

A stylized map of Thailand is shown in yellow against a light blue background. The map's outline is defined by a light blue line. To the right of the map, a grey icon of a house with a gabled roof is positioned, with a thin grey line extending from the house towards the map, suggesting a connection between the land and the structure.

Land bridge Effect

ผลกระทบโครงการทำเรื่อน้ำลึก
แลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง

กุมภาพันธ์ 2568

Land bridge Effect

ผลกระทบโครงการทำเรื่อน้ำลึก แลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง

คณะนักวิจัยและผู้เขียน

รศ.ดร.สมปารถนา ฤกษ์ฝรั่ง
ผศ.สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ
ดร.สิเนาะ ตริสุวรรณไชย
ดร.อาภา หวังเกียรติ
นายอภิศักดิ์ ทัศนีย์
นายคอนดูล ปาลาเร่
นายอริวัฒน์ เล็งคู่ย
นางสาวนิรัตติยากร แสนนาใต้

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
กลุ่ม Beach for life
มูลนิธิภาคใต้สีเขียว
เครือข่ายนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนภาคใต้
นักวิจัยอิสระ

บรรณาธิการ

นายอริวัฒน์ เล็งคู่ย
นางสาวพาชียะ ชีเต

เครือข่ายนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนภาคใต้
กลุ่ม Beach for life

ออกแบบรูปเล่มและกราฟฟิก

นายปานตะวัน ตระจวมรรคา

กลุ่ม Beach for life

จัดทำโดย : มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม

กลุ่ม Beach for life

และเครือข่ายนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนภาคใต้

ผู้จัดพิมพ์ : มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม

แยกสีและพิมพ์ที่ : บจก.รสสมดาเพรส

พิมพ์ครั้งที่ 1 : 26 กุมภาพันธ์ 2568 จำนวน 200 เล่ม

ISBN : 978-616-94750-0-2

บทคัดย่อ

โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง เป็นโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่มุ่งเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ผ่านการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกสองฝั่งทะเล รถไฟรางคู่ และทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านโลจิสติกส์และกระตุ้นเศรษฐกิจของภาคใต้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการขนาดใหญ่นี้อาจนำมาซึ่งผลกระทบที่สำคัญในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบด้าน

โครงการนี้อาจช่วยกระตุ้นการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกัน อาจส่งผลเสียต่อภาคเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น การประมงและการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของจังหวัดชุมพรและระนอง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น ท่าเรือน้ำลึกและสะพาน อาจทำให้เส้นทางการเดินเรือของชาวประมงพื้นบ้านต้องเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้นทุนการทำประมงสูงขึ้นและแหล่งทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง นอกจากนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ไม่สอดคล้องกับศักยภาพดั้งเดิมของพื้นที่ อาจนำไปสู่ปัญหาการกระจุกตัวของผลประโยชน์ในกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ขณะที่ชุมชนท้องถิ่นอาจไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโครงการแลนด์บริดจ์อาจส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายฝั่ง โดยเฉพาะชุมชนที่พึ่งพาทรัพยากรทางทะเลในการดำรงชีวิต การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำและเส้นทางการเดินเรืออาจทำให้ชาวประมงพื้นบ้านต้องออกไปหาสัตว์น้ำไกลขึ้น เสี่ยงต่อความปลอดภัยและเพิ่มต้นทุนการเดินเรือ นอกจากนี้ การย้ายถิ่นฐานของประชากรเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งทางสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนดั้งเดิมที่มีวิถีชีวิตพึ่งพาฐานทรัพยากรธรรมชาติ

การถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรืออาจทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ การเปลี่ยนแปลงชายฝั่งที่ผิดไปจากธรรมชาติเดิม ซึ่งส่งผลกระทบต่อแนวปะการัง แหล่งวางไข่ของสัตว์น้ำ และคุณภาพน้ำทะเล อีกทั้งยังอาจทำให้บางพื้นที่เกิดภาวะน้ำตื้นเขิน โดยเฉพาะบริเวณที่เกิดการสะสมของตะกอนใกล้กับร่องน้ำเดินเรือ ซึ่งอาจทำให้เรือประมงพื้นบ้านติดโคลนในช่วงน้ำลง ต้องรอนาน้ำขึ้นจึงจะสามารถเดินเรือได้ การก่อสร้างสะพานและสิ่งปลูกสร้างเหนือน้ำยังอาจก่อให้เกิดกระแสน้ำรุนแรงขึ้น ทำให้การเดินเรือมีความเสี่ยงมากขึ้น โดยเฉพาะสำหรับเรือขนาดเล็ก นอกจากนี้ ยังมีความกังวลเกี่ยวกับมลพิษจากกิจกรรมท่าเรือ เช่น การรั่วไหลของน้ำมันและของเสียจากเรือขนส่งสินค้า ซึ่งอาจสะสมอยู่ในระบบนิเวศทางทะเลและส่งผลกระทบต่อในระยะยาว

นอกจากนี้ โครงการแลนด์บริดจ์ยังถูกผลักดันผ่านกฎหมายเขตพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC Act) ซึ่งมีข้อกังวลว่ากฎหมายฉบับนี้อาจให้อำนาจพิเศษแก่ภาครัฐกิจ ลดการตรวจสอบถ่วงดุล และจำกัดสิทธิของประชาชนในพื้นที่ ทำให้เกิดคำถามด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาลของกระบวนการพัฒนาโครงการ

จากผลการศึกษาี้ เสนอแนะว่า การกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความสมดุลและความยั่งยืนเป็นประเด็นสำคัญ รวมถึงการให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกัน รัฐบาลควรทบทวนความคุ้มค่าของโครงการ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ และกำหนดมาตรการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาทางเลือกอื่นที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่ทิ้งชุมชนชายฝั่งไว้ข้างหลัง

คำสำคัญ: แลนด์บริดจ์ชุมพร-ระนอง, ท่าเทียบเรือน้ำลึก, ชุมชนชายฝั่ง, สมุทรศาสตร์ชายฝั่ง, กฎหมายเขตพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

ABSTRACT

The Chumphon-Ranong Land bridge project is a large-scale infrastructure development aimed at connecting transportation between the Gulf of Thailand and the Andaman Sea through the construction of deep-sea ports on both coasts, a dual-track railway, and a special highway. This project is expected to enhance logistics capabilities and stimulate economic growth in the southern region. However, implementing such a large-scale initiative may lead to significant social, economic, and environmental impacts, which must be carefully considered.

Economically, the project may attract investment in the industrial and international trade sectors. However, it could also negatively affect local economies, particularly fisheries and tourism, which are vital sources of income for Chumphon and Ranong provinces. The development of large-scale infrastructure such as ports and bridges may force local fishers to alter their navigation routes, increase fishing costs, and reduce access to marine resources. Additionally, industrial development that does not align with the area's existing economic structure could lead to wealth concentration among large corporations, while local communities may not fully benefit from the project.

Socially, the changes brought by the Land bridge project could affect the livelihoods of coastal communities, particularly those who rely on marine resources for sustenance. The alteration of ocean currents and navigation routes may require local fishers to travel farther to catch fish, increasing safety risks and raising operational costs. Furthermore, the displacement of populations to accommodate industrial expansion could lead to economic disparities and social conflicts, especially among ethnic groups and traditional communities that depend on natural resources.

Environmentally, land reclamation for port construction could alter ocean currents and cause unnatural coastal modifications, impacting coral reefs, marine spawning grounds, and overall water quality. Some areas may experience shallowing, particularly where sediment accumulates near navigation channels, making it difficult for local fishing boats to operate at low tide. Fishers may have to wait for the tide to rise before being able to set sail, disrupting their traditional fishing practices. Additionally, the construction of bridges and over water structures could increase current velocities and create hazardous conditions for small boats. Another major concern is

pollution from port activities, such as oil spills and waste discharge from cargo ships, which may accumulate in marine ecosystems and cause long-term environmental degradation.

Furthermore, the Land bridge project is being pushed forward under the Southern Economic Corridor (SEC Act), which has raised concerns regarding special privileges granted to businesses, reduced regulatory oversight, and restrictions on local community rights. These concerns raise questions about the transparency and governance of the project's development process.

Based on these findings, we recommend that the government reevaluate the project's feasibility, incorporate public opinions from affected communities, and implement comprehensive environmental and social impact mitigation measures. Alternative development strategies that align with the region's strengths should be explored, such as sustainable tourism and environmentally friendly economic initiatives. This approach would ensure a balanced and sustainable development process that does not marginalize coastal communities.

Keywords: Chumphon-Ranong Land bridge, Deep-Sea Port, Coastal Communities, Coastal Oceanography, Southern Economic Corridor Act

คำนำ

ชีวิตนับไม่ถ้วนที่พึ่งพาทะเลและชายฝั่งมาเนิ่นนาน เช่นเดียวกับชายฝั่งทะเลของชุมพร - ระนอง ที่เป็นดินแดนแห่งความอุดมสมบูรณ์ หาดทรายทอดยาว น้ำทะเลใสสะอาด และชุมชนที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติ แต่เสียงของทะเลกำลังจะถูกกลบด้วยเสียงเครื่องจักร

โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง ถูกผลักดันให้เป็นโครงการสำคัญที่จะพลิกโฉมเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยแนวคิดการสร้างท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่สองฝั่งทะเล เชื่อมต่อดังด้วยทางรถไฟและถนนขนส่งพิเศษ เพื่อลดระยะทางเดินเรือและเพิ่มขีดความสามารถทางการค้า แต่ท่ามกลางแผนที่วางไว้คำถามที่หลายคนยังไม่ได้คำตอบ คือ ชายฝั่งจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร? ชาวประมงจะยังคงออกเรือได้อย่างปลอดภัยหรือไม่? ระบบนิเวศทะเลจะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างไร?

หนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของโครงการแลนด์บริดจ์ในหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความเสี่ยงที่ซ่อนอยู่ เราไม่ได้เขียนเพื่อคัดค้านหรือสนับสนุน แต่เพื่อให้เสียงของทุกฝ่าย โดยเฉพาะ ทะเล ชายฝั่ง และผู้คนที่พึ่งพาธรรมชาติเป็นแหล่งทำมาหากิน ได้รับการรับฟังและถูกนำไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

หากการพัฒนาเศรษฐกิจหมายถึงการเดินไปข้างหน้า เราควรแน่ใจว่ามันเป็นก้าวที่มั่นคง ไม่ใช่ก้าวที่เหยียบย่ำสิ่งที่เรารักและต้องการรักษาไว้

คณะผู้จัดทำ
กุมภาพันธ์ 2568

สารบัญ

บทคัดย่อ	1
คำนำ	5
สารบัญ	7
บทที่ 1 บทนำ	9
บทที่ 2 โครงการทำเรื่อน้ำลึกลงแลนดับริดจ์ชุมพร - ระนอง	17
บทที่ 3 สังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรในพื้นที่ตั้ง โครงการแลนดับริดจ์ชุมพร - ระนอง	25
บทที่ 4 ผลกระทบของการสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ ต่อชายฝั่งทะเล : สิ่งทีประชาชนควรรู้	51
บทที่ 5 แลนดับริดจ์และร่างพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพื้นที่ ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ พ.ศ.	79
บทที่ 6 บทสรุป	89
เอกสารอ้างอิง	92

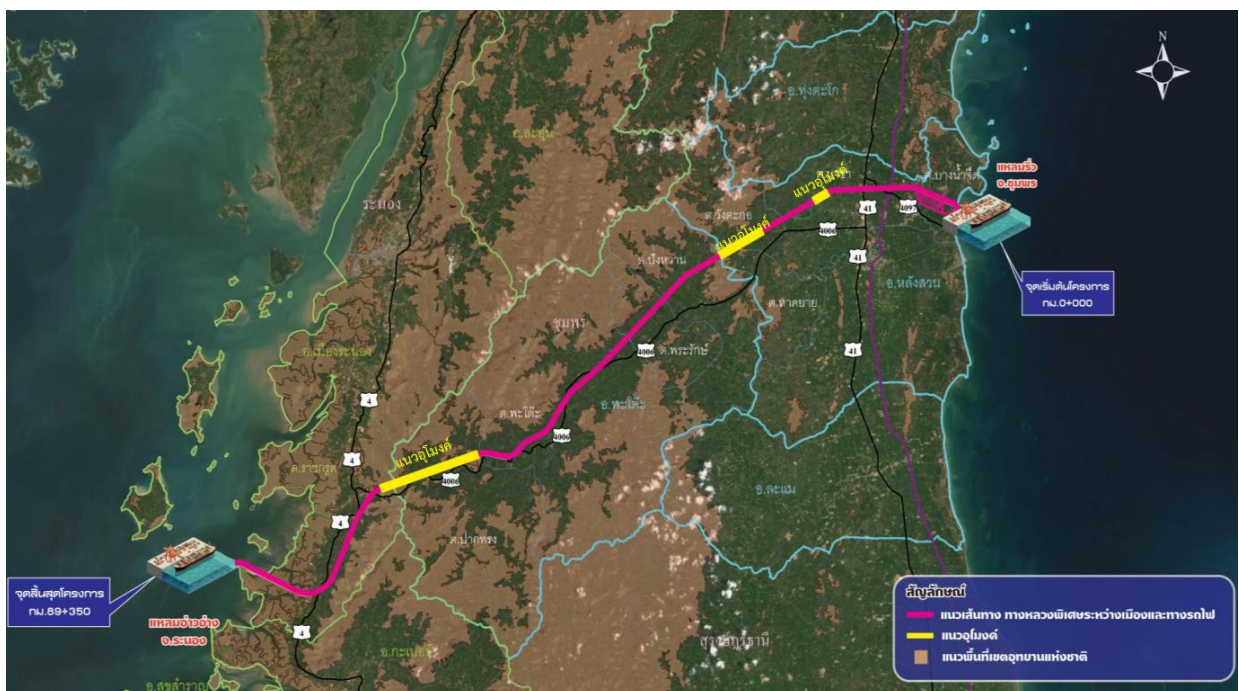
บทที่ 1 : บทนำ

- จุดเริ่มต้นแลนด์บริดจ์
- เสี่ยงสะท้อนและความห่วงกังวล
- ข้อมูลโดยภาคประชาชน เพื่อคุ้มครอง
ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
และคุณภาพชีวิตประชาชน

จุดเริ่มต้น แลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง

โครงการแลนด์บริดจ์เชื่อมสองฝั่งทะเลโดยมีท่าเรือน้ำลึกสองฝั่งทั้งฝั่งทะเลอ่าวไทย และฝั่งทะเลอันดามัน มีระบบขนส่งทางรางเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างท่าเรือ เกิดขึ้นบนฐานคิดเรื่องความต้องการเชื่อมสองฝั่งทะเลในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อย่นระยะทางการเดินทางเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศจากทะเลจีนใต้สู่มหาสมุทรอินเดียโดยไม่ผ่านช่องแคบมะละกา แนวคิดดังกล่าวนี้มีมานานแล้ว หากแต่รูปแบบวิธีการอาจจะแตกต่างกันออกไปตามบริบทของยุคสมัย หากพูดถึงความพยายามครั้งแรกในการเชื่อมสองฝั่งทะเลภาคใต้เพื่อประโยชน์ทางการค้าและเศรษฐกิจ สามารถสืบสาวย้อนความไปไกลได้ถึงสมัยอาณาจักรอยุธยาในช่วงรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์ (ครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 2199 – 2231) และในอีกหลายยุคหลายสมัยด้วยกันก็ยังคงมีความพยายามรื้อฟื้นผลักดันให้เกิดการขุดคลองเชื่อมสองฝั่งทะเล แต่ก็เป็อันต้องยุติและถูกพับเก็บไว้ในลิ้นชักมาโดยตลอด เนื่องด้วยเหตุผลเรื่องงบประมาณรายจ่ายสำหรับการขุดคลองนั้นมหาศาลเกินกว่าจะสามารถดำเนินการได้

สำหรับโครงการแลนด์บริดจ์เชื่อมสองฝั่งทะเลภาคใต้ปรากฏขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2532 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม (Southern Sea Board) ในยุคของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ และถูกดำเนินการผลักดันอย่างจริงจังภายหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ในยุครัฐบาลของพรรคไทยรักไทย ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544 - 2549) โครงการเชื่อมสองฝั่งทะเลภาคใต้ได้ถูกหยิบยกมาเป็นความหวังในการพลิกฟื้นเศรษฐกิจ โดยในปี พ.ศ. 2549 รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้มีการอนุมัติงบประมาณให้มีการศึกษาความเป็นไปได้และออกแบบโครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ในการเชื่อมต่อกับโครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 ในพื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา รวมถึงการศึกษาโครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟรางคู่ เพื่อเชื่อมต่อกับโครงการท่าเรือน้ำลึกทั้งสองแห่ง ถือเป็นครั้งแรกที่โครงการแลนด์บริดจ์เชื่อมสองฝั่งทะเลถูกหยิบยกมาดำเนินการผลักดัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 ในรัฐบาล คสช. ประยุทธ์ 1 โครงการทำเรื่อน้ำลึกลงปากบารา ก็กลับมาจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 1 (ค.1) โดยกรมเจ้าท่า แต่ก็ถูกคัดค้านอย่างหนักจากกลุ่มเครือข่ายติดตามแผนพัฒนาสงขลา - สตูล จนโครงการต้องล้มพับไป

โครงการแลนด์บริดจ์กลับมาอยู่ในความสนใจของสื่อสาธารณะอีกครั้ง เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564 ภายใต้ความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายศักดิ์สยาม ชิดชอบ เดินทางศึกษาโครงการวิเคราะห์รูปแบบโมเดลการพัฒนาการลงทุนโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งเพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เชื่อมโยงการขนส่งระหว่างอ่าวไทยและอันดามัน โดยครั้งนี้พื้นที่จังหวัดชุมพร - ระนอง ถูกกำหนดให้เป็นที่ตั้งโครงการเพื่อพัฒนาโครงข่ายโลจิสติกส์ในภาคใต้ให้เชื่อมต่อการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกที่กำลังเดินทางพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือที่เรียกว่า EEC

ความต้องการในการเชื่อมโยงการคมนาคม การค้า และเศรษฐกิจของสองฝั่งทะเลอ่าวไทยและอันดามัน ยังเป็นความต้องการที่สำคัญของชนชั้นนำในสังคมไทยมาโดยตลอด นับตั้งแต่กำเนิดโครงการ Eastern Seaboard ในยุคของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นต้นมา โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง เพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เชื่อมโยงการขนส่งระหว่างอ่าวไทยและอันดามัน หรือ โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร-ระนอง ที่ดำเนินการภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565) และแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) มุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านประเทศจากประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ผ่านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจในประเทศและต่างประเทศ

เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกรอบแนวคิดการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ในพื้นที่จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยให้เร่งผลักดันแผนงานเบื้องต้น ประกอบด้วย โครงการพัฒนาท่าเรือระนอง โครงการระบบรถไฟทางคู่ และโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพลิกโฉมการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ที่ให้เร่งรัด ดำเนินการออกแบบและก่อสร้างระบบโลจิสติกส์จากสถานีรถไฟชุมพรเพื่อเชื่อมต่อท่าเรื่อน้ำลึกระนอง ซึ่งกระทรวงคมนาคม ให้มีการศึกษาความเหมาะสม ออกแบบเบื้องต้น ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์รูปแบบโมเดลการพัฒนาการลงทุน (Business Development Model) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง เพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพื่อเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างอ่าวไทยและอันดามันจึงนำมาสู่การผลักดันโครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง

เสียงสะท้อนและความห่วงกังวล

โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง เป็นโครงการเมกะโปรเจกต์ที่ถูกประชาชนในพื้นที่และสาธารณชนวิพากษ์วิจารณ์อย่างหลากหลาย ทั้งในแง่ความคุ้มค่าของการลงทุน ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ตลอดระยะเวลาการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว ภาคประชาชนในพื้นที่ชุมพร - ระนอง ได้มีการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการยื่นหนังสือต่อรัฐบาล การชุมนุมเรียกร้อง รวมไปถึงการจัดเวทีสาธารณะ และการจัดทำข้อมูลของชุมชน เพื่อคัดค้านโครงการดังกล่าวของรัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีคำถามเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ระหว่าง “การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ โดยมีโครงการแลนด์บริดจ์ เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม” กับ “ศักยภาพทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่ทั้งของจังหวัดชุมพร และระนอง” อาทิ การเสนอให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัดระนองเป็นมรดกโลกทางทะเล เป็นต้น ทิศทางการพัฒนาและศักยภาพที่ขัดแย้งและไม่สอดคล้องกันเช่นนี้ ประกอบกับความห่วงกังวลต่อการผลักดันโครงการแลนด์บริดจ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งชุมชนอย่างรุนแรง จึงเป็นเสียงสะท้อนและข้อห่วงกังวลที่สำคัญจากสังคม

ด้วยข้อห่วงกังวลดังกล่าวจึงเป็นโจทย์สำคัญที่มีความจำเป็นต้องมีข้อมูลทางด้านวิชาการที่มีความรอบด้าน หลากหลายมุมมอง เพื่อใช้ประกอบในการพูดคุยหารือ ถกเถียงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่คนรุ่นหลังอาจต้องแบกรับ อีกทั้งข้อมูลดังกล่าวจะมีส่วนสำคัญในการช่วยคลี่คลายความขัดแย้ง สร้างความโปร่งใส และส่งเสริมการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับพื้นที่และวิถีวัฒนธรรมของชุมชน

ข้อมูลโดยภาคประชาชน เพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตประชาชน

หนังสือเล่มนี้ซึ่งรายงานที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของกลุ่มนักวิชาการสาขาต่างๆ ได้แก่ วิศวกรรมศาสตร์ วิศวกรรมชายฝั่ง เศรษฐศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักกฎหมาย และองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และภาคประชาชนที่มีความสนใจ และมีข้อห่วงกังวลต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการแลนด์บริดจ์ ในมิติต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ฐานทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบต่อสมุทรศาสตร์ และการกัดเซาะชายฝั่ง รวมถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน และสิทธิชุมชน โดยมุ่งเน้นศึกษาผลกระทบจากการดำเนินโครงการท่าเรือน้ำลึกชุมพร และระนอง ศึกษาฉบับนี้จึงศึกษาประกอบไปด้วย 3 ด้านสำคัญ ดังนี้ (1) การศึกษาด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และฐานทรัพยากรธรรมชาติ (2) การศึกษาด้านสมุทรศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงชายฝั่ง และ (3) การศึกษาด้านวิเคราะห์กฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) มีรายละเอียดดังนี้

- การศึกษาด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ตั้งโครงการ ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสุ่มเก็บแบบสอบถาม จำนวน 159 คน ซึ่งเน้นตัวอย่างบุคคลในพื้นที่รอบโครงการทั้งสองฝั่ง และการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่โครงการ แล้วนำมาประมวล วิเคราะห์สภาพสังคม เศรษฐกิจ และฐานทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นต้นทุนสำคัญที่มีอยู่และอาจได้รับผลกระทบจากโครงการท่าเรือน้ำลึกภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์ และการรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม ทั้งจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความที่ถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะ
- การศึกษาด้านสมุทรศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงชายฝั่ง เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งอดีตถึงปัจจุบัน บริเวณพื้นที่รอบโครงการท่าเรือน้ำลึกแหลมรีว จังหวัดชุมพร รวมถึงคาดการณ์แนวชายฝั่ง กรณีก่อนและหลังมีโครงการท่าเรือน้ำลึกไปในอนาคต ส่วนพื้นที่จังหวัดระนอง ได้มีการวิเคราะห์สภาพอุทกพลศาสตร์ กรณีก่อนและหลังมีโครงการ
- การศึกษาด้านวิเคราะห์กฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) กฎหมายดังกล่าวเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในการขับเคลื่อนโครงการแลนด์บริดจ์ เป็นการวิเคราะห์ปัญหาในทางกฎหมาย การขัดต่อรัฐธรรมนูญ การละเมิดสิทธิมนุษยชน และสิทธิชุมชน

การศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นความพยายามในการนำเสนอมุมมอง ความหวังกังวลต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงสาธารณะได้ร่วมกันติดตามและเฝ้าระวัง ลดความขัดแย้งในพื้นที่ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สร้างสรรค์ เคารพความหลากหลาย และตั้งอยู่บนศักยภาพของทรัพยากร สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม และคำนึงถึงการพัฒนาที่สมดุลยั่งยืน เพื่อส่งมอบสังคม ระบบนิเวศฐานทรัพยากรที่สมบูรณ์ไปสู่คนรุ่นต่อไป

บทที่ 2 : โครงการทำเรื่อน้ำลึก แลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง

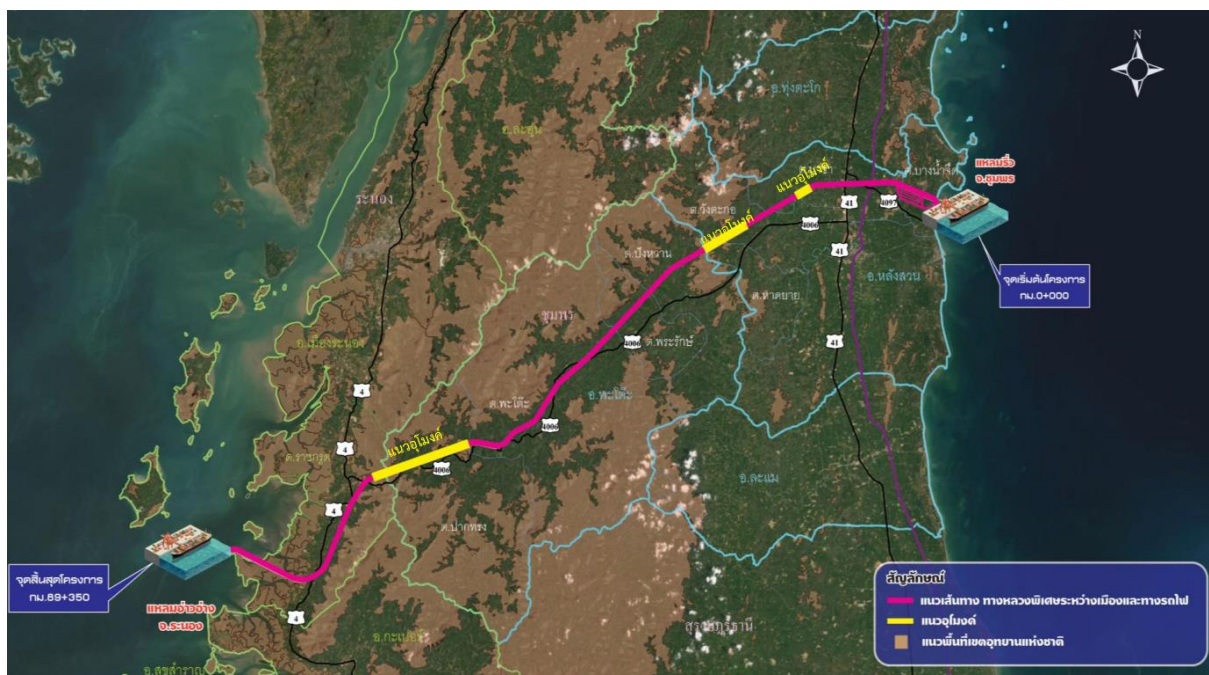
- องค์ประกอบโครงการทำเรื่อน้ำลึกแลนด์บริดจ์
ชุมพร - ระนอง
- ขั้นตอนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ(EHIA)

โครงการท่าเรือน้ำลึกชุมพร - ระนอง ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์

โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง เพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เชื่อมโยงการขนส่งระหว่างอ่าวไทย และ อันดามัน หรือ โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง เป็นโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกรอบแนวคิดการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ในพื้นที่ จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2561 โดยให้เร่ง ผลักดันแผนงานเบื้องต้น ประกอบด้วย โครงการพัฒนาท่าเรือระนอง โครงการระบบรถไฟทางคู่ และ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพลิกโฉมการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ ทั้งนี้ กระทรวงคมนาคม ได้มอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ศึกษาความเหมาะสม โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคมขนส่ง เพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพื่อเชื่อมโยง การขนส่งระหว่างอ่าวไทยและอันดามัน

โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง นั้นประกอบด้วย ท่าเรือน้ำลึกแหลมรีว จังหวัดชุมพร ท่าเรือน้ำลึกอ่าวอ่าง จังหวัดระนอง รถไฟรางคู่ และ ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (Motorway) ช่วง ท่าเรือชุมพร - ท่าเรือระนอง ซึ่งจะเป็นโครงสร้างสำหรับการรองรับการคมนาคมขนส่งเชื่อมสองฝั่งทะเล

การศึกษาของคณะผู้ศึกษาในครั้งนี้นำมาเน้นการศึกษา ผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ สมุทร ศาสตร์และชายฝั่ง และผลกระทบทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการท่าเรือน้ำลึกชุมพร - ระนอง ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์ โดยโครงการท่าเรือน้ำลึกทั้งสองฝั่งนั้นมียังมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 2-1 โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง (ที่มา: สนข, 2566)

2.1 ท่าเรือน้ำลึกแหลมรีว อำเภอลำสนวน จังหวัดชุมพร

การดำเนินการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแหลมรีว อำเภอลำสนวน จังหวัดชุมพร มีองค์ประกอบท่าเรือน้ำลึก ดังนี้

- สะพานเชื่อมสู่ท่าเรือ ความยาว 2.15 กิโลเมตร
- งานก่อสร้างเขื่อนกันคลื่น จำนวน 2 ตัว ประกอบด้วย
 - เขื่อนกันคลื่นตัวที่ 1 ความยาว 5,400 เมตร
 - เขื่อนกันคลื่นตัวที่ 2 ความยาว 685 เมตร
- งานขุดลอกรวมประมาณ 130.09 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยวัสดุที่ได้จากการขุดลอกจะถูกนำมามากทะเล
- งานถมทะเล ขนาดพื้นที่รวมประมาณ 5,808 ไร่ ประกอบด้วย
 - พื้นที่หน้าท่าเทียบเรือขนาด 4,788 ไร่
 - พื้นที่พัฒนาอเนกประสงค์ ขนาดประมาณ 1,020 ไร่
- หน้าท่าเทียบเรือมีเนื้อที่ประมาณ 7,580 ไร่
- งานก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคบนพื้นที่ถมทะเล
- งานติดตั้งเครื่องหมายช่วยการเดินเรือ

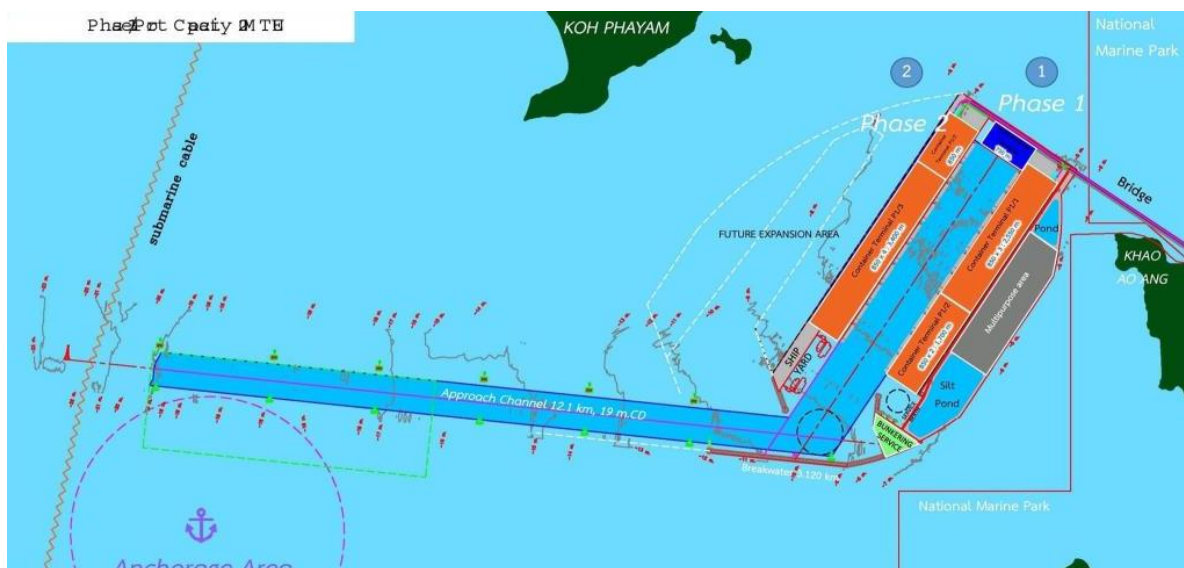

ภาพที่ 2-2 ท่าเรือน้ำลึกแหลมรีว อำเภอลำสนวน จังหวัดชุมพร (ที่มา: สนข, 2566)

2.2 ท่าเรือน้ำลึกอ่าวอ่าง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

การดำเนินการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแหลมอ่าวอ่าง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง มีองค์ประกอบของท่าเรือน้ำลึก ดังนี้

- สะพานเชื่อมสู่ท่าเรือ ความยาว 2.48 กิโลเมตร
- งานก่อสร้างเขื่อนกันคลื่น จำนวน 3 ตัว ประกอบด้วย
 - เขื่อนกันคลื่นตัวที่ 1 ความยาว 3,120 เมตร
 - เขื่อนกันคลื่นตัวที่ 2 ความยาว 340 เมตร
 - เขื่อนกันคลื่นตัวที่ 3 ความยาว 290 เมตร
- งานขุดลอกรวมประมาณ 149.50 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยวัสดุจากการขุดลอกจะถูกนำมาใช้ในการถมทะเล
- งานถมทะเล ขนาดพื้นที่รวม 6,975 ไร่ ประกอบด้วย
 - พื้นที่หน้าท่าเทียบเรือ ขนาดประมาณ 5,633 ไร่
 - พื้นที่พัฒนาอเนกประสงค์ ขนาดประมาณ 1,432 ไร่
- หน้าท่าเทียบเรือขนาดประมาณ 5,633 ไร่
- งานก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคบนพื้นที่ถมทะเล 9,350 ไร่
- งานติดตั้งเครื่องหมายช่วยการเดินเรือ

ภาพที่ 2-3 ท่าเรือน้ำลึกแหลมอ่าวอ่าง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง (ที่มา: สนข, 2566)

2.3 ขั้นตอนการทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health impact Assessment : EHIA) ตามกฎหมาย

โครงการท่าเรือน้ำลึกชุมพร - ระนอง ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์นั้น เป็นโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ หรือ Environmental Health impact Assessment : EHIA สำหรับโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง โดยสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ซึ่งออกแบบรายละเอียดเบื้องต้น (Preliminary Design) ของท่าเรือ และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ(EHIA) นั้นต้องดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนการทำ EHIA	รายละเอียดการดำเนินงาน	สถานะ
การกลั่นกรองโครงการ Screening	โครงการท่าเรือน้ำลึกชุมพร - ระนอง ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์เป็นโครงการที่เข้าข่ายต้องทำ EHIA สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ได้ว่าจ้างกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจำนวน 6 บริษัท เป็นผู้ดำเนินการจัดทำรายงาน EHIA	ดำเนินการผ่านขั้นตอนนี้แล้ว
การกำหนดขอบเขต Public scoping	สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) และบริษัทที่ปรึกษาได้ดำเนินการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น โดยจัดกระบวนการก่อนการรับฟังความคิดเห็น (Preparation Process) และจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 1 ในขั้นตอนนี้กำหนดขอบเขตและแนวทางการศึกษา	- กระบวนการก่อนการรับฟังความคิดเห็น ช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายน 2566 - เวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จัดแล้วเมื่อเดือนสิงหาคม 2566
การประเมินผลกระทบ Appraisal	กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมปัจจุบัน รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิสำรวจข้อมูลคุณภาพสิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ - สังคม(ข้อมูลปฐมภูมิ) และทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในมิติต่างๆ รวมถึง กำหนด(ร่าง)มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการจัดรับฟังความคิดเห็นประชาชน ครั้งที่ 2	การรับฟังความคิดเห็นประชาชนครั้งที่ 2 ในขั้นตอนนี้การประเมินและจัดทำรายงาน EHIA มีการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย การสนทนากลุ่ม และการสำรวจแบบสอบถามดำเนินการเมื่อเดือนกรกฎาคม 2567

ขั้นตอนการทำ EHIA	รายละเอียดการดำเนินงาน	สถานะ
การทบทวนร่าง รายงาน Public Review	หลังจากกลุ่มบริษัทที่ปรึกษา ได้ทำการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการแล้วนั้น จะมีการนำร่างรายงานผลการประเมินผลกระทบ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสในการทบทวนร่างรายงาน หรือที่เรียกว่า การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 3	อาจเกิดขึ้นภายในเดือนสิงหาคม 2568
กระบวนการ ตัดสินใจ Decision Making	หลังจากขั้นตอนการทบทวนร่างรายงานสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) และกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจะได้ดำเนินการปรับแก้ไขร่างรายงาน เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ โดยจะมีการนำเสนอให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(สผ.) ตรวจสอบและนำเสนอความเห็นเบื้องต้น และนำเสนอคณะกรรมการผู้ชำนาญการ(คชก.) พิจารณารายงาน เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) เห็นชอบแล้วนั้น ทาง สนข. และกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจะปรับปรุงรายงานให้เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ และเสนอให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบและให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณาอนุมัติต่อไป	
การติดตามและ ประเมินผล Monitoring	เมื่อโครงการผ่านความเห็นชอบตามขั้นตอนต่าง ๆ และดำเนินการก่อสร้างและประกอบกิจการแล้วนั้น จำเป็นต้องมีขั้นตอนในการติดตามประเมินผล เพื่อติดตามการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามขอบเขตและประเด็นข้อห่วงกังวลในด้านใดหรือไม่	

เมื่อพิจารณาสถานะโครงการทำเรื่อน้ำลึกลงชุมพร - ระนอง ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์นั้น ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการประเมินผลกระทบ (Appraisal) และเตรียมเข้าสู่กระบวนการในการทบทวนร่างรายงาน (Public Review) ซึ่งคาดว่าจะมีกระบวนการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียเพื่อทบทวนร่างรายงานดังกล่าวในเดือนสิงหาคม 2568

การรับฟังความคิดเห็นประชาชนครั้งที่ 1 จังหวัดระนอง
ที่มา สนข. สิงหาคม 2566

บทที่ 3 : สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรในพื้นที่โครงการทำเรือ แลนดบริดจ์ชุมพร - ระนอง

- สภาพสังคม เศรษฐกิจ และฐานทรัพยากร
จังหวัดชุมพร
- สภาพสังคม เศรษฐกิจ และฐานทรัพยากร
จังหวัดระนอง
- ความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการทำเรือ
น้ำลึก ภายใต้โครงการแลนดบริดจ์

อ่าวระนอง

เกาะช้าง

แมงกะพรุน (ต.ค - ธ.ค)

แหล่งหญ้าทะเล 122.53 ไร่

ชุมชนอเภวน 245 คน

แนวปะการังรอบเกาะพยาม

1,210.88 ไร่

ดอนตาแพ้ว

ชุมชนทรัพย์กลาง

ทะเลระนอง

(สัตว์น้ำกว่า 164 ชนิด)

แหลมไผ่

เกาะสน

บัสซิด และ สุสานใต้เชิงชัน

อ่าวอ่าง

แนวปะการังเทียมขนาดใหญ่
พบ ปะการัง กัลปังหา ฟองน้ำ

เกาะค้างคาว
แนวปะการัง 150 ไร่

เกาะเปียง
น้ำใหญ่

แหล่งหญ้าทะเล 665.14 ไร่

ท่าเรือต้นสน

คลองละอุ่น

ชุมชนประมงพื้นบ้าน
หาดทรายดำ
สวนยางพารา

อ่าวยายกัม

คลองราชกรูด

บ้าน
ห้วยปลิง

ชุมชนยางครา

ชุมชนท่าเรือ
ลานอน

คลองช้างแหก

คลองชอง

ชุมชนท่าเรือ 37

ท่าทางเขน

อุทยานแห่งชาติ
แหลมสน

คลองลัดโนด

ชุมชนบ้านอ่าวเคย

ดอนหอยหวาน

บ้าน
สันติเหนือ

บ้าน
สันติเหนือ

บ้าน
สันติเหนือ

บ้าน
สันติเหนือ

บ้าน
สันติเหนือ

บ้าน
สันติเหนือ

หลังสวน ชุมพร

เขาคระทะ
อช.หมู่เกาะชุมพร

ป่าชายเลน

เกาะคราม
แนวปะการัง

ชาวประมงพบ
จลามวาฬ
นอกฝั่ง

เกาะพิทักษ์

แหล่งหญ้าทะเล

ป่าชายเลน

หาดทองโง

ชุมชนประมง
คลองรีว

แหล่งปูม้า

แหลมรีว

รีสอร์ทและร้านอาหาร
ริมหาดกว่า 20 แห่ง

แหล่งวางไข่ปลาทุไทย

ทะเลหลังสวนมีสัตว์น้ำ
กว่า 108 ชนิด

คลองหลังสวน

ดอนหอยหวาน

ปลากว่า ๑๘ ชนิด

ชุมชน
ปากน้ำหลังสวน

เคย

ปูดำในป่าชายเลน

แหล่งปูม้า

1. สภาพสังคม เศรษฐกิจ และฐานทรัพยากรจังหวัดชุมพร

1.1 ที่ตั้ง ประชากร และทรัพยากรในพื้นที่โครงการท่าเรือน้ำลึกฝั่งชุมพร

ท่าเรือน้ำลึกชุมพร ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์นั้น ตั้งอยู่บริเวณแหลมรีว ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร บริเวณโดยรอบพื้นที่โครงการเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีประชาชนอาศัยอยู่ครอบคลุม 2 ตำบล คือ ตำบลบางน้ำจืด และตำบลปากน้ำ ซึ่งมีประชากรที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการท่าเรือน้ำลึก จำนวน 7,721 คน โดยมีชุมชนชายฝั่งที่สำคัญ คือ ชุมชนหาดทองโง ชุมชนประมงแหลมรีว ชุมชนริมชายหาดบางน้ำจืด ชุมชนปากน้ำหลังสวน และ ชุมชนบนเกาะพิทักษ์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำประมงพื้นบ้าน และการแปรรูปสัตว์น้ำ

พื้นที่ตั้งโครงการถือได้ว่าตั้งอยู่ในพื้นที่หรือสถานที่ที่มีความอ่อนไหว และอยู่ในเขตชุมชน กล่าวคือ สถานที่ที่อาจจะได้รับผลกระทบจากโครงการมากที่สุด คือ โรงเรียนบางหยี และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางน้ำจืด ซึ่งอยู่ในรัศมี 1 กิโลเมตรของโครงการ และสถานที่ที่อาจจะได้รับผลกระทบจากโครงการรองลงมา มีสถานศึกษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาล จำนวน 14 แห่ง รวมถึงชุมชน จำนวน 2,510 หลังคาเรือน ซึ่งอยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตรของโครงการ รวมถึงสถานที่ที่มีความอ่อนไหวจากโครงการ จำนวน 16 แห่ง

1.2 ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณพื้นที่โครงการท่าเรือน้ำลึกชุมพร

พื้นที่ท่าเรือน้ำลึกชุมพร ตั้งอยู่บริเวณแหลมรีว ซึ่งมีลักษณะเป็นแหลม และมีชายหาดทองโง และหาดบางน้ำจืด ซึ่งอาจเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ โดยที่บริเวณชายหาดบางน้ำจืด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีรีสอร์ทและร้านอาหารตลอดแนวชายหาด และบริเวณพื้นที่ใกล้กับสะพานท่าเรือของโครงการพบว่า มีสุสานหอยล้านปี ซึ่งมีลักษณะเป็นแผ่นหินซากหอยน้ำจืดตลอดแนวชายหาดระยะทางประมาณ 300 เมตร

จากการรวบรวมข้อมูลพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงพื้นที่อุทยานแห่งชาติ พบว่า โครงการท่าเรือน้ำลึกชุมพร (แหลมรีว) นั้น ไม่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามโดยรอบรัศมี 5 กิโลเมตรจากโครงการนั้น พบว่า โครงการท่าเรือน้ำลึกชุมพร (แหลมรีว) อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเลนคลองรีว และเป็นพื้นที่ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งโครงการอยู่ในพื้นที่ลักษณะของชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1B และพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 2

จากข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า บริเวณเกาะพิทักษ์ ซึ่งอยู่ห่างกับพื้นที่โครงการในรัศมี 1 กิโลเมตร ปรากฏว่ามีแนวปะการังน้ำตื้นตามธรรมชาติ มีเนื้อที่ประมาณ 13.06 ไร่ เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำและรักษาสมดุลระบบนิเวศชายฝั่งทะเล

1.3 เศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของจังหวัดชุมพร

คณะผู้ศึกษาได้ทำการสอบถามสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามในพื้นที่ชุมชนประมงพื้นบ้านหาดทองโขง ชุมชนประมงพื้นคลองรีว ชุมชนประมงพื้นบ้านเกาะพิทักษ์ และชุมชนประมงพื้นบ้านปากน้ำ จำนวน 54 คน โดยการสุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาเศรษฐกิจ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการทำประมงพื้นบ้าน และห่วงโซ่อุปทานต่อเนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาจากฐานทรัพยากร พบว่า ประมงพื้นบ้านฝั่งชุมพรมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 29,450.75 บาทต่อเดือน รวมทั้งจากการวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐกิจประมงพื้นบ้านในอำเภอหลังสวน จำนวน 224 ครัวเรือน พบว่า มูลค่าจากการทำประมงพื้นบ้านครัวเรือนละกว่า 79,163,616 บาทต่อปี

คณะผู้ศึกษาได้ทำการสอบถาม และสำรวจชนิดพันธุ์ของสัตว์น้ำในพื้นที่อำเภอหลังสวนนั้น ในคลองรีว คลองหลังสวน ชายหาดและทะเล จากผู้ให้สัมภาษณ์ทำให้พบว่า พื้นที่ทะเลหลังสวน มีสัตว์น้ำนับร้อยชนิด ได้แก่ ปลา จำนวน 85 ชนิด ปู จำนวน 8 ชนิด หมึก จำนวน 5 ชนิด หอย จำนวน 7 ชนิด และสัตว์น้ำที่สำคัญต่อนิเวศ เช่น โลมา เต่าตนุ ฉลาม เป็นต้น รวมถึงสัตว์น้ำอื่นๆ เช่น แมงกะพรุน จักจั่นทะเล ม้าน้ำ เป็นต้น ด้วยพันธุ์สัตว์น้ำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชาวประมงพื้นบ้าน โดยปรากฏตามปฏิทินการจับสัตว์น้ำ และมูลค่าสัตว์น้ำที่ชาวประมงพื้นบ้านจับได้ในแต่ละช่วงเวลาของปี

ปฏิทินการจับสัตว์น้ำของประมงพื้นบ้านอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ชนิดสัตว์น้ำ	ช่วงเวลาที่จับได้ (เดือน)	ขนาดของสัตว์น้ำ	ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง(กก.)	ราคาต่อกิโลกรัม (บาท)	เครื่องมือที่จับได้
ปลาในทะเล					
ปลากุเลา	ตลอดปี	0.5 - 3.5	4 - 5	120 - 200	อวนลอย
ปลาซีเสียด	ตลอดปี	1 - 2.5	5 - 8	80 - 100	อวนลอย
ปลาทุลิง	มี.ค. - ต.ค.	ไม่เกิน 12 ตัว/กก.	10 - 12	70 - 100	อวนปลาทุ
ปลาทุ	มี.ค. - ต.ค.	ไม่เกิน 10 ตัว/กก.	13 - 15	80 - 100	อวนปลาทุ
ปลาทราย	มี.ค. - พ.ย.	ไม่เกิน 20-22 ตัว/กก.	5 - 8	80	อวนลอย/อวนปลาทุ
		ไม่เกิน 25-30 ตัว/กก.	2 - 3	100	
ปลาทรายแดง	มี.ค. - พ.ย.	ไม่เกิน 10-12 ตัว/กก.	3 - 5	80	อวนลอย/อวนปลาทุ
ปลาเต้าเตี้ย	ต.ค. - พ.ค.	0.4-0.6	2 - 3	600 - 700	อวนลอยจระเม็ด/ ล้อมซั้ง
ปลาจระเม็ดขาว	ต.ค. - พ.ค.	0.2 - 0.4	4 - 5	600	อวนลอยจระเม็ด/ ล้อมซั้ง
ปลาจระเม็ดดำ	ก.พ. - มิ.ย.	0.2 - 0.5	6 - 8	180 - 200	อวนลอยจระเม็ด/อวนทับตลิ่ง
ปลากระบอก	ตลอดปี	0.1 - 0.4	6 - 7	70 - 80	อวนลอย/อวนทับตลิ่ง
		0.5 - 0.8	1.5 - 2	150 - 180	
ปลาข้างเหลือง	ตลอดปี	ไม่เกิน 25 ตัว/กก.	10 - 12	50	อวนลอย
ปลาเก๋า	ตลอดปี	0.5 - 2	0.3 - 0.5	200 - 250	อวนปลา/ตกเบ็ด
ปลาเก๋ไฟ	ตลอดปี	0.5 - 2	0.3 - 0.5	200 - 250	อวนปลา/ตกเบ็ด
ปลากระพงขาว	ตลอดปี	1 - 2.5	2 - 4	100 - 120	อวนปลา/ตกเบ็ด
ปลาโทงเทว	ตลอดปี	0.5 - 2	1.5-2	60 - 80	อวนลอยปลาอินทรี
ปลาอินทรี	ตลอดปี	0.8 - 1.5	2-3	250 - 270	อวนลอยปลาอินทรี/ ตกเบ็ด
		1.5 - 2	1 - 2	270	
ปลาจวด	ตลอดปี	ไม่เกิน 7 ตัว/กก.	0.5 - 1	150 - 200	อวนล้อม/อวนลอย
ปลาจวดกระดาน	ก.พ. - ต.ค.	ไม่เกิน 8 ตัว/กก.	1 - 1.5	120 - 150	อวนล้อม/อวนลอย
ปลาตาบเงิน	มี.ค. - ต.ค.	ไม่เกิน 10 ตัว/กก.	2 - 3	70 - 80	อวนลอย
ปลาตาบลาว	มี.ค. - ต.ค.	ไม่เกิน 10 ตัว/กก.	2 - 3	70 - 80	อวนลอย
ปลาซาก	มี.ค. - ต.ค.	0.5 - 1.5	1 - 2	70 - 80	อวนปลาอินทรี/ตกเบ็ด
ปลาโคบมัน	ก.พ. - เม.ย.	30 - 35 ตัว/กก.	5 - 6	40 - 60	อวนลอยกึ่ง/อวนลอย
ปลาโอดำ	ตลอดทั้งปี	0.2 - 1	8 - 9	60 - 70	อวนปลาอินทรี

หมายเหตุ : ปฏิทินการจับสัตว์น้ำนี้เกิดจากการสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อยกับชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ตำบลบางน้ำจืด ตำบลปากน้ำ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ปฏิทินการจับสัตว์น้ำของประมงพื้นบ้านอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ชนิดสัตว์น้ำ	ช่วงเวลาที่จับได้ (เดือน)	ขนาดของสัตว์น้ำ	ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง(กก.)	ราคาต่อกิโลกรัม (บาท)	เครื่องมือที่จับได้
ปลาในทะเล					
ปลาสลิคหิน	ตลอดปี	ไม่เกิน 4 ตัว/กก.	3 - 5	60 - 80	ลอบปลาใหญ่/อวนลอย
ปลาโคมงาม	ตลอดปี	0.5 - 1	2 - 3	120	อวนลอย
ปลาช่อนทะเล	ตลอดปี	1 - 2	1 - 2	80 - 100	เบ็ดลาว/อวนลอย
ปลาอีโต้มอญ	ตลอดปี	0.5 - 2	10 - 12	50 - 60	อวนลอย/ลาวเบ็ด
ปลาสำลี	ตลอดปี	0.5 - 1	3 - 5	120	อวนลอย/อวนปลาทุ
ปลาชี่ตั้ง	ตลอดปี	4 - 5 ตัว/กก.	4 - 5	180 - 200	ตกเบ็ด/อวนแห
ปลาหางแข็ง	ก.พ. - มิ.ย.	10 - 12 ตัว/กก.	5 - 7	70 - 80	อวนปลาทุ
หมึก					
หมึกไววาย	เม.ย. - มิ.ย.	-	10 - 12	200	ไววาย
หมึกกระตอย	เม.ย. - มิ.ย.	-	10 - 20	160 - 200	ลอบหมึก
หมึกสาย	เม.ย. - ก.ย.	0.1-0.3	12 - 15	190 - 210	ลอบหมึก
หมึกกระดอง	มี.ค. - มิ.ย.	0.3-0.5	8 - 10	250	ลอบ/เบ็ด
หมึกหอม	มี.ค. - มิ.ย.	0.2-0.5	10	280	ลอบหมึก
ปูในทะเล					
ปูม้า	พ.ย. - เม.ย.	ไม่เกิน 5 ตัว/กก.	3 - 4	360 - 380	อวนปูม้า
		ไม่เกิน 7 ตัว/กก.	8 - 10	320 - 350	
		ไม่เกิน 10 ตัว/กก.	8 - 10	250 - 280	
ปูแดง	พ.ย. - เม.ย.	0.5 - 1	1 - 2	100 - 150	อวนปูม้า
ปูดาว	พ.ย. - เม.ย.	0.5 - 1	1 - 2	100 - 150	อวนปูม้า
กุ้งและกั้งในทะเล					
กุ้งแช่บ๊วย	ก.พ. - มิ.ย.	ไม่เกิน 40 ตัว/กก.	10 - 12	200	อวนกุ้ง
		ไม่เกิน 35 ตัว/กก.	8	250 - 280	
		ไม่เกิน 25 ตัว/กก.	2 - 3	300 - 320	
กุ้งหัวมัน	ก.พ. - มิ.ย.	ไม่เกิน 45 ตัว/กก.	13 - 15	120 - 150	อวนกุ้ง
กุ้งลายเสือ	ก.พ. - มิ.ย.	0.1 - 0.2	0.5 - 0.8	450	อวนกุ้ง
กั้งกระดาน	ก.พ. - พ.ย.	6 - 8 ตัว/กก.	2 - 3	250	อวน
กั้งขาว	ก.พ. - พ.ย.	ขนาดเล็ก	2 - 3	100	อวนกุ้ง
		ขนาดใหญ่	1 - 2 ตัว	650	

หมายเหตุ : ปฏิทินการจับสัตว์น้ำนี้เกิดจากการสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อยกับชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ตำบลบางน้ำจืด ตำบลปากน้ำ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ปฏิทินการจับสัตว์น้ำของประมงพื้นบ้านอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ชนิดสัตว์น้ำ	ช่วงเวลาที่จับได้ (เดือน)	ขนาดของสัตว์น้ำ	ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง(กก.)	ราคาต่อกิโลกรัม (บาท)	เครื่องมือที่จับได้
หอยในทะเล					
หอยหวาน	เม.ย. - มิ.ย.	-	3 - 5	150 - 200	ลอบปลาใหญ่/อวนลอย
หอยเชลล์	เม.ย. - มิ.ย.	-	1 - 2	80 - 100	ติดอวน
หอยแมงภู่	ตลอดปี	-	10 - 15	50 - 60	จับด้วยมือ
สัตว์น้ำในคลองริ้วและคลองหลังสวน และป่าชายเลน					
ปลากดขี้ลิง	ตลอดปี	0.3 - 1	1 - 2	120	อวน/เบ็ด
ปลากระบอก	ตลอดปี	10 - 12 ตัว/กก.	2 - 4	160	อวน / แห
ปลาโคบมัน	พ.ย. - ก.พ.	35 - 40 ตัว/กก.	8 - 10	60	อวน
ปลากะพงแดง	ตลอดปี	0.4 - 0.5	2 - 3	80 - 100	อวน
ปลากะพงขาว	ตลอดปี	0.8 - 1.5	2 - 3	120 - 150	อวน / เบ็ด
ปลาดุกทะเล	ตลอดปี	0.3 - 0.5	1 - 2	120 - 150	ล้อม /อวน
ปลาหัวอ่อน	ตลอดปี	0.1 - 0.3	5 - 6	80	อวน
หอยนางรม	ตลอดปี	-	5 - 10	20-80 บาท/ตัว	จับมือ
หอยแมลงภู่	ตลอดปี	-	10 - 15	50 - 60	จับด้วยมือ
เคย	ก.พ. - มี.ค.	-	30 - 80	20 บาท/กก. (หากเป็นกะปิ 80-120 บาท/กก.)	อวนรุนเคย
ปูดำ	ตลอดปี	0.4 - 0.7	3 - 5	ปูไข่ 450	ลอบปู / จับด้วยมือ
		0.5 - 0.7	1 - 2	ปูเนื้อ 200	
สัตว์น้ำริมชายหาด					
หอยเสียบ	ก.ย. - เม.ย.	-	3 - 5	120	คาดหอย/จับด้วยมือ
หอยตาวัว	มี.ค. - ส.ค.	ไม่เกิน 30 ตัว/กก.	2	60 - 80	จับด้วยมือ/คาดหอย
ปลาจอบมอง (ขนาดเล็ก)	ตลอดปี	0.2 - 0.5	0.5 - 1	50 - 100	อวนทับตลิ่ง
หอยตาควาย	มี.ค. - ส.ค.	ไม่เกิน 30 ตัว/กก.	2	60 - 80	จับด้วยมือ/คาดหอย
หอยเจาะ(ตามแนวโขดหิน)	ตลอดปี	-	0.5 - 1	80 - 100	ค้อน หรือ มีด
เคย	ก.พ. - มี.ค.	-	30 - 80	20 บาท/กก. (หากเป็นกะปิ 80-120 บาท/กก.)	อวนรุนเคย

หมายเหตุ : ปฏิทินการจับสัตว์น้ำนี้เกิดจากการสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อยกับชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ตำบลบางน้ำจืด ตำบลปากน้ำ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า สัตว์น้ำบางชนิดที่เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจของจังหวัดชุมพร เช่น เคย และ กุ้งแช่บ๊วย ซึ่งเกิดขึ้นตามช่วงฤดูกาลและมีปริมาณมาก เป็นโอกาสของทางเศรษฐกิจของประมงพื้นบ้าน ที่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก อีกทั้งยังมีการแปรรูปสัตว์น้ำในระดับชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าสัตว์น้ำหลายชนิด เช่น ปลาเกะเลา หมึก และปลาขนาดเล็ก ถูกนำมาแปรรูป เพื่อเป็นการถนอมอาหารไว้ และเพิ่มมูลค่าให้กับสัตว์น้ำดังกล่าวด้วย และจากการสัมภาษณ์ประชาชนในเกาะพิทักษ์ เล่าว่า “ช่วงที่จับกุ้ง หรือหมึกได้ในปริมาณมาก ราคาจะถูกลง ชาวประมงพื้นบ้านจะแปรรูปสัตว์น้ำเหล่านั้นในรูปแบบการตากแห้ง เพื่อถนอมอาหารไว้ให้เก็บได้นานขึ้น และมีมูลค่าสูง และยังคงกลายเป็นสินค้าของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะพิทักษ์อีกด้วย”

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการจับสัตว์น้ำดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น แสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาในแต่ละเดือนที่ประมงพื้นบ้านจับสัตว์น้ำได้ และตลอดทั้งปีนั้นมีสัตว์น้ำ หรือทรัพยากรที่ชาวประมงพื้นบ้านสามารถใช้ประโยชน์ได้ และมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สัตว์น้ำในแต่ละช่วงเวลา ย่อมสะท้อนความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจของชุมชน

2. สภาพสังคม เศรษฐกิจ และฐานทรัพยากรจังหวัดระนอง

2.1 ที่ตั้ง ประชากร และ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการน้ำลึกฝั่งระนอง

ท่าเรือน้ำลึกระนอง ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์นั้น ตั้งอยู่บริเวณแหลมอ่าวอ่าง ต่อเนื่องกับพื้นที่ตำบลราชกรูด ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมือง ตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง โดยรอบพื้นที่โครงการนั้นมีประชากร ซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการท่าเรือน้ำลึกระนอง จำนวน 36,913 คน ซึ่งมีความเป็นอยู่ของสังคมแบบพหุวัฒนธรรมที่มีทั้งชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น อาทิ ชาวเลมอแกน และไทยพลัดถิ่น เป็นต้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมและการประมง ซึ่งพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพเป็นต้นทุนสำคัญในการดำรงชีวิต และขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

พื้นที่โดยรอบโครงการรัศมี 5 กิโลเมตรนั้น มีชาวบ้านอาศัยอยู่รวมกันเป็นชุมชน จำนวน 7 ชุมชน และยังพบชุมชนชายฝั่งที่ชาวบ้านอาศัยอยู่เกินรัศมีโครงการ 5 กิโลเมตร เช่น ชุมชนหาดทรายดำ ชุมชนบริเวณท่าเรือแหลมสน ชุมชนท่าเรือม่วงกลวง เป็นต้น โดยที่ชาวบ้านต่างอาศัยการใช้ประโยชน์การทำมาหากินจากทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณพื้นที่โครงการ อีกทั้งบริเวณเกาะสน ซึ่งอยู่ในพื้นที่โครงการยังเป็นสถานที่ด้านความเชื่อ ความศรัทธาของประชาชนในพื้นที่และประชาชนทั่วไปอีกด้วย

2.2 ความเปราะบางทางสังคมต่อกลุ่มชาติพันธุ์

จังหวัดระนอง เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีความหลากหลายอาศัยอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมอแกน เป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่คณะผู้ศึกษาให้ความสำคัญเนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรดั้งเดิมที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในท้องทะเล ดำรงชีวิตด้วยการออกเรือหาปลาและสัตว์น้ำไปตามเกาะแก่ง และบริเวณอ่าวต่างๆ ที่มีแหล่งอาหารอุดมสมบูรณ์ ชาวเลมอแกน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความรู้ภูมิปัญญาในการอยู่อาศัยและทำมาหากินในท้องทะเลมาอย่างยาวนาน เช่น ความรู้ด้านการเดินเรือ การจับสัตว์น้ำด้วยการฟังเสียงปลาใต้เท้า การสังเกตสภาพอากาศและคลื่นลมทะเลที่เป็นอันตราย รวมถึงทักษะในการดำน้ำจับสัตว์น้ำที่มีความเฉพาะตัว การดำรงชีวิตที่พึ่งพาอาศัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จึงทำให้ชาวเลมอแกนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาจเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการท่าเรือน้ำลึกระนอง

ปัจจุบันข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมอแกนอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดระนองทั้งหมดจำนวน 3 เกาะ คือเกาะช้างประมาณ 245 คน เกาะพยามประมาณ 145 คน และบ้านเกาะเหลาประมาณ 112 คน คณะผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์และเก็บแบบสอบถามชาวเลมอแกนในพื้นที่ เกาะพยามและเกาะช้าง พบว่า ชาวเลมอแกน เป็นกลุ่มประชากรที่ประกอบอาชีพประมง และเป็นแรงงานของภาคการท่องเที่ยว มีรายได้ประมาณ 9,000 – 11,000 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ต่ำที่สุด

เมื่อเทียบกับกลุ่มประชากรอื่นๆที่มีการเก็บแบบสอบถาม อีกทั้งยังพบว่า ชาวเลมอแกนมีต้นทุนในการดำรงชีวิตที่น้อยกว่าประชากรทั่วไป เช่น ส่วนใหญ่ใช้เรือมือสองมีสภาพไม่ค่อยดีนัก ใช้วานหรืออุปกรณ์การทำประมงมือสอง เป็นต้น ด้วยความไม่พร้อมของเครื่องมือในการประกอบอาชีพดังกล่าว ทำให้รายได้ที่เกิดจากอาชีพประมงน้อย

จากการสอบถามเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งเป็นชาวเลมอแกนในพื้นที่เกาะพยาม และเกาะช้าง ซึ่งออกเรือหาสัตว์น้ำบริเวณดอนตาแพ้ว และอ่าวอ่าง ระบุว่า “พวกเขามีความกังวลอย่างยิ่งต่อโครงการทำเรื่อน้ำลึกแลนด์บริดจ์ฝั่งระนอง เนื่องจากอาจทำให้กระทบต่อระบบนิเวศ กระทบต่อดอนหาปลาตามธรรมชาติ และชาวเลมอแกนยังคงต้องดำน้ำในการฟังเสียงปลาและดำน้ำเพื่อจับปลา ซึ่งหากมีการขุดลอก และการถมทะเล อาจทำให้พวกเขาไม่สามารถดำเนินชีวิตได้”

2.3 ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการทำเรื่อน้ำลึกระนอง

ฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดระนอง โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลราชกรูด ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมือง และตำบลม่วงกลวง อำเภอเกาะเปอร์ มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอย่างยิ่งจากระบบนิเวศคลองสายหลักจำนวน 2 สาย คือ คลองกะเปอร์ และคลองบางหิน และยังมีคลองสาขาอีกจำนวนมาก รวมถึงยังอยู่ใกล้กับพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ซึ่งทำให้เกิดการไหลเวียนของระบบน้ำจืด น้ำกร่อยและน้ำเค็ม ประกอบกับการสะสมตัวของตะกอนและธาตุอาหารต่างๆ ทำให้บริเวณปากแม่น้ำกระบุรีจนถึงคลองกะเปอร์ ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็น พื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง

พื้นที่โดยรอบโครงการทำเรื่อน้ำลึกระนอง (แหลมไผ่, อ่าวอ่าง) นั้น ถือเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่สำคัญที่เต็มไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ เมื่อพิจารณาพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย ในรัศมี 1 กิโลเมตร พบว่า โครงการนี้ทับซ้อนกับพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง คือ “พื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบุรี - ปากคลองกะเปอร์” อีกทั้งยังทับซ้อนกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระนอง และอุทยานแห่งชาติแหลมสน และยังพบว่าพื้นที่ยังเป็นลักษณะของชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1A เป็นระยะทาง 240 เมตรจากที่ตั้งโครงการ

พื้นที่ตั้งโครงการทำเรื่อน้ำลึกระนอง (แหลมไผ่, อ่าวอ่าง) ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางนิเวศวิทยาเป็นอย่างมาก โดยพื้นที่ดังกล่าวนั้นอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำปากน้ำกระบุรี-ปากคลองกะเปอร์ ซึ่งเป็นแรมซาร์ไซต์ ลำดับที่ 8 ของประเทศไทย และลำดับที่ 1,183 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ รวมถึงอยู่ในพื้นที่แหล่งอนุรักษ์ทะเลอันดามัน ซึ่งกำลังจะถูกเสนอชื่อขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก

พื้นที่ใกล้เคียงกับที่ตั้งโครงการยังพบว่า ปัจจุบันมีพื้นที่ถูกประกาศให้เป็น **พื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง (Ranong Biosphere Reserves)** คือ พื้นที่ระบบนิเวศบน ทะเลและหรือชายฝั่งทะเลที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติภายใต้ “โครงการมนุษย์และชีวมณฑล (Man and Biosphere Reserves Programme : MAB) ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้รับการประกาศในปี พ.ศ. 2540 สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน และทะเล มีพื้นที่ประมาณ 189,431 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นทะเลและป่าชายเลน มีพื้นที่บางส่วนเป็นเนินเขา ทุ่งหญ้าและมีป่าดิบชื้นกระจายอยู่ทั่วไป ในบริเวณพื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง มีลำคลองต่างๆ หลายนสายที่ไหลลงสู่ทะเลที่สำคัญ ได้แก่ คลองหงาว คลองละออง คลองบางริน และคลองทรายขาว จึงทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีป่าชายเลนกระจายเป็นบริเวณกว้าง นับได้ว่าเป็นป่าชายเลนผืนใหญ่และมีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้งมีความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์ไม้ที่พบในป่าชายเลน จำนวน 52 ชนิด โดยชนิด พบมากที่สุดอยู่ในวงศ์ Rhizophoraceae ได้แก่ โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก พังกาหัวสุม โปรรง ถั่ว แสม ตะบูน และฝาด และพบพันธุ์ไม้ที่จัดอยู่ในสภาพที่ต้องเฝ้าระวังหรือมีความเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์ตามบัญชีเพื่อการอนุรักษ์ของ IUCN Red List จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ พังกา - ถั่วขาว (*Bruguiera hainesii*) หงอนไก่ใบเล็ก (*Heritiera fomes*) น้ำนอง (*Brownlowia tersa*) เป้ (*Phoenix paludosa*) และ โปรรงขาว (*Ceriops decandra*) นอกจากนี้พืชพันธุ์ไม้ป่าชายเลนแล้วยังมีการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ในพื้นที่สงวนชีวมณฑล พบ ลิงแสม กระรอก ตะกวด นกประจำถิ่นและนกอพยพ จำนวน 86 ชนิด ปลา จำนวน 98 ชนิด กลุ่มครัสเตเชีย จำนวน 28 ชนิด สัตว์หน้าดิน จำนวน 25 ชนิด นอกจากนี้ยังพบ “นากขนเรียบ” (*Lutrogalr perspicillata*) ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มักพบในป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ และพบนกหายากใกล้สูญพันธุ์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกยางจีน (*Egretta eulophotes*) นก นี้อตใหญ่ (*Calidris tenuirostris*) และ นกอี ก้อย สะโปกสีน้ำตาล (*Numenius madagascariensis*) ความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชและสัตว์ที่พบในพื้นที่ป่าชายเลนบริเวณพื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญถึงความอุดมสมบูรณ์ที่สำคัญของจังหวัดระนอง

นอกจากป่าชายเลนในพื้นที่สงวนชีวมณฑลระนองที่มีความสำคัญแล้ว บริเวณรอบเกาะพยาม ยังมีแหล่งปะการังน้ำตื้นที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ อีกทั้งบริเวณรอบเกาะพยาม เกาะช้าง และรอบเกาะขาม พบปะการังโขด ปะการังวงแหวน ปะการังสมอง ปะการังเขากวาง รวมถึงยังมีปะการังเทียม ซึ่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ และแหล่งหลบภัยของสัตว์น้ำ จากการสำรวจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า ปะการังบริเวณรอบเกาะพยามมีสภาพสมบูรณ์ ไม่พบการฟอกขาว และพบว่า โดยรอบแนวปะการัง พบปลาเป็นส่วนใหญ่ เช่น ปลากล้วยแถบเหลือง ปลากะพงตาโต ปลาสลิดหินเล็ก หางเหลือง ปลาสลิดหินเล็กเกล็ดขาว พบสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดใหญ่ที่พบส่วนใหญ่ เช่น ดาวขนนก เม่นดำหนามยาว เม่นดำหนามสั้น หอยมือเสือ เม่นรู ดาวทะเล และทากทะเลชนิดต่างๆ

พื้นที่ปะการัง	ขนาดพื้นที่(ไร่)
เกาะขาม (ห่างจากท่าเรือระยะที่ 1 : 3.4 กิโลเมตร)	105.63
เกาะพยาม (ห่างจากท่าเรือระยะที่ 1 : ประมาณ 4 กิโลเมตร)	1,210.88
เกาะช้าง (ห่างจากท่าเรือระยะที่ 1 : ประมาณ 14 กิโลเมตร)	98.05
เกาะค้างคาว (ห่างจากท่าเรือระยะที่ 1 : ประมาณ 26 กิโลเมตร)	150.49

แหล่งหญ้าทะเลโดยรอบพื้นที่โครงการ มีจำนวน 2 จุดสำคัญ คือ บริเวณเกาะเป็ยกน้ำน้อย และเกาะเป็ยกน้ำใหญ่ จำนวน 665.14 ไร่ รวมทั้งบริเวณหาดทรายดำ จำนวน 122.53 ไร่ ซึ่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำที่สำคัญ จากการสัมภาษณ์ชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่หาดทรายดำ พบว่า บริเวณแหล่งหญ้าทะเลหน้าหาดทรายดำนั้น พบพะยูนเข้ามากินหญ้าทะเลด้วย

ชายหาดซึ่งเป็นพื้นที่แนวกันชนตามธรรมชาติ ที่คอยทำหน้าที่ปกป้องแผ่นดินให้มั่นคงปลอดภัย รวมถึงยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการพักผ่อนที่สำคัญ ถึงแม้จังหวัดระนองจะไม่ได้มีชายหาดมากนัก มีเพียงชายหาดบางเบน และชายหาดโดยรอบเกาะพยามก็ตาม แต่เป็นจุดหมายสำคัญในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและความมั่งคั่งของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่จังหวัดระนอง ได้กลายเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนกลไกทางเศรษฐกิจทั้งในมิติด้านการประมง การท่องเที่ยว จนเกิดการจ้างงานรวมถึงธุรกิจต่อเนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันเป็นผลจากความมั่งคั่งและอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่ของจังหวัดระนอง

2.4 เศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของจังหวัดระนอง

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจขนาดเล็ก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดระนอง ปี 2564 ณ ราคาประจำปี (Gross Provincial Product At Current Market Price) มีมูลค่าเท่ากับ 29,824 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 14 ของภาคใต้ และลำดับที่ 71 ของประเทศ โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดระนองประกอบด้วยการผลิตภาคการเกษตรกรรม มีมูลค่าเท่ากับ 9,414 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 41.5 และการผลิตภาคนอกเกษตรกรรม มีมูลค่าเท่ากับ 13,273 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 58.5 และมีโครงสร้าง 5 อันดับแรก ข้อมูลครัวเรือนของประชาชนจังหวัดระนองอยู่ที่ 27,352 ครัวเรือนต่อปี

2.4.1 การทำประมงพื้นบ้าน และห่วงโซ่อุปทานจากประมงพื้นบ้าน

ประมงพื้นบ้าน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจขนาดเล็กที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนริมชายฝั่งทะเลในพื้นที่โดยรอบของจังหวัดระนอง และเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กระจายได้รายได้แก่ชุมชนโดยรอบด้วยความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จึงเป็นต้นทุนสำคัญทางเศรษฐกิจในการหล่อเลี้ยงชีวิต ครอบครัว และเป็นสำคัญของการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของชุมชน

ฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดระนอง โดยเฉพาะพื้นที่ตั้งแต่ปากน้ำกระบุรี อำเภอเมืองระนอง จนถึงปากคลองกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง ซึ่งลักษณะเป็นพื้นที่ปากแม่น้ำ ด้วยลักษณะทางกายภาพซึ่งเป็นปากแม่น้ำและสามเหลี่ยมปากแม่น้ำที่เป็นน้ำจืดและน้ำทะเลไหลมาบรรจบกัน เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยสารอาหารจากแผ่นดิน รวมถึงมีเกาะแก่ง เช่น เกาะตาวัว เกาะตาควาย เกาะช้าง และเกาะพยาม ซึ่งแนวปะการังน้ำตื้นบริเวณรอบๆเกาะพยาม รวมถึงป่าชายเลนที่มีความต่อเนื่องเป็นผืนใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ทำให้บริเวณพื้นที่ตลอดแนวชายฝั่งทั้ง 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอกะเปอร์ มีความหลากหลายทางระบบนิเวศเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นพื้นที่แหล่งวางไข่ แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และถูกยกสถานะให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำโลก หรือ แรมซาไซด์

ด้วยลักษณะทางระบบนิเวศที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์เอื้อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างประมงพื้นบ้านริมชายฝั่ง โดยผู้ศึกษาทำการศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจของประมงพื้นบ้านในพื้นที่จำนวน 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง โดยการสัมภาษณ์บุคคล จำนวน 105 คน พบว่า มีเรือประมงพื้นบ้าน จำนวน 2,047 ลำ คิดเป็นร้อยละ 69.67 ของจำนวนเรือประมงพื้นบ้านจังหวัดระนอง ถือว่า อำเภอเมือง และอำเภอกะเปอร์ เป็น 2 อำเภอที่มีการทำประมงพื้นบ้านเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนประมงพื้นบ้านทั้งหมดในจังหวัดระนอง และจากการศึกษาของคณะผู้ศึกษา โดยสุ่มตัวอย่างเก็บแบบสอบถามจากชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่รอบโครงการจำนวน 105 คน พบว่า ประมงพื้นบ้านมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 31,670.85 บาทต่อเดือน การทำประมงพื้นบ้านในพื้นที่ 2 อำเภอดังกล่าวของจังหวัดระนองมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวม 559,805,497 บาทต่อปี

จำนวนเรือประมงพื้นบ้านในแต่ละอำเภอ		รายได้รวมต่อปี
อำเภอเมือง	1,527 ลำ	580,336,655 บาท
อำเภอเกาะเปอร์	520 ลำ	16,468,842 บาท
รวม		559,805,497 บาท

ตารางแสดง มูลค่าประมงพื้นบ้านอำเภอเมือง และอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

คณะผู้ศึกษา ได้ทำการสอบถาม และสำรวจชนิดพันธุ์ของสัตว์น้ำในพื้นที่ระนองทั้งในคลอง บริเวณชายหาด และป่าชายหาด รวมถึงในทะเล โดยจากผู้ให้สัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย ทำให้พบว่า พื้นที่ทะเลระนอง มีสัตว์น้ำน้ันบร่อยชนิด ได้แก่ ปลา จำนวน 121 ชนิด ปู จำนวน 11 ชนิด หอย จำนวน 26 ชนิด สัตว์น้ำที่สำคัญต่อระบบนิเวศ เช่น โลมา พะยูน เต่ากระ ฉลาม เป็นต้น รวมถึงสัตว์น้ำอื่นๆ เช่น แมงกะพรุน จักจั่นทะเล ม้าน้ำ เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชีวภาพ และยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งปรากฏผ่านปฏิทินการจับสัตว์น้ำ และมูลค่าสัตว์น้ำที่ชาวประมงพื้นบ้านระนองจับได้ในแต่ละช่วงเวลา

ปฏิทินการจับสัตว์น้ำของประมงพื้นบ้าน จังหวัดระนอง

ชนิดสัตว์น้ำ	ช่วงเวลาที่จับได้ (เดือน)	ขนาดของสัตว์น้ำ	ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง(กก.)	ราคาต่อกิโลกรัม (บาท)	เครื่องมือที่ใช้จับ
ปลาในทะเล					
ปลาโฉมงาม	ต.ค. – มี.ค.	0.5 – 1.2	2 - 3	80 - 100	อวน
ปลาอินทรี	พ.ย. – ม.ค.	1 – 3.5	3 - 4	250 - 270	อวนปลาทุ/เบ็ด
ปลากระเบนนก	ไม่แน่นอน	0.5 - 2.5	2 - 3	140	อวน
ปลาจวดดำ	พ.ย. – เม.ย.	ไม่เกิน 7 ตัว/กก.	6 - 10	120	อวนล้อม/อวนลอย
ปลาตาบเงิน	ต.ค. – มี.ค.	ไม่เกิน 10 ตัว/กก.	3 - 5	70 - 80	อวนล้อม/อวนลอย
ปลาตาบลาว	ต.ค. – มี.ค.	ไม่เกิน 10 ตัว/กก.	3 - 5	70 - 80	อวนล้อม/อวนลอย
ปลาจาระเม็ดดำ	ธ.ค. – ก.พ.	0.3 - 1	8 - 10	180 - 200	อวนลอยจาระเม็ด
ปลาเต้าเตี้ย	ต.ค. - มี.ค.	0.5 - 1.2	4 - 7	600 - 800	อวนลอยจาระเม็ด
ปลาทรายแดง	ตลอดปี	ไม่เกิน 10-12 ตัว/กก.	3 - 4	80 - 100	อวนปลาทุ
ปลาทราย	ตลอดปี	ไม่เกิน 20-22 ตัว/กก.	15 - 18	80 - 100	อวนปลาทุ / อวนลอย
ปลากระบอก	ตลอดปี	0.1 - 0.3	6 - 7	120	อวนลอย
		0.5 - 0.7	1.5 - 2	120 - 180	
ปลาทุลิง	ต.ค. - มี.ค.	ไม่เกิน 10 ตัว/กก.	7 - 10	100	อวนปลาทุ
ปลาสี่เสียด	ตลอดปี	0.5 - 2.5	10 - 12	80 - 100	อวนลอย
ปลากุเลา	ตลอดปี	0.5 - 3	4 - 5	120 - 250	อวนลอย
ปลาเก๋า	ตลอดปี	0.5 - 1.5	2 - 3	200 - 250	อวนลอย
ฉลามทราย	ไม่แน่นอน	0.5 - 1.5	1 - 2 ตัว	200	อวน
ปลาสลิดหิน	ตลอดปี	ไม่เกิน 6 ตัว/กก.	3 - 5	60 - 70	ลอบปลา/อวนลอย
ปลาช่อนทะเล	ตลอดปี	1 - 2.5	2 - 3	80 - 100	อวนลอย/เบ็ดลาว
ปลาน้ำดอกไม้	ตลอดปี	0.5 - 1	4 - 5	100	อวนลอย
ปลาตุ๊กทะเล	ตลอดปี	0.5 - 1.5	2 - 3	120	-
ปลาจาระเม็ดขาว	พ.ย. – ก.พ.	0.3 – 1.5	8 - 10	600	อวนลอยจาระเม็ด
ปลาข้างเหลือง	ม.ค. – พ.ค.	ไม่เกิน 10 - 12 ตัว/กก	10 - 15	60 - 70	อวนลอย
ปลาหางแข็ง	ม.ค. – พ.ค.	ไม่เกิน 12 ตัว/กก	12	60 - 70	อวนลอย
ปลาโอดำ	ธ.ค. - มี.ค.	0.5 - 1	5 - 7	60 - 80	อวนปลาอินทรี
ปลาโทง	ธ.ค. - มี.ค.	0.5 - 2	5 - 10	60 - 80	-
ปลาแดง	ม.ค. – พ.ค.	0.2 – 0.3	5 - 8	60 - 80	อวนปลาทุ/อวนลอย
ปลาตาหวาน	ม.ค. – พ.ค.	0.2 – 0.3	5 - 8	60 - 80	อวนปลาทุ/อวนลอย
ปลาลิ้นหมา	ตลอดปี	หลายขนาด	1	50 - 80	อวนลอย
ปลานวลจันทร์	ตลอดปี	0.3 - 0.8	2.5 - 3	100 - 120	อวนลอย

หมายเหตุ : ปฏิทินการจับสัตว์น้ำนี้เกิดจากการสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อยกับชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอเมือง และ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

ปฏิทินการจับสัตว์น้ำของประมงพื้นบ้าน จังหวัดระนอง

ชนิดสัตว์น้ำ	ช่วงเวลา จับได้ (เดือน)	ขนาดของสัตว์ น้ำ	ปริมาณที่จับ ได้ต่อครั้ง (กก.)	ราคาต่อ กิโลกรัม (บาท)	เครื่องมือที่ใช้จับ
ปลาในทะเล					
ปลากะเบนทราย	ไม่แน่นอน	1 - 2	1 - 2	80 - 120	อวนลอย
ปลาสำลี	ตลอดปี	0.5 - 1	5 - 6	120	อวนลอย/อวนปลาทุ
ปลาชี่ตัง	ตลอดปี	4 - 5 ตัว/กก.	8 - 10	180 - 200	ตกเบ็ด/อวนแห
ปลาหางแข็ง	ก.พ. - มี.ย.	10 - 12 ตัว/กก.	10-12	70 - 80	อวนปลาทุ
หมึก					
หมึกไววาย	ธ.ค. - มี.ค.	-	12 - 15	200	ไววาย
หมึกกระตอย	ม.ค. - มี.ค.	-	20 - 25	160 - 200	ลอบหมึก
หมึกสาย	ม.ค. - มี.ค.	0.1 - 0.3	10 - 12	190 - 210	ลอบหมึก
หมึกกระดอง	ธ.ค. - มี.ค.	0.3 - 0.5	8 - 10	250	ลอบ/เบ็ด
หมึกหอม	ธ.ค. - มี.ค.	0.2 - 0.5	3 - 5	280	ลอบหมึก
ปูในทะเล					
ปูม้า	ต.ค. - เม.ย.	ไม่เกิน 5 ตัว/กก.	4 - 5	360 - 380	อวนปูม้า
		ไม่เกิน 7 ตัว/กก.	8	320 - 350	
		ไม่เกิน 10 ตัว/กก.	13-15	250 - 280	
ปูดาว	ต.ค. - เม.ย.	0.5 - 1	1	100 - 150	อวนปูม้า
กุ้งและกั้งในทะเล					
กุ้งแช่บ๊วย	พ.ย. - ก.พ.	ไม่เกิน 40 ตัว/กก.	20 - 30	200	อวนกุ้ง
		ไม่เกิน 35 ตัว/กก.	12 - 15	250 - 280	
		ไม่เกิน 25 ตัว/กก.	5	300 - 320	
กุ้งหัวมัน	ต.ค. - เม.ย.	ไม่เกิน 45 ตัว/กก.	20 - 25	120 - 150	อวนกุ้ง
กุ้งลายเสือ	ต.ค. - เม.ย.	0.1 - 0.2	0.5 - 0.8	450	อวนกุ้ง
กุ้งมังกรเลน	ต.ค. - เม.ย.	0.3 - 0.5	1	800 - 1,000	อวนถ่วงดักกุ้ง
กุ้งมังกรเจ็ดสี	ต.ค. - เม.ย.	0.3 - 0.5	1	1,000 - 1,200	อวนถ่วงดักกุ้ง
กั้งขาว	ธ.ค. - ก.พ.	ขนาดเล็ก	2 - 3	120	อวนกุ้ง
		ขนาดใหญ่	1 - 2 ตัว	650	
แมงกะพรุน					
แมงกะพรุน	พ.ย. - ธ.ค.	3 - 5	1,000 - 1,500	ตัวละ 3 - 5 บาท	สวิง

หมายเหตุ : ปฏิทินการจับสัตว์น้ำนี้เกิดจากการสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อยกับชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอเมือง และ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

ปฏิทินการจับสัตว์น้ำของประมงพื้นบ้าน จังหวัดระนอง

ชนิดสัตว์น้ำ	ช่วงเวลาที่จับได้ (เดือน)	ขนาดของสัตว์น้ำ	ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง(กก.)	ราคาต่อกิโลกรัม (บาท)	เครื่องมือที่ใช้จับ
หอยในทะเล					
หอยหวาน	ธ.ค. – ก.พ.	-	17 - 20	200	ลอบ
หอยแมลงภู่	ตลอดปี	-	10 - 15	50 - 60	จับด้วยมือ
สัตว์น้ำในคลองและป่าชายเลน					
ปลากดขี้ลิง	ตลอดปี	0.3 - 1	1 - 2	120	อวน/เบ็ด
ปลากระบอก	ตลอดปี	10 - 12 ตัว/กก.	2 - 4	160	อวนแห
ปลาโคบมัน	ม.ค. - มี.ค.	35 - 40 ตัว/กก	8 - 10	50-60	อวน
ปลากะพงขาว	ตลอดปี	0.5 - 1.5	4 - 5	120 - 150	อวน/เบ็ด
ปลาดุกทะเล	ตลอดปี	0.3 – 0.5	4 - 5	120 - 150	ล้อม/อวน
ปลาหัวอ่อน	ตลอดปี	0.1 - 0.3	5	80	อวน
หอยนางรม	ตลอดปี	-	5 - 10	20 - 80 บาท/ตัว	จับมือ
หอยแมลงภู่	ตลอดปี	-	10 - 15	50 - 60	จับด้วยมือ
เคย	พ.ย. – ม.ค.	-	20 - 100	20 บาท/กก. (หากเป็นกะปิ 80-120 บาท/กก.)	อวนรุนเคย
ปูดำ	ตลอดปี	0.4 - 0.7	18	ปูไข่ 450	ลอบปู/จับด้วยมือ
		0.5 – 0.7	4 - 5	ปูเนื้อ 200	
สัตว์น้ำริมชายหาด					
หอยเสียบ	ก.ย. – เม.ย.	-	3 - 5	120	คาดหอย/จับด้วยมือ
หอยตาวัว	ม.ค - เม.ย	ไม่เกิน 30 ตัว/กก.	2	60 - 80	จับด้วยมือ/คาดหอย
ปลาจ๋องม่อง (ขนาดเล็ก)	ตลอดปี	0.2 - 0.5	0.5 - 1	50 - 100	อวนทับตลิ่ง
หอยตาควาย	ม.ค. - เม.ย.	ไม่เกิน 30 ตัว/กก.	2	60 - 80	จับด้วยมือ/คาดหอย
หอยตลับ	ม.ค. - เม.ย.	ไม่เกิน 30 ตัว/กก.	2 - 3	60 - 80	คาด
หอยเจาะ(ตามแนวโขดหิน)	ตลอดปี	-	0.5 - 1	80 - 100	ค้อน หรือ มีด
เคย	พ.ย. – ม.ค.	-	30 - 80	20 บาท/กก. (หากเป็นกะปิ 80-120 บาท/กก.)	อวนรุนเคย

หมายเหตุ : ปฏิทินการจับสัตว์น้ำนี้เกิดจากการสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อยกับชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอเมือง และ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

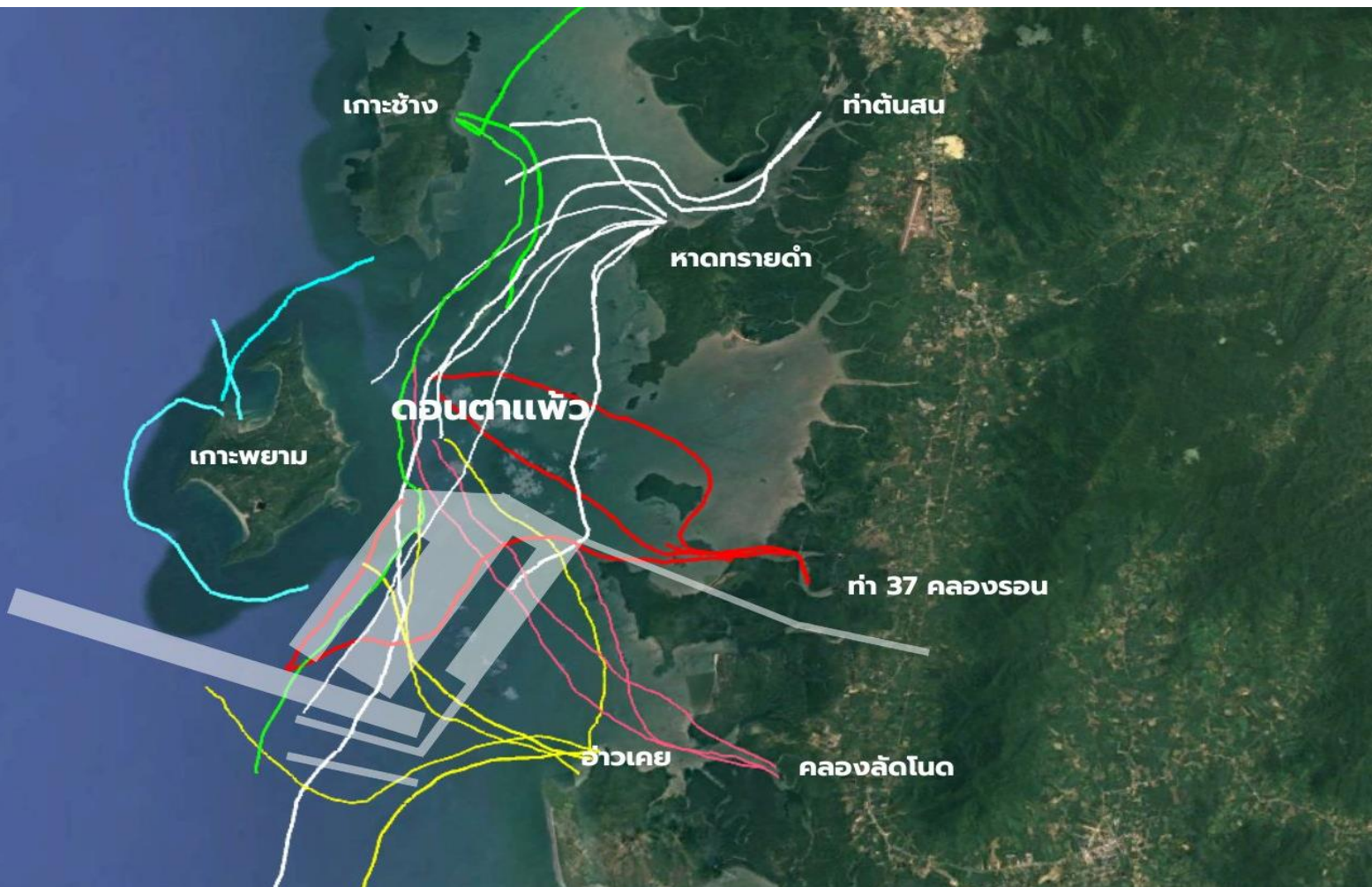
จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สัตว์น้ำบางชนิดที่เป็นสัตว์เศรษฐกิจของจังหวัดระนอง เช่น เคย และแมงกะพรุน ซึ่งเกิดขึ้นตามช่วงฤดูกาลนั้นและมีปริมาณมากเป็นโอกาสทองทางเศรษฐกิจของประมงพื้นบ้าน ที่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก และเกิดการแปรรูปสัตว์น้ำในระดับชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่า และส่งออกต่างประเทศ อย่างเช่น แมงกะพรุน ที่ในชุมชนโดยรอบในพื้นที่ 2 อำเภอ (อำเภอเมืองและอำเภอกะเปอร์) มีทั้งจตุรรับซื้อและแปรรูปแมงกะพรุน เพื่อส่งออกกว่า 137 แห่ง

เมื่อพิจารณาตารางการจับสัตว์น้ำนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาในแต่ละเดือนที่ชาวประมงพื้นบ้านจับสัตว์น้ำได้นั้น โดยสามารถทำการประมงได้ตลอดทั้งปี ซึ่งมีสัตว์น้ำ หรือทรัพยากรที่ชาวประมงพื้นบ้านสามารถใช้ประโยชน์ได้ และมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สัตว์น้ำในแต่ละช่วงเวลา ย่อมสะท้อนความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจของชุมชน

นอกจากสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่ชาวประมงพื้นบ้านจับได้จากการทำประมงพื้นบ้านบริเวณพื้นที่ทะเลจังหวัดระนองแล้วนั้น ปรากฏข้อมูลจากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ยังพบว่า มีสัตว์น้ำที่สำคัญต่อระบบนิเวศในพื้นที่ระนอง ได้แก่ โลมา เต่าทะเล พะยูน ม้าน้ำ กลุ่มของทากทะเล ดาวทะเล เป็นต้น ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการรักษาสมดุลทางระบบนิเวศ

คณะผู้ศึกษาได้ร่วมกับชาวประมงพื้นบ้านในการจัดประชุมกลุ่มย่อย และ สํารวจเส้นทางเดินเรือ โดยใช้ระบบระบุตำแหน่งบนพื้นโลก หรือ GPS ติดตามเส้นทางการเดินเรือของชาวประมงพื้นบ้านที่ ออกหาจับสัตว์น้ำบริเวณโดยรอบพื้นที่ โดยมีเรือของอาสาสมัครจากพื้นที่เกาะพยาม เกาะช้าง บ้านหาดทรายดำ ท่าเรือ 37 ท่าเรือต้นสน ท่าเรือคลองของ ท่าเรือคลองลัดโนด ชุมชนประมงอ่าวเคย และท่าเรือบ้านม่วงกลวง จำนวนรวม 26 ลำ เพื่อติดตามเส้นทางการเดินเรือในจับสัตว์น้ำของชาวประมงพื้นบ้าน บริเวณพื้นที่ต่างๆ ซึ่งพบว่า ชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีการวางอวนบริเวณตอนระหว่างเกาะพยาม กับเกาะตาวิ๋ว - เกาะตาควาย โดยมีชื่อเรียกตอนดังกล่าวว่า “ตอนตาแพ้ว” จากคำบอกเล่าในการประชุมกลุ่มย่อยของชาวประมงพื้นบ้านของหาดทรายดำ และท่าเรือคลองของ เล่าว่า “ตอนตาแพ้ว มีลักษณะเป็นสันดอนขนาดใหญ่ เป็นจุดที่ชาวประมงจากพื้นที่ต่าง ๆ เข้ามาจับสัตว์น้ำกันเป็นจำนวนมาก เพราะสภาพพื้นที่ดังกล่าวเป็นตอนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีสัตว์น้ำเป็นจำนวนมาก ประกอบกับบริเวณนั้นน้ำไม่ลึก และไม่ตื้นจนเกินไป โดยที่ในช่วงฤดูกึ่ง กึ่งจะขึ้นเป็นแพ ทำให้ชาวประมงสามารถจับกุ้งได้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่ปูม้าชุกชุมอีกด้วย” และจากการสำรวจความลึกของท้องน้ำทะเลของคณะผู้ศึกษาที่ได้ลงพื้นที่รวบรวมมานั้น ปรากฏว่า ตำแหน่งที่ชาวประมงพื้นบ้านเรียกว่า “ตอนตาแพ้ว” นั้น มีความลึก 2 - 4 เมตร มีลักษณะเป็นสันดอนด้านหลังเกาะพยามเชื่อมต่อกับแผ่นดิน มีเกาะตาวิ๋ว เกาะตาควาย ตามคำบอกเล่าจริง และหากสังเกตจากเส้นทางการเดินเรือที่ได้มีการติดตั้งระบบ GPS พบว่า เรือประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะมาวางอวนและจับสัตว์น้ำบริเวณนี้กัน ดังนั้น “ตอนตาแพ้ว” จึงเป็นหัวใจสำคัญของชีวิตชาวประมงพื้นบ้านรอบอ่าวระนอง

2.4.2 การแปรรูป และห่วงโซ่อุปทานต่อเนื่องในระบบเศรษฐกิจของประมงพื้นบ้าน จังหวัดชุมพร และระนอง

จากการจัดประชุมกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ทำให้พบว่า การทำประมงพื้นบ้านนั้นก่อให้เกิดการจ้างงานในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยเรือประมงขนาดเล็ก ได้แก่ เรือหัวตัด เรือโทง เรือท้ายตัด ซึ่งการทำประมงพื้นบ้านดังกล่าวมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานของคน ทำให้เกิดการจ้างแรงงาน จำนวน 1 - 2 คนต่อเรือหนึ่งลำ มีรายได้เฉลี่ยคนละ 450 - 650 บาทต่อวัน มีระยะเวลาการทำงานเพียง 4 - 6 ชั่วโมงต่อวัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของการทำงาน นอกจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะปกติของการทำประมงพื้นบ้าน เช่น การขายสัตว์น้ำโดยตรงต่อผู้ซื้อ และการขายสัตว์น้ำผ่านพ่อค้าคนกลางแล้วนั้น ยังพบว่า สัตว์น้ำที่สำคัญบางชนิด เช่น เคย และแมงกะพรุน จะถูกนำมาแปรรูปและก่อให้เกิดห่วงโซ่อุปทานที่มีความต่อเนื่องในระบบเศรษฐกิจของประมงพื้นบ้านจังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง อีกด้วย

“แมงกะพรุน เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่ขึ้นชื่อเป็นอย่างยิ่งของจังหวัดระนอง สามารถพบได้ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง ธันวาคมของทุกปี โดยที่ในช่วงฤดูของการจับแมงกะพรุนนั้น ชาวประมงพื้นบ้านจะออกเรือด้วยเรือหัวตัด เพื่อจับแมงกะพรุน โดยสามารถจับแมงกะพรุนได้ตั้งแต่บริเวณหาดทรายดำ เกาะช้าง เกาะพยาม อ่าวอ่าง ไปจนถึงปากคลองกะเปอร์ ส่วนมากแล้วจะพบแมงกะพรุนบริเวณใกล้เขตน้ำตื้น ซึ่งจะเป็นบริเวณดอนตาแพ้ว และอ่าวอ่าง โดยการจับแมงกะพรุนนั้นจะใช้สวิงตักช้อนแมงกะพรุนที่ลอยมาตามกระแสน้ำ เรือประมงพื้นบ้านหนึ่งลำจะจับแมงกะพรุนได้วันละ 8,000 - 15,000 กิโลกรัม แมงกะพรุนที่ได้จะถูกนำมาทำความสะอาด และหมักในถังหมัก เมื่อครบกำหนดระยะเวลาจะถูกขายให้แก่พ่อค้าคนกลาง และส่งออกไปยังประเทศเกาหลี จีน ไต้หวัน และญี่ปุ่น เมื่อหมดฤดูกาลจับแมงกะพรุนแล้ว ชาวประมงพื้นบ้านก็จะกลับมาจับสัตว์น้ำอื่นๆ ตามฤดูกาลต่อไป หมุนเวียนเช่นนี้ทุกๆ ปี”

“กะปิ(เคย) ระนอง เป็นสินค้าขึ้นชื่อที่ไม่่ว่าใครผ่านไปผ่านมาก็ต้องแวะซื้อกะปิระนองไปเป็นของฝาก เนื่องจากเคยที่นำมาทำกะปิระนองนั้นเชื่อว่าสะอาด และปลอดภัย เพราะจังหวัดระนองยังคงมีความเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์ และไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจ และชื่นชอบกะปิของจังหวัดระนอง ซึ่งช่วงเดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคมของทุกปีจะเป็นช่วงที่ชาวประมงพื้นบ้านจะสามารถจับเคยได้ เคยจะอยู่รวมกันเป็นฝูงตามแนวชายหาด ป่าชายเลน และแนวหญ้าทะเล หรือบริเวณใกล้แนวชายฝั่ง ชาวประมงพื้นบ้านสามารถจับเคยได้สูงสุดวันละ 30 - 50 กิโลกรัมต่อคน เคยที่ได้จะถูกนำมาแปรรูปในครีวเรือนให้กลายเป็นกะปิ หรือกุ้งแห้ง เมื่อแปรรูปเสร็จแล้วจะมีมูลค่าสูงถึง กิโลกรัมละ 100 - 120 บาท ตัวเคยมีความสำคัญในเชิงระบบนิเวศ คือ เป็นตัวถ่ายทอดพลังงานในระบบสายใยอาหาร และมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงพลังงานของซากสิ่งมีชีวิต อินทรีย์สารกับสัตว์น้ำขนาดเล็ก”

2.5 การท่องเที่ยวจากทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดฝั่งทะเลอันดามันที่มีจุดเด่นในด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่ ป่าไม้ แร่ บ่อน้ำร้อน ชายฝั่ง รวมถึงทะเล และยังมีวิถีชีวิตของชุมชน วัฒนธรรมที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่เจียบสงบเหมาะแก่การพักผ่อน ตามข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พบว่า ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดระนองในปี 2566 มีรายได้จากการท่องเที่ยวรวม 6,727 ล้านบาท โดยมีนักท่องเที่ยวรวม 1.458 ล้านคน โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวคนไทย จำนวน 1.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 96.5 และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 51,432 คนคิดเป็นร้อยละ 3.5 นักท่องเที่ยวต่างชาติที่นิยมมาท่องเที่ยวจังหวัดระนอง โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติจากประเทศระยะทางไกล เช่น ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศสวีเดน ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอิตาลี ประเทศแคนาดา และมีประเทศระยะทางใกล้บางส่วน เช่น ประเทศจีน และประเทศมาเลเซีย ซึ่งนักท่องเที่ยวจากประเทศระยะทางไกลนั้นส่วนมากจะเป็นการมาท่องเที่ยวแบบระยะยาวตามพื้นที่เกาะ เช่น เกาะพยาม เป็นต้น ซึ่งมีจุดเด่นในด้านธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์

3. ความคิดเห็นของประชาชนต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจเปลี่ยนแปลงไปหากมีโครงการทำเรื่อน้ำลึก ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้สอบถามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับผลกระทบของทำเรื่อน้ำลึกชุมพร - ระนอง ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน จำนวน 45 คน กลุ่มการแปรรูปสัตว์น้ำจากประมงพื้นบ้าน จำนวน 35 คน และกลุ่มการท่องเที่ยว จำนวน 40 คน โดยการสัมภาษณ์จากบุคคลในพื้นที่ตั้งโครงการดังกล่าวของจังหวัดชุมพร และระนอง โดยมีคำถามว่า “หากเกิดโครงการทำเรื่อน้ำลึก ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนของท่านอย่างไร”

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของครัวเรือน	ความคิดเห็นต่อคำถามที่ว่า “หากเกิดโครงการทำเรื่อน้ำลึก ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนของท่านอย่างไร”			จำนวนตัวอย่าง
	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	
ประมงพื้นบ้าน	4 8.88 %	32 71.11 %	9 20 %	45 คน (100 %)
การแปรรูป (จากการประมงพื้นบ้าน)	8 22.85 %	23 65.71 %	4 11.42 %	35 คน (100 %)
การท่องเที่ยว	3 7.5 %	33 82.5 %	4 10 %	40 คน (100 %)

นอกจากนั้นผู้ศึกษายังได้สอบถามเหตุผลต่อความเห็นในการตอบคำถามโดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นต่อการเพิ่มขึ้นและลดลงของรายได้ อันเป็นผลจากการดำเนินการโครงการทำเรื่อน้ำลึกภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร-ระนอง ดังนี้

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	เหตุผลสำคัญประกอบการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ลดลง หรือไม่เปลี่ยนแปลง	
	เหตุผลที่คิดว่าเพิ่มขึ้น	เหตุผลที่คิดว่าลดลง
ประมงพื้นบ้าน	- โครงการแลนด์บริดจ์ไม่กระทบกับชุมชนและ สัตว์น้ำ เพราะเป็นท่าเรือขนาดเล็กอยู่กลางทะเลลึก	- สัตว์น้ำจะหายไปหากมีโครงการเนื่องจากมลพิษจากท่าเรือ และอุตสาหกรรม - ต้องออกเรือไกลขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ และพื้นที่ทำกินหายไปจากการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมและท่าเรือขนาดใหญ่

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	เหตุผลสำคัญประกอบการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ลดลง หรือไม่เปลี่ยนแปลง	
	เหตุผลที่คิดว่าเพิ่มขึ้น	เหตุผลที่คิดว่าลดลง
การแปรรูป (จากการประมงพื้นบ้าน)	<ul style="list-style-type: none"> - ทำเรื่อน้ำลึกแลนดร์บร็จจะทำให้ส่งออกได้ดีขึ้น - มีปริมาณสัตว์น้ำให้แปรรูปมากขึ้น - เกิดโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - สัตว์น้ำที่ชาวประมงจับได้จะลดลงทำให้ไม่สามารถแปรรูปได้ตามจำนวนเดิม - มลพิษจะมากขึ้น - สัตว์น้ำบางชนิด เช่น เคย ซึ่งใช้ทำกะปิจะไม่มี
การท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบขนส่งจะเจริญขึ้นนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น - เทียบบินจะมากขึ้นเกิดการขยายสนามบินและเพิ่มเที่ยวบิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสวยงามของทรัพยากรทางทะเลจะหายไปโดยเฉพาะเกาะพยาม และ เกาะพิทักษ์ - นักท่องเที่ยวต่างชาติจะลดลงเนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไป

4. สรุป

การดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลชุมพร และระนอง ต่างพึ่งพิงอาศัยใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งทะเล ป่าชายเลน และชายหาด จนก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน ระดับชุมชน สู่ระดับจังหวัด และก่อให้เกิดห่วงโซ่อุปทานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่ต่อเนื่อง อาทิ การแปรรูป การส่งออก กิจการต่อเรือประมง และการจ้างงาน เป็นต้น ข้อมูลตัวเลขด้านการทำประมงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดระนองมีมูลค่าครัวเรือนละ 31,670.85 บาทต่อเดือน ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนร้อยละ 15.78 และ การทำประมงพื้นบ้านในจังหวัดชุมพรมูลค่า 29,450.75 บาทต่อเดือน ซึ่งใกล้เคียงกับรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ไม่เป็นเพียงกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทการทำประมงพื้นบ้านที่ใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรที่สมบูรณ์ในทางตรง การท่องเที่ยวของทั้งสองจังหวัดต่างก็พึ่งพาความสวยงามของทรัพยากรดังกล่าวเช่นกัน อีกทั้งความเฉพาะทางสังคมของจังหวัดระนอง ที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายยังคงต้องพึ่งพาอาศัยฐานทรัพยากรโดยตรงในการดำรงชีวิตและสร้างวิถีวัฒนธรรมที่มี ความเฉพาะและเป็นเอกลักษณ์ ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าการดำรงชีวิต ระบบสังคม และระบบเศรษฐกิจของจังหวัดระนองและชุมพรนั้น พึ่งพาความหลากหลายทางชีวภาพและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้นทุนฐานที่สูงและสำคัญยิ่ง ดังนั้นหากมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดระนองและชุมพรนั้น ควรเป็นการพัฒนาที่ต่อยอดจากผลผลิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่มากกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

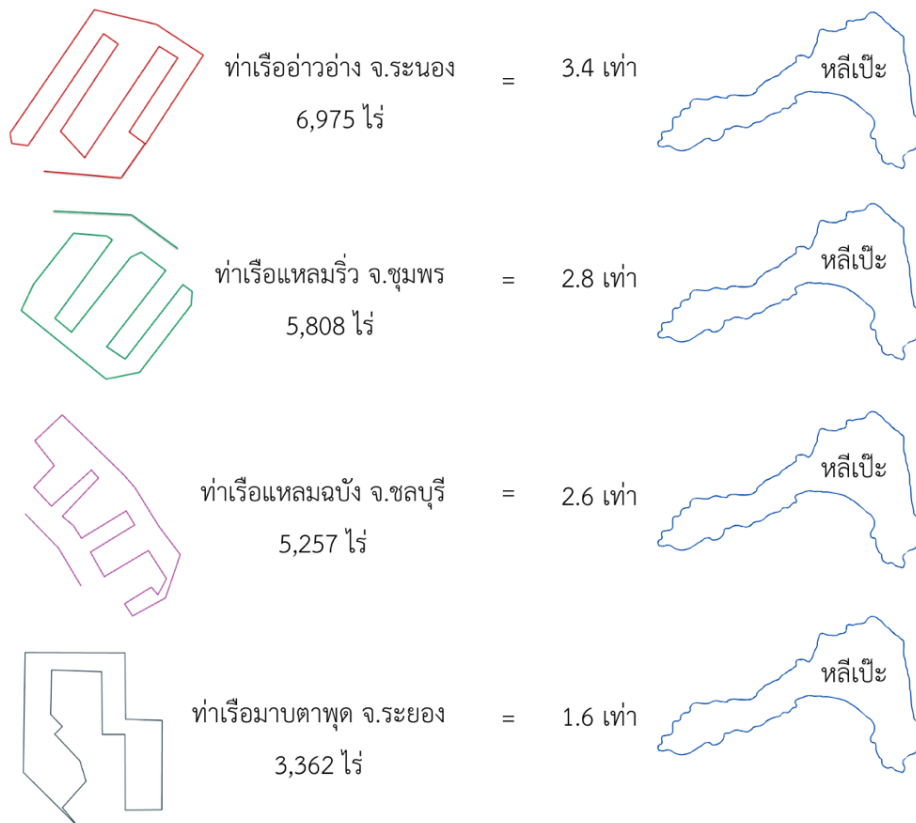

บทที่ 4 : ผลกระทบของการสร้าง ท่าเรือขนาดใหญ่ต่อชายฝั่งทะเล : สิ่งที่ประชาชนควรรู้

- บทเรียนในอดีต
- ท่าเรือแหลมรั้ว จังหวัดชุมพร และภาพรวมผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- ท่าเรืออ่าวอ่าง จังหวัดระนอง และภาพรวมผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

ผลกระทบของการสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ต่อชายฝั่งทะเล : สิ่งที่ประชาชนควรรู้

โครงการถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์สองฝั่งทะเล บริเวณแหลมร้ว จังหวัดชุมพร (5,808 ไร่) และ อ่าวอ่าง จังหวัดระนอง (6,975 ไร่) นั้น หากเทียบเคียงกับโครงการถมทะเลขนาดใหญ่ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีตอย่างท่าเรือน้ำลึกแหลมฉะบอง จังหวัดชลบุรี (5,257 ไร่ รวมระยะที่ 3 ที่กำลังดำเนินการ) และท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด จังหวัดระยอง (3,362 ไร่ รวมระยะที่ 3 ที่กำลังดำเนินการ) พบว่า โครงการถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์ ทั้งสองฝั่งทะเลในสองจังหวัดรวมกันนั้นกินพื้นที่ใหญ่กว่าท่าเรือน้ำลึกแหลมฉะบองประมาณ 2.4 เท่า และใหญ่กว่าท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุดประมาณ 3.8 เท่า หรือหากเทียบเคียงพื้นที่กับเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น จะพบว่าพื้นที่ถมทะเลของแต่ละโครงการนั้นใหญ่กว่าเกาะหลีเป๊ะ 1.6 ถึง 3.4 เท่าตัว(รูปที่ 4-1) สิ่งที่แตกต่างกัน คือ ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉะบองและท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุดนั้นเป็นการถมทะเลที่ประชิดติดกับชายฝั่งในระบบนิเวศที่เป็นทราย โครงสร้างท่าเรือเชื่อมต่อกับชายฝั่งทะเลโดยไม่มีสะพานข้ามทะเลไปยังท่าเรือ ซึ่งแตกต่างจากท่าเรือที่อาจเกิดขึ้นภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์ที่ถมทะเลห่างฝั่งออกไปโดยมีสะพานเชื่อม

รูปที่ 4-1 เปรียบเทียบพื้นที่ถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแหลมฉะบอง มาบตาพุด และแลนด์บริดจ์

4.1 บทเรียนในอดีต

หากมีการสร้างท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์ สิ่งที่น่ากังวลโดยเฉพะ ผู้ที่ใช้ประโยชน์บริเวณพื้นที่ชายฝั่งและในทะเลควรรับทราบ คือ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อธรรมชาติ และการใช้ชีวิตของคนในพื้นที่ เพื่อเตรียมตัวและหาทางรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเทียบเคียงกับท่าเรือน้ำลึกอื่นๆที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วบริเวณพื้นที่ชายฝั่งของไทยในอดีต ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำและการกัดเซาะชายฝั่ง

เมื่อมีการสร้างท่าเรือน้ำลึกสิ่งสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำตามธรรมชาติ เนื่องจากโครงสร้างขนาดใหญ่ของท่าเรือจะไปขวางเส้นทางการไหลของกระแสน้ำซึ่งอาจส่งผลให้

- บางพื้นที่เกิดการกัดเซาะชายฝั่งรุนแรงขึ้น เนื่องจากคลื่นและกระแสน้ำตามธรรมชาติถูกเบี่ยงเบนไปทางอื่น
- บางพื้นที่อาจมีทรายสะสมมากเกินไป ทำให้ชายฝั่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่สมดุล
- หากกระแสน้ำที่เปลี่ยนแปลงทำให้หาดทรายหายไป อาจทำให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้ทะเลต้องเผชิญกับน้ำทะเลกัดเซาะถึงที่อยู่อาศัย และอาจจำเป็นต้องย้ายถิ่นฐาน

2. ผลกระทบต่อสัตว์ทะเลและอาชีพประมง

ชายฝั่งของชุมพรและระนองเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ทะเลจำนวนมาก การสร้างท่าเรือน้ำลึกต้องมีการขุดลอกทะเลเพื่อทำร่องน้ำลึก ซึ่งจะทำให้ตะกอนดินฟุ้งกระจายในน้ำ และทำลายแหล่งหากินของสัตว์น้ำหลายชนิด ผลที่อาจเกิดขึ้นได้แก่:

- ปริมาณสัตว์น้ำลดลง เนื่องจากแหล่งอาศัยและวางไข่ถูกทำลาย
- ชาวประมงอาจจับปลาได้น้อยลง ส่งผลต่อรายได้และวิถีชีวิตของชุมชน
- ระบบนิเวศเสียสมดุล เนื่องจากห่วงโซ่อาหารของสัตว์ทะเลเปลี่ยนแปลง
- นอกจากนี้ น้ำเสียจากท่าเรือและขยะจากเรือสินค้าที่เข้ามาจอดเทียบท่า อาจทำให้น้ำทะเลบริเวณนั้นสกปรกมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้สัตว์น้ำตาย หรือทำให้คุณภาพของอาหารทะเลที่จับได้ลดลง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคในระยะยาว

3. มลพิษจากเรือขนาดใหญ่

เมื่อท่าเรือน้ำลึกเปิดใช้งาน เรือสินค้าขนาดใหญ่จากทั่วโลกจะเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจนำมาซึ่งปัญหามลพิษ หากไม่มีมาตรการจัดการที่ดี คุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางทะเลอาจเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว:

- น้ำมันรั่วไหล ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่สำหรับทะเลไทย เพราะน้ำมันเพียงเล็กน้อยสามารถทำให้สัตว์ทะเลตาย และทำให้ชายหาดสกปรก
- ขยะจากเรือ โดยเฉพาะพลาสติกที่อาจถูกทิ้งลงทะเล ส่งผลให้สัตว์ทะเลจำนวนมากได้รับอันตราย
- เสียงดังจากเรือขนาดใหญ่ อาจรบกวนสัตว์น้ำที่ใช้คลื่นเสียงในการสื่อสาร เช่น โลมา และวาฬ

4. ฝุ่น คิวบ และเสียงดังจากการก่อสร้าง

ในช่วงก่อสร้างท่าเรือและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ชาวบ้านอาจต้องเผชิญกับ:

- ฝุ่นและคิวบจากการก่อสร้าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ปัญหาทางเดินหายใจ
- เสียงดังจากเครื่องจักรที่ทำงานตลอดวัน ทำให้เกิดความรบกวนต่อการใช้ชีวิตประจำวัน
- แรงสั่นสะเทือนจากการก่อสร้าง ซึ่งอาจกระทบต่อบ้านเรือนในพื้นที่ใกล้เคียง

หากไม่มีมาตรการควบคุมฝุ่นและเสียงที่ดี อาจทำให้ชาวบ้านได้รับผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตในระยะยาว

5. การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและการท่องเที่ยว

หากมีการสร้างท่าเรือน้ำลึก ชายหาดและธรรมชาติที่เคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ อาจถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม ส่งผลทำให้:

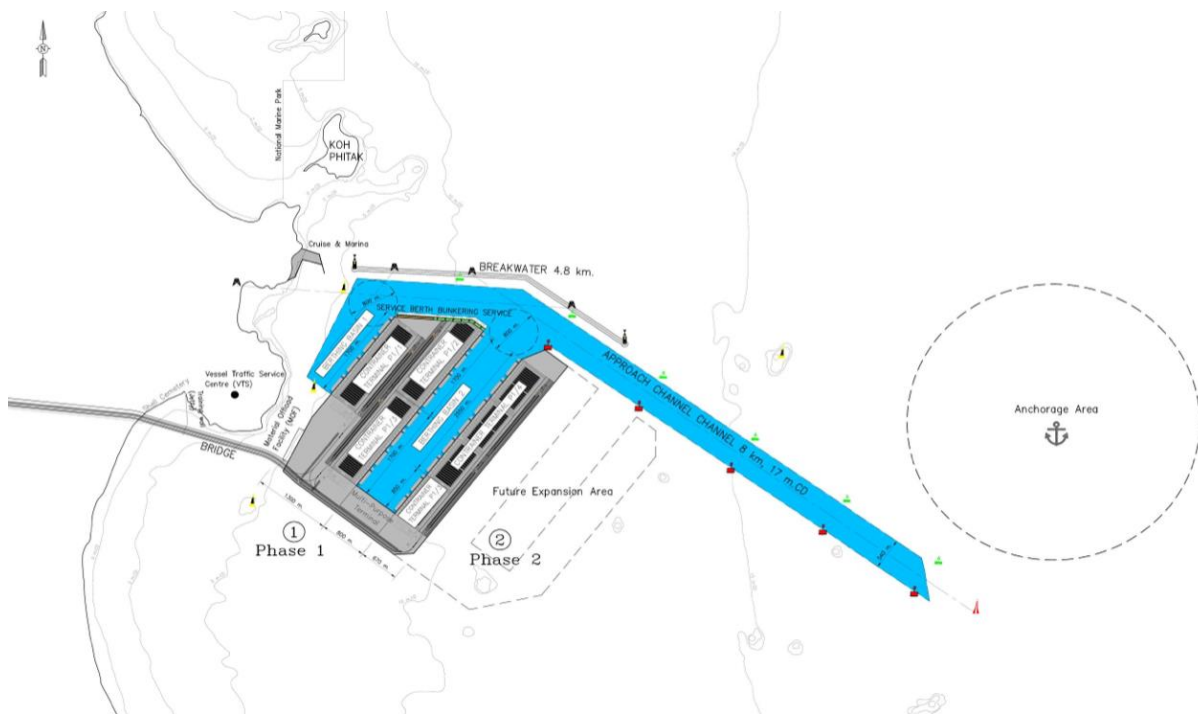
- นักท่องเที่ยวลดลง เนื่องจากพื้นที่ที่เคยเป็นหาดสวยงามถูกแทนที่ด้วยท่าเรือและโกดังสินค้า
- ชาวบ้านที่เคยมีรายได้จากการท่องเที่ยวอาจได้รับผลกระทบ เช่น ร้านอาหาร ที่พัก หรือกิจกรรมท่องเที่ยวอาจต้องปิดตัวลง
- การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้อาจทำให้เศรษฐกิจของชุมชนที่เคยพึ่งพาการท่องเที่ยวต้องเผชิญกับความยากลำบาก

ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงภาพรวมของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากบทเรียนที่เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตจากโครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ในประเทศไทย แม้ว่าท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์คาดว่าจะไม่มีนิคมอุตสาหกรรมบริเวณท่าเทียบเรือเหมือนแหลมฉบังและ

มาพบตาม แต่ผลกระทบที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ไม่ได้ขึ้นกับมีหรือไม่มีนิคมหรือโรงงานอุตสาหกรรม แต่เป็นผลกระทบที่อาจเกิดจากการถมทะเลสร้างท่าเทียบเรือ

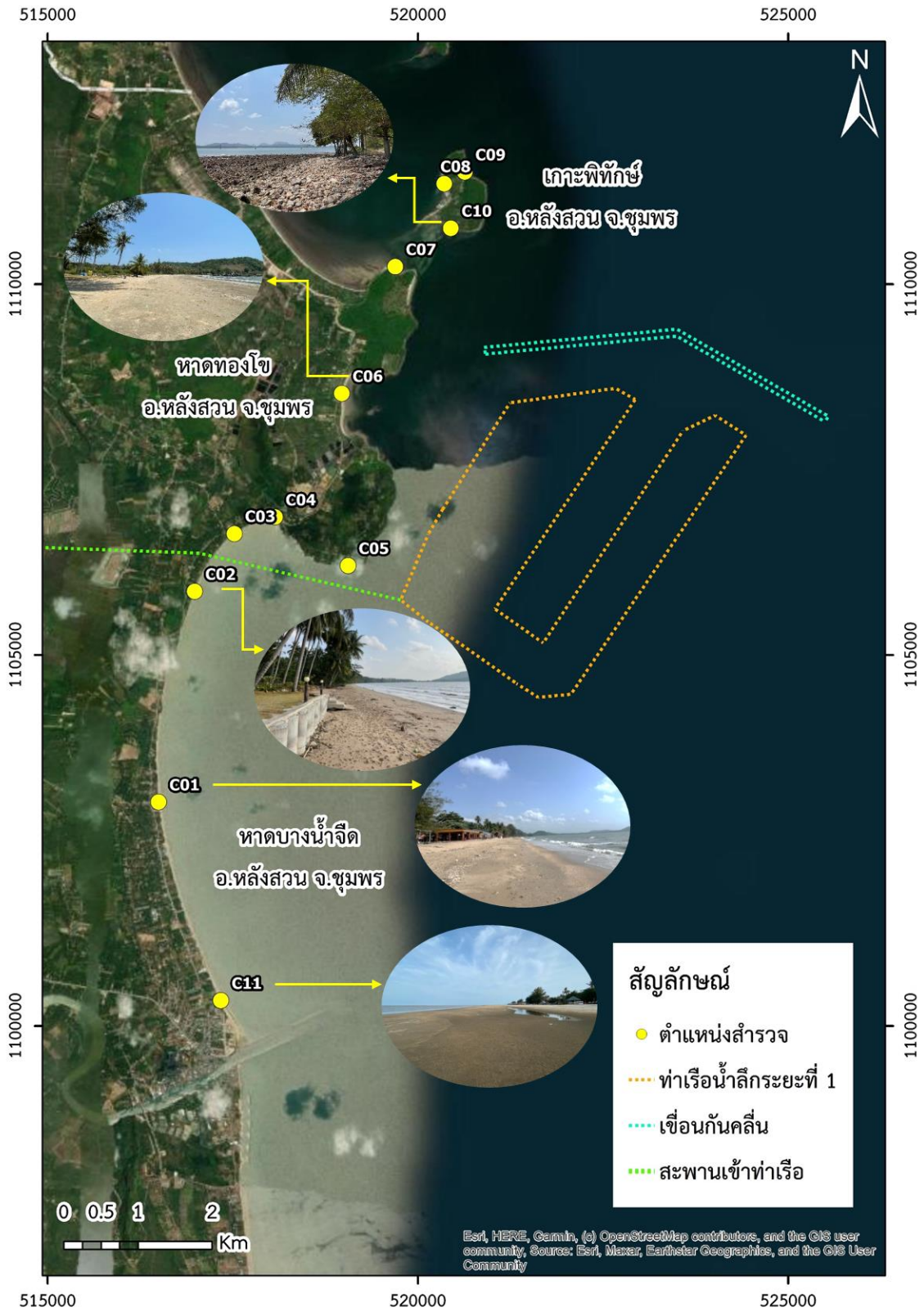
4.2 ท่าเรือแหลมริ้ว ชุมพร

ท่าเทียบเรือบริเวณแหลมริ้ว มีพื้นที่ถมทะเลประมาณ 5,800 ไร่ มีโครงสร้างเชื่อมกันคลื่น ท่าเทียบเรือ 2 ตัวยาว 5.4 กิโลเมตร และ 685 เมตร ระหว่างการก่อสร้างต้องขุดลอกตะกอนท้องทะเล ประมาณ 130.09 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยพื้นที่ท่าเรืออยู่ห่างฝั่งใกล้กับแหลมริ้วห่างจากหน้าหาดทองไข ประมาณ 2 กิโลเมตร โดยมีสะพานเชื่อมต่อกจากทิศเหนือของหาดบางน้ำจืดออกไปประมาณ 2.5 กิโลเมตร (รูปที่ 4-2)

รูปที่ 4-2 องค์ประกอบของท่าเรือแหลมริ้ว อ.หลังสวน จ.ชุมพร (ที่มา: สทช., 2566)

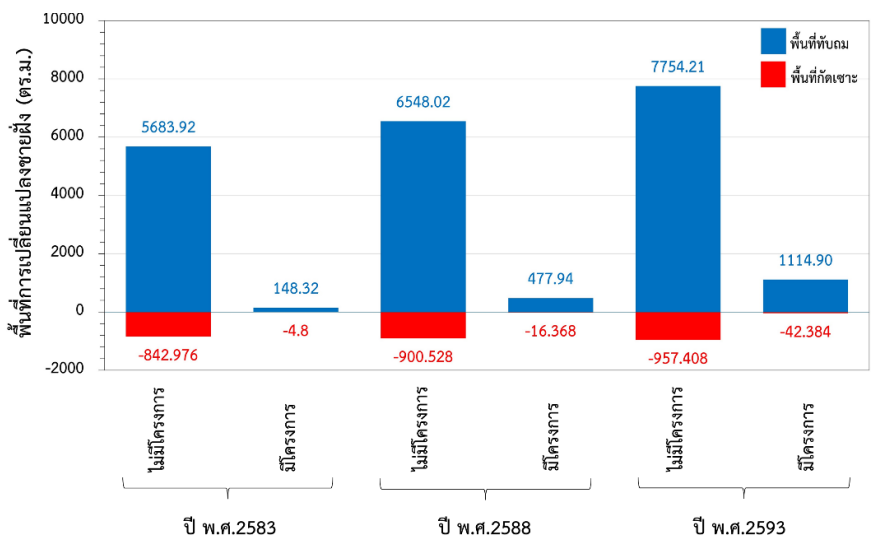
แหลมริ้วซึ่งเป็นตำแหน่งสร้างท่าเรือน้ำลึกฝั่งทะเลอ่าวไทยนั้น อยู่บริเวณทิศเหนือของหาดบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีสภาพเป็นหัวแหลมยื่นออกมาจากชายฝั่ง ทิศใต้ของแหลมริ้ว คือหาดบางน้ำจืดความยาวประมาณ 7.8 กิโลเมตรจรดปากน้ำหลังสวน ส่วนทางทิศเหนือคืออ่าวทองไข ซึ่งเป็นหาดทรายกระเปาะเล็กๆ ถูกขนาบด้วยเขาสองฝั่งเหนือได้ ถัดออกไปคือเกาะพิทักษ์ เกาะที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดชุมพร สภาพชายหาดแถบนี้เป็นทรายเกือบทั้งหมด บริเวณแหลมริ้วเป็นหิน และพบพื้นที่สุสานหอยอายุกว่า 40 ล้านปี ในพื้นที่ประชิดกับตำแหน่งที่คาดว่าจะ เป็นสะพานเข้าท่าเรือ (รูปที่ 4-3)

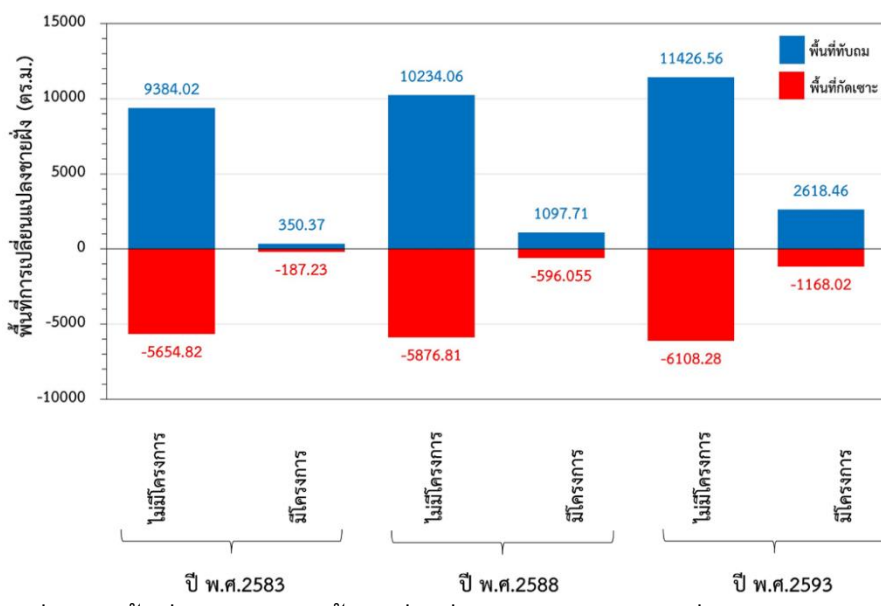
รูปที่ 4-3 สภาพของชายฝั่งทะเลปัจจุบันบริเวณทำเรือแหลมริ้ว อ.หลังสวน จ.ชุมพร

4.2.1 ผลกระทบ

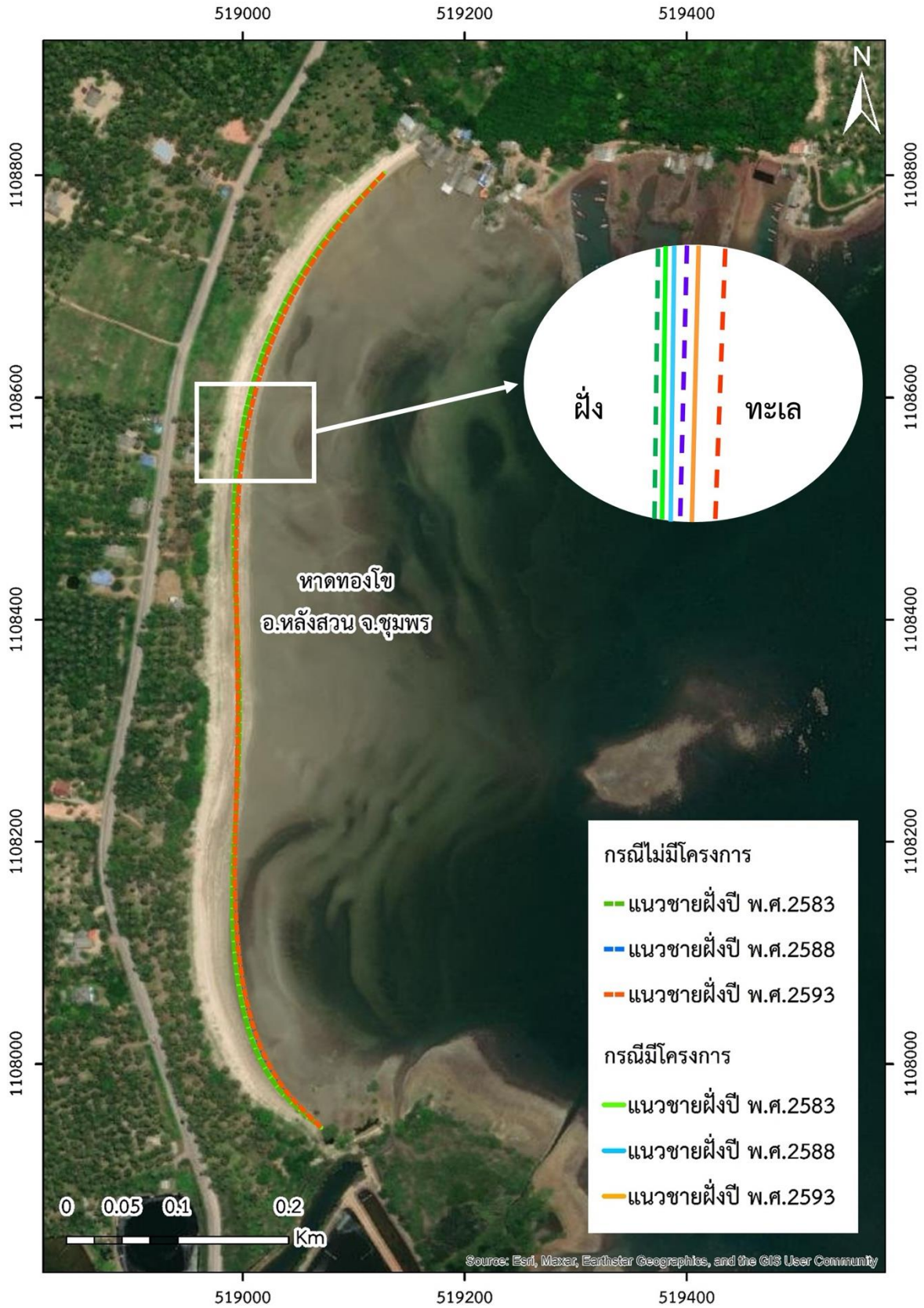
งานศึกษาผลกระทบเบื้องต้นของการเกิดขึ้นของท่าเรือแหลมรั้วได้ใช้โปรแกรม DSAS และแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ GENESIS เพื่อจำลองว่าหากมีโครงสร้างสะพานเข้าท่าเรือและท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่เกิดขึ้นจริง จะเกิดผลกระทบอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งทะเลหาดบางน้ำจืดและอ่าวทองโง โดยการพยากรณ์แนวชายฝั่งจากปีปัจจุบัน (2567) ที่ยังไม่เกิดโครงการไปยังปีอนาคตที่โครงการระยะที่ 1 แล้วเสร็จ (2583) และเมื่อโครงการดำเนินโครงการไปแล้ว 5 ปี (2588) และ 10 ปี (2593) ผลการศึกษาแสดงพื้นที่ชายหาดทองโงและหาดบางน้ำจืดที่เปลี่ยนแปลงไป ตามรูปที่ 4-4 และรูปที่ 4-5 โดย รูปที่ 4-6 และ รูปที่ 4-7 แสดงแนวชายฝั่งที่เปลี่ยนแปลงไป

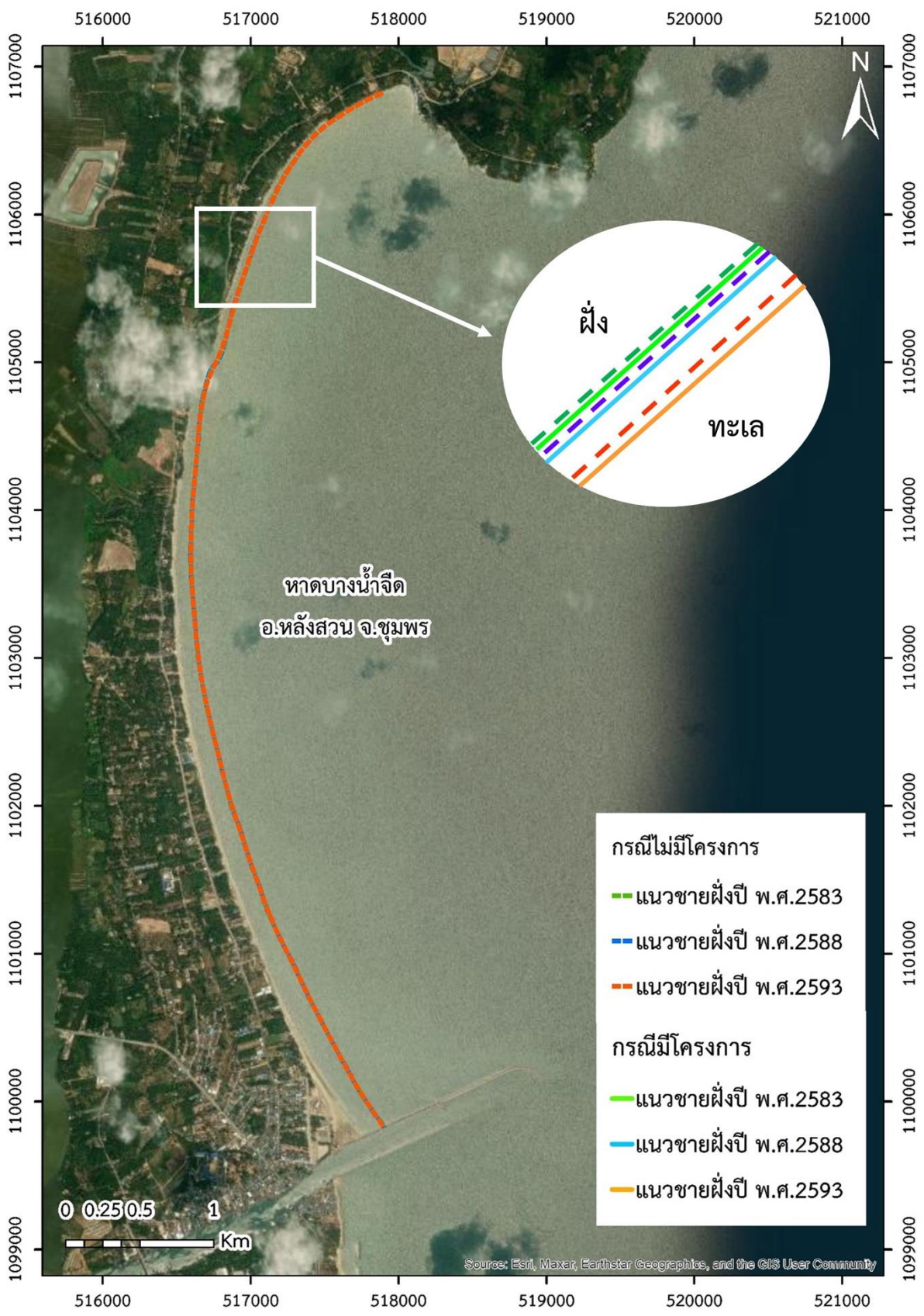
รูปที่ 4-4 พื้นที่ชายหาดทองโงที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตเมื่อเทียบกับปี 2567

รูปที่ 4-5 พื้นที่ชายหาดบางน้ำจืดที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตเมื่อเทียบกับปี 2567

รูปที่ 4-6 การเปลี่ยนแปลงชายฝั่ง หาดทองไข

รูปที่ 4-7 การเปลี่ยนแปลงชายฝั่ง หาดบางน้ำจืด

จากการศึกษาผลกระทบของโครงการแลนด์บริดจ์ต่อแนวชายฝั่งบริเวณหาดบางน้ำจืดและหาดทองโฆในจังหวัดชุมพร พบว่าในอนาคตแนวชายฝั่งมีแนวโน้มเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปแบบของการกัดเซาะและการทับถม โดยมีสาระสำคัญดังนี้

● ปี พ.ศ. 2583

- หาดบางน้ำจืด: ในบริเวณที่มีการก่อสร้างทางเชื่อมท่าเทียบเรือ พบว่ามีทั้งพื้นที่ที่เกิดการทับถมและพื้นที่ที่เกิดการกัดเซาะอย่างเห็นได้ชัด เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรณีที่ไม่มีโครงการ พบว่าค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งอยู่ที่ 0.01 เมตร ซึ่งหมายถึงมีผลกระทบไม่มากนัก
- หาดทองโฆ: ส่วนใหญ่เกิดการทับถมของตะกอนทราย ระยะการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเมื่อเทียบกับกรณีไม่มีโครงการอยู่ที่ 0.06 เมตร

● ปี พ.ศ. 2588

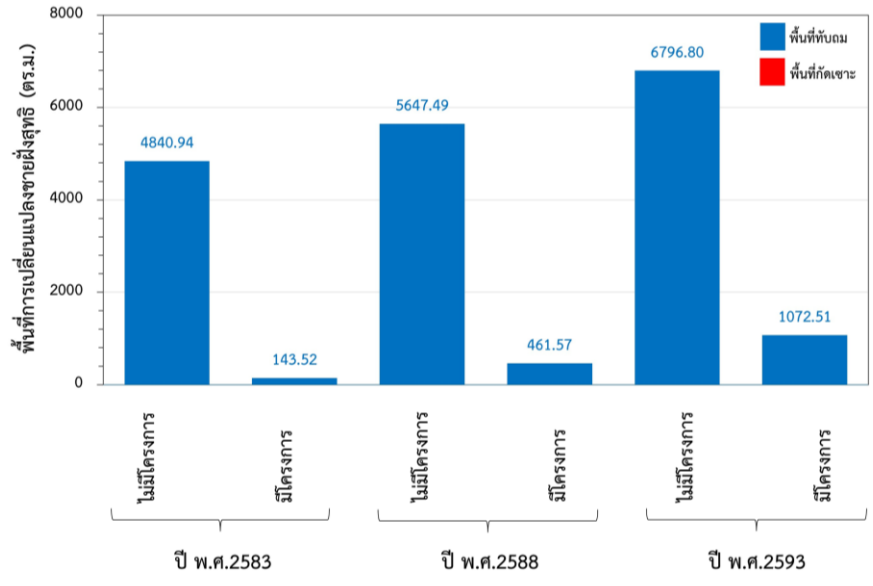
- หาดบางน้ำจืด: ในบริเวณที่มีการก่อสร้างทางเชื่อมท่าเทียบเรือ ยังคงมีลักษณะการทับถมและการกัดเซาะผสมกัน คล้ายกับปี 2583 แต่การเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยเทียบกับกรณีไม่มีโครงการอยู่ที่ -0.01 เมตร ซึ่งหมายถึงมีแนวโน้มเกิดการกัดเซาะเล็กน้อย
- หาดทองโฆ: เริ่มได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะแนวชายฝั่งบริเวณทิศเหนือและทิศใต้ มีระยะการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งโดยเฉลี่ยเทียบกับกรณีไม่มีโครงการอยู่ที่ -0.17 เมตร ซึ่งหมายความว่าชายหาดสูญเสียมพื้นที่ไปจากการกัดเซาะเล็กน้อย

● ปี พ.ศ. 2593

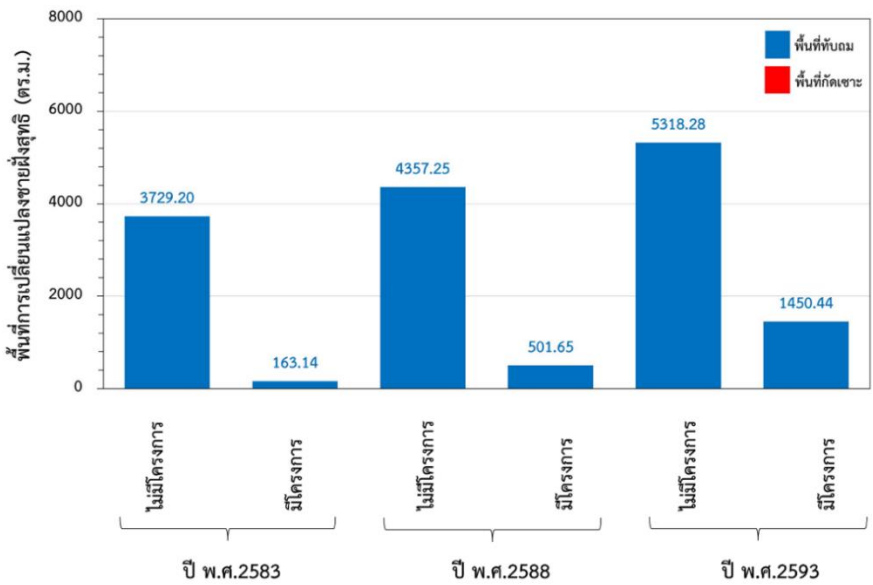
- หาดบางน้ำจืด: ยังคงพบรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้เคียงกับปี 2588 โดยมีการทับถมและการกัดเซาะเกิดขึ้นในบริเวณที่มีการก่อสร้างทางเชื่อมท่าเทียบเรือ ระยะการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งเฉลี่ยเมื่อเทียบกับกรณีไม่มีโครงการอยู่ที่ -0.01 เมตร
- หาดทองโฆ: แนวโน้มการกัดเซาะยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในบริเวณเดิม แต่ความรุนแรงลดลงเล็กน้อยจากปี 2588 โดยมีระยะการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งเฉลี่ยอยู่ที่ -0.14 เมตร

จากการคาดการณ์ผลกระทบของโครงการในระยะยาว พบว่าผลกระทบที่ชัดเจนที่สุดคือพฤติกรรมการกัดเซาะและทับถมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากกรณีมีและไม่มีโครงการ ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนจากกราฟรูปที่ 4-4 และ 4-5 ในทุกช่วงปีที่ทำการคาดการณ์

กรณีหาดทองไขและหาดบางน้ำจืดนั้น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยตลอดทั้งแนวชายหาดเมื่อวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม DSAS มีแนวโน้มทับถมมากกว่ากัดเซาะอยู่แล้วจากอดีตถึงปัจจุบัน และเมื่อคาดการณ์ไปในอนาคตด้วยแบบจำลอง GENESIS พบว่า การทับถมและกัดเซาะที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีตนั้น ยังคงเกิดขึ้นต่อไป แต่ในระดับหรือปริมาณที่ลดลงอย่างมาก (กราฟแท่งสีแดงและน้ำเงินในรูปที่ 4-4 และ 4-5 สันลงกว่ากรณีไม่มีโครงการในทุกช่วงปีที่คาดการณ์ทั้งสองชายหาด) เมื่อพิจารณาพื้นที่เปลี่ยนแปลงชายหาดสุทธิพบว่า ทั้งสองหาดเกิดการทับถมในทุกช่วงปีทั้งกรณีมีและไม่มีโครงการ โดยหากมีโครงการ การทับถมจะน้อยลงกว่ากรณีไม่มีโครงการมากทั้งสองชายหาด ดังรูปที่ 4-8

หาดทองไข

หาดบางน้ำจืด

รูปที่ 4-8 พื้นที่ชายหาดทองไขและบางน้ำจืดที่เปลี่ยนแปลงสุทธิในอนาคตเมื่อเทียบกับปี 2567

4.2.2 ภาพรวมของผลกระทบ

จากผลการศึกษาในหัวข้อ 4.2.1 เป็นผลจากการจำลองโครงสร้างท่าเรือและสะพานเชื่อมท่าเรือลงในตำแหน่งของชายฝั่งทะเลที่คาดว่าจะเป็นที่โครงการ โดยโครงสร้างที่จำลองผ่านแบบจำลองทางคณิตศาสตร์นั้นมิได้เสมือนจริงทั้งหมดด้วยข้อจำกัดของแบบจำลองและข้อมูลที่มีอยู่ ผลกระทบที่ได้นำเสนอมาจึงเป็นเพียงบางส่วนเท่าที่สามารถวิเคราะห์เชิงลึกได้เท่านั้น ยังมีผลกระทบอื่นๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ จากการถมทะเลด้านหน้าอ่าวทองโขที่มีลักษณะเป็นอ่าวที่ค่อนข้างปิดอยู่ระหว่างหัวเขาขนานเหนือใต้ และมีสภาพสมดุล (มีเสถียรภาพ) โดยมีประเด็นหลักๆที่น่าห่วงกังวลดังนี้

1. การไหลเวียนของน้ำลดลง ท่าเรือขนาดใหญ่ที่อยู่ด้านหน้าอ่าว อาจเป็นอุปสรรคขวางการไหลของกระแสน้ำตามธรรมชาติ

- ปกติในอ่าวสมดุล กระแสน้ำมีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนน้ำกับทะเลเปิด แต่เมื่อมีโครงสร้างขนาดใหญ่ด้านหน้าอ่าว น้ำภายในอ่าวอาจไหลเวียนช้าลง ส่งผลให้การถ่ายเทน้ำลดลง อาจเกิด "น้ำคั่ง" (Stagnant Water) ในบางจุดของอ่าว
- อุณหภูมิของน้ำในอ่าวอาจเพิ่มขึ้น เนื่องจากการไหลเวียนลดลง
- ความเค็มของน้ำอาจเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน เมื่อน้ำจืดจากฝั่งระบายลงอ่าว แต่ไม่สามารถกระจายออกสู่ทะเลได้เร็ว

2. เกิดการสะสมของตะกอนในอ่าวมากขึ้น กระแสน้ำที่ไหลออกจากอ่าวอาจถูกกีดขวางโดยโครงสร้างท่าเรือ ทำให้ตะกอนที่เคยถูกพัดออกไปยังทะเลเปิด ตกสะสมภายในอ่าวมากขึ้น

- จุดที่ตะกอนตกสะสมอาจเปลี่ยนไป ทำให้เกิดการตื้นเขินในบางพื้นที่
- พื้นที่ใกล้ฝั่งของอ่าวอาจกลายเป็นโคลนตม และส่งผลต่อระบบนิเวศชายฝั่ง
- แหล่งหากินของสัตว์น้ำบางชนิดอาจถูกทำลาย
- ชาวประมงพื้นบ้านอาจประสบปัญหาเดินเรือในช่วงน้ำลง เนื่องจากร่องน้ำตื้นลง

3. ทำให้เกิดน้ำวนในอ่าว ถ้าท่าเรือมีขนาดใหญ่มาก อาจเปลี่ยนแปลงทิศทางของกระแสน้ำที่เคยไหลเวียนรอบอ่าว

- การกีดขวางกระแสน้ำบางส่วนอาจทำให้เกิดกระแสน้ำวนใกล้ขอบอ่าว
- อาจทำให้การเดินเรือในอ่าวยากขึ้นโดยเฉพาะเรือเล็ก
- เรือประมงอาจต้องเปลี่ยนเส้นทางเดินเรือ หรือเลี่ยงจุดที่มีกระแสน้ำไหลผิดปกติ

4. คุณภาพน้ำอาจแย่ลง

- หากการไหลเวียนของน้ำลดลง การกระจายตัวของสารอาหารและออกซิเจนในน้ำจะลดลง
- หากมีของเสียจากเรือที่จอดในท่าเรือ หรือมีการระบายน้ำเสียจากฝั่ง น้ำเสียอาจสะสมในอ่าว และไม่ถูกพัดออกไปสู่ทะเลเปิดอย่างมีประสิทธิภาพ
- อาจทำให้เกิด น้ำเน่าเสีย และปรากฏการณ์น้ำทะเลเขียว
- ปลาและสัตว์น้ำอาจลดจำนวนลง เนื่องจากปริมาณออกซิเจนในน้ำลดลง
- อาจมีการเพิ่มขึ้นของแพลงก์ตอนบางชนิดที่เป็นอันตราย (เช่น สาหร่ายพิษ)

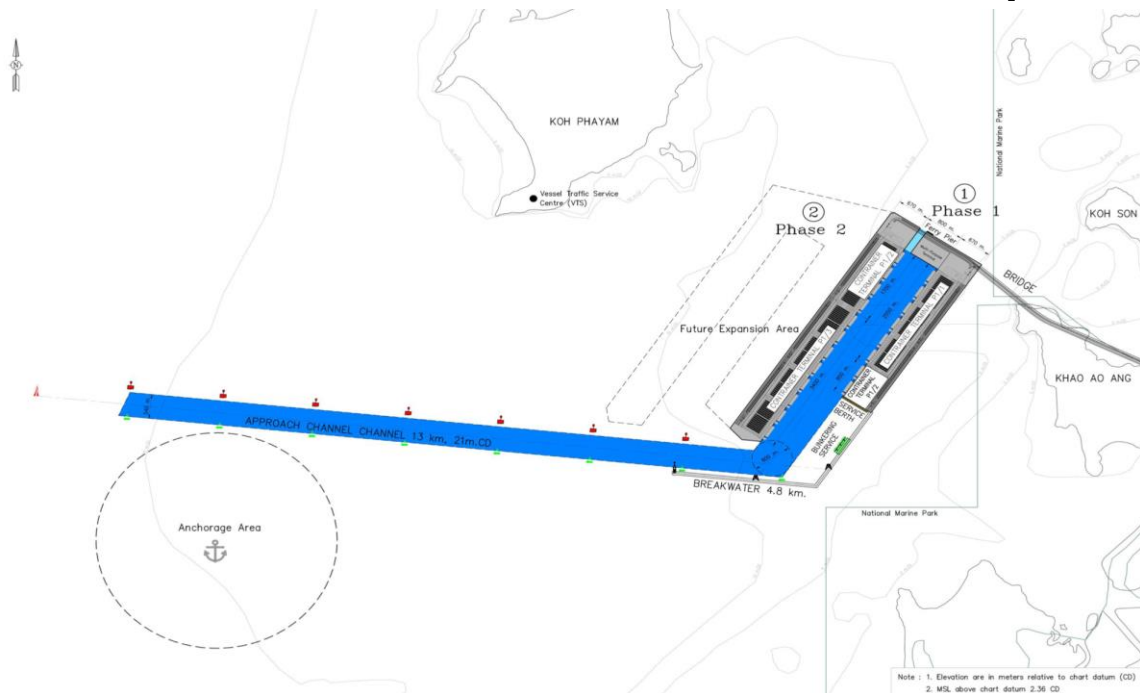
5. การเปลี่ยนแปลงของคลื่น

- การถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ อาจเปลี่ยนแปลงรูปแบบของคลื่นที่เข้าสู่อ่าว
- คลื่นอาจสะท้อนกลับจากโครงสร้างท่าเรือ และพุ่งเข้าไปในแนวชายฝั่งในจุดที่ไม่เคยได้รับผลกระทบมาก่อน
- หากเป็นพื้นที่ที่มีชุมชนริมอ่าว อาจทำให้ชายฝั่งทรุดตัวเร็วขึ้น
- หาดทรายในอ่าวอาจเปลี่ยนแปลงจากเดิม อาจเกิดหาดใหม่

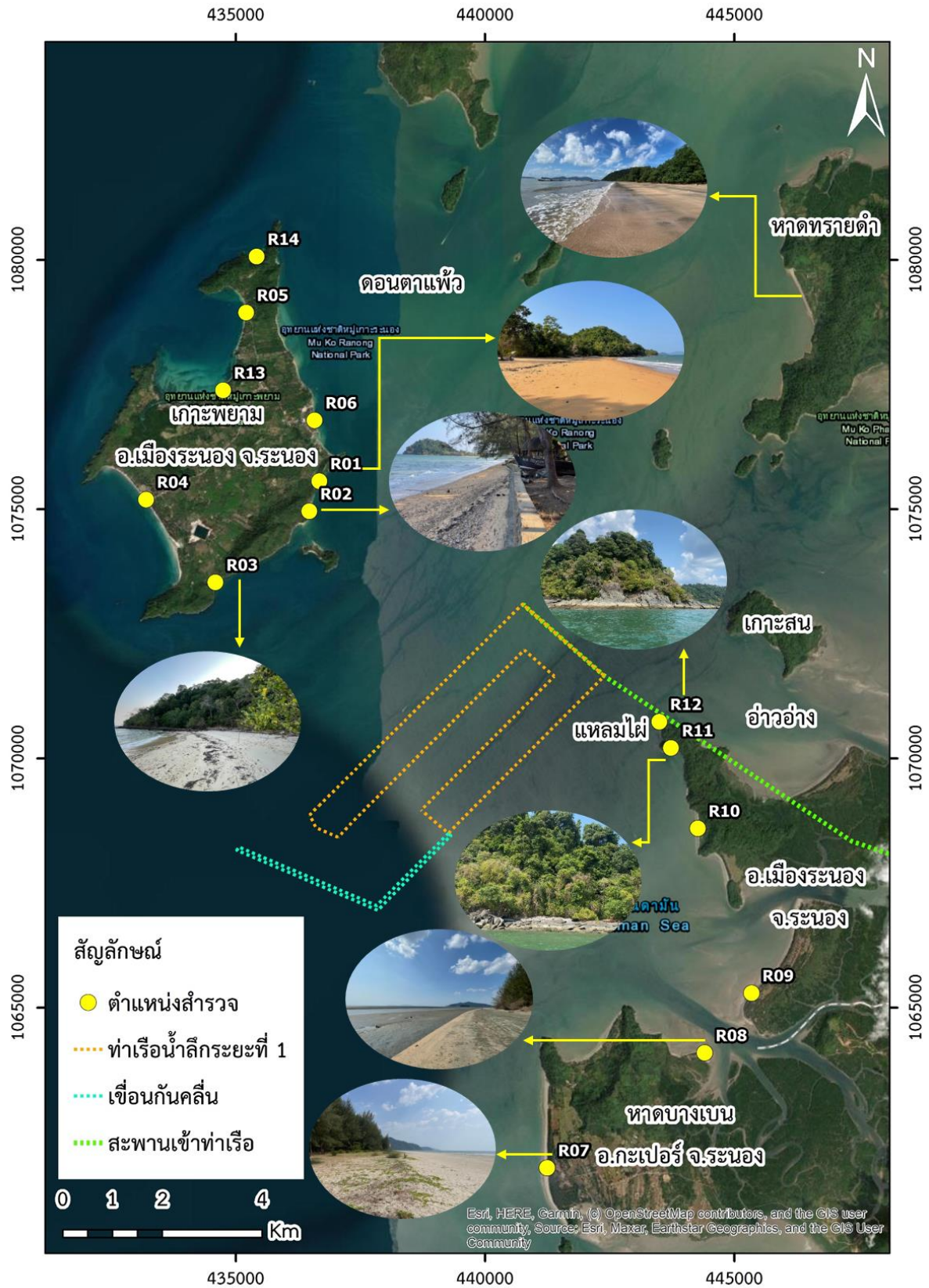
4.3 ท่าเรืออ่าวอ่าง จ.ระนอง

ท่าเทียบเรือบริเวณอ่าวอ่าง อ.เมืองระนอง จ.ระนอง มีพื้นที่ถมทะเลประมาณ 6,975 ไร่ มีโครงสร้างเขื่อนกันคลื่นท่าเทียบเรือ 3 ตัวยาว 3.12 กิโลเมตร 340 เมตร และ 290 เมตร ระหว่างการก่อสร้างต้องขุดลอกตะกอนท้องทะเลประมาณ 149.50 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยพื้นที่ท่าเรืออยู่ห่างฝั่งทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอ่าวอ่าง ห่างจากแหลมไม้ ประมาณ 1 กิโลเมตร ห่างจากเกาะพยามทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 4 กิโลเมตร โดยมีสะพานเชื่อมต่อกับทิศใต้ของอ่าวอ่างออกไป (รูปที่ 4-9)

รูปที่ 4-9 องค์ประกอบของท่าเรืออ่าวอ่าง อ.เมืองระนอง จ.ระนอง (ที่มา: สนข, 2566)

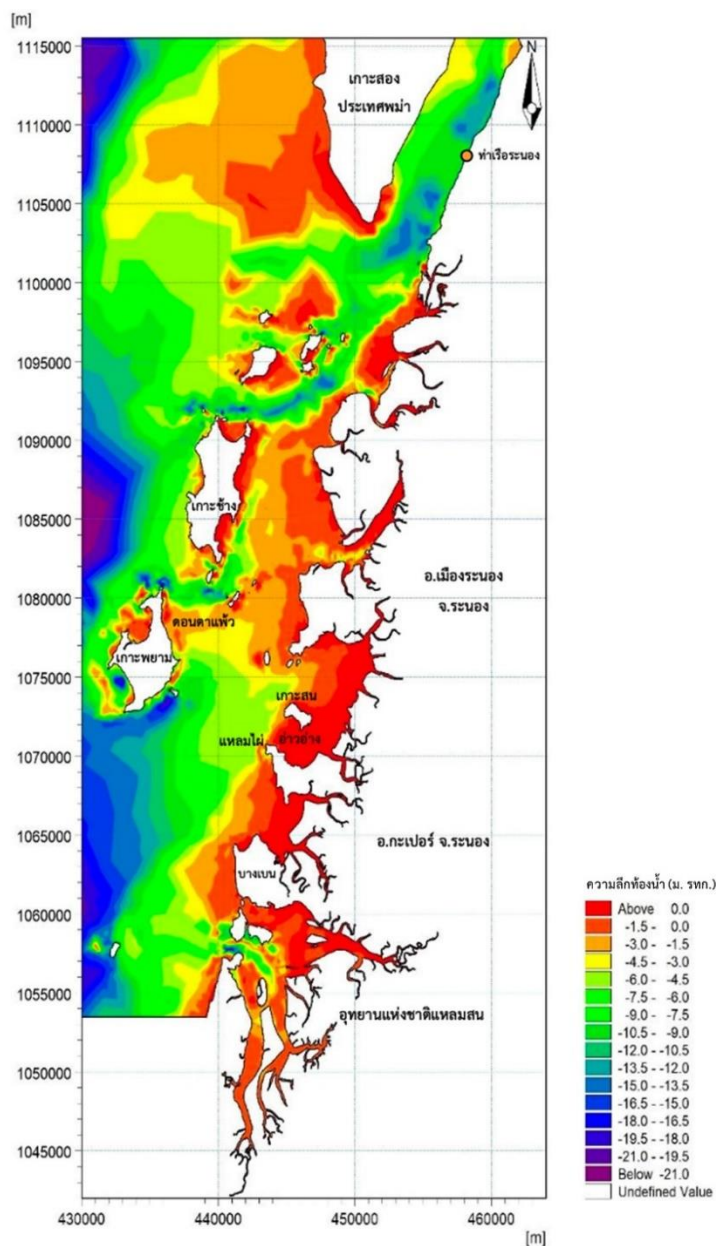
แหลมไม้ หรือเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่าแหลมอ่าวอ่าง ซึ่งเป็นตำแหน่งสะพานเชื่อมท่าเรือน้ำลึก มีสภาพเป็นแหลมหินยื่นออกไปจากชายฝั่งทางทิศใต้ของอ่าวอ่าง ไกลกันทางทิศเหนือในระยะ 2.3 กิโลเมตร คือเกาะสน ส่วนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือในระยะ 8 กิโลเมตร คือเกาะพยาม ห่างจากแหลมไม้ลงไปทางทิศใต้ ในระยะ 7 กิโลเมตร คืออุทยานแห่งชาติแหลมสน สภาพชายหาดแถบนี้เป็นทรายละเอียด และโคลนปนทรายเกือบทั้งหมด ยกเว้นบริเวณแหลมและหัวเกาะต่างๆมีสภาพเป็นหิน พบป่าชายเลนอุดมสมบูรณ์มากด้านในอ่าวอ่างและในคลอง (รูปที่ 4-10)

รูปที่ 4-10 สภาพของชายฝั่งทะเลฉบับปัจจุบันบริเวณท่าเรืออำวอ่าง อ.เมืองระนอง จ.ระนอง

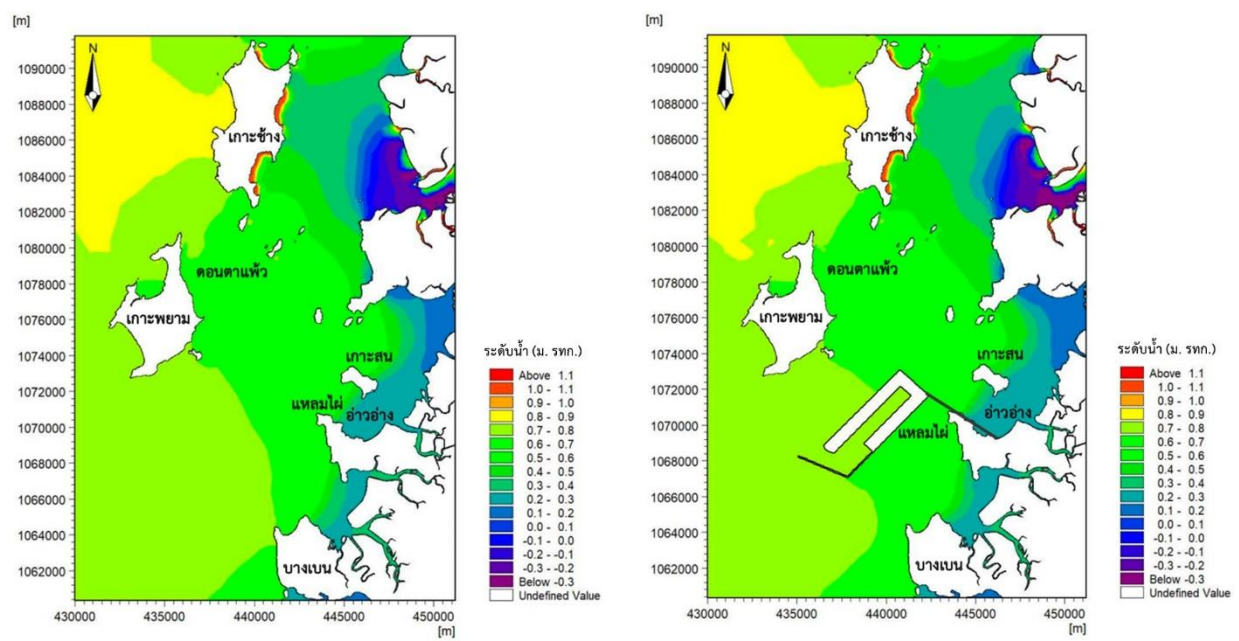
4.3.1 ผลกระทบ

งานศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดจากท่าเทียบเรือน้ำลึกขนาดใหญ่บริเวณอ่าวอ่าง วิเคราะห์โดยการจำลองลักษณะทางกายภาพปัจจุบันของพื้นที่รอบ ๆ ตำแหน่งที่คาดว่าจะเป็นที่ตั้งของท่าเรือและสะพานเชื่อมท่าเรือลงไปแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สองมิติ (MIKE21) เพื่อศึกษาลักษณะของพลศาสตร์ชายฝั่งทะเล หรือการไหลเวียนของน้ำทะเลอันเกิดจากการขึ้นลงของน้ำทะเลตามธรรมชาติ ความเร็วและทิศทางลม และความลึกของท้องทะเล โดยจำลองในช่วงฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์) ตะวันตกเฉียงใต้ (พฤษภาคม-ตุลาคม) และช่วงเปลี่ยนผ่านฤดูกาล (มีนาคม-เมษายน) ในช่วงน้ำเกิดน้ำตาย และน้ำขึ้นและน้ำลง รวมทั้งหมด 12 กรณีศึกษา ในขอบเขตพื้นที่ศึกษาดังรูปที่ 4-11

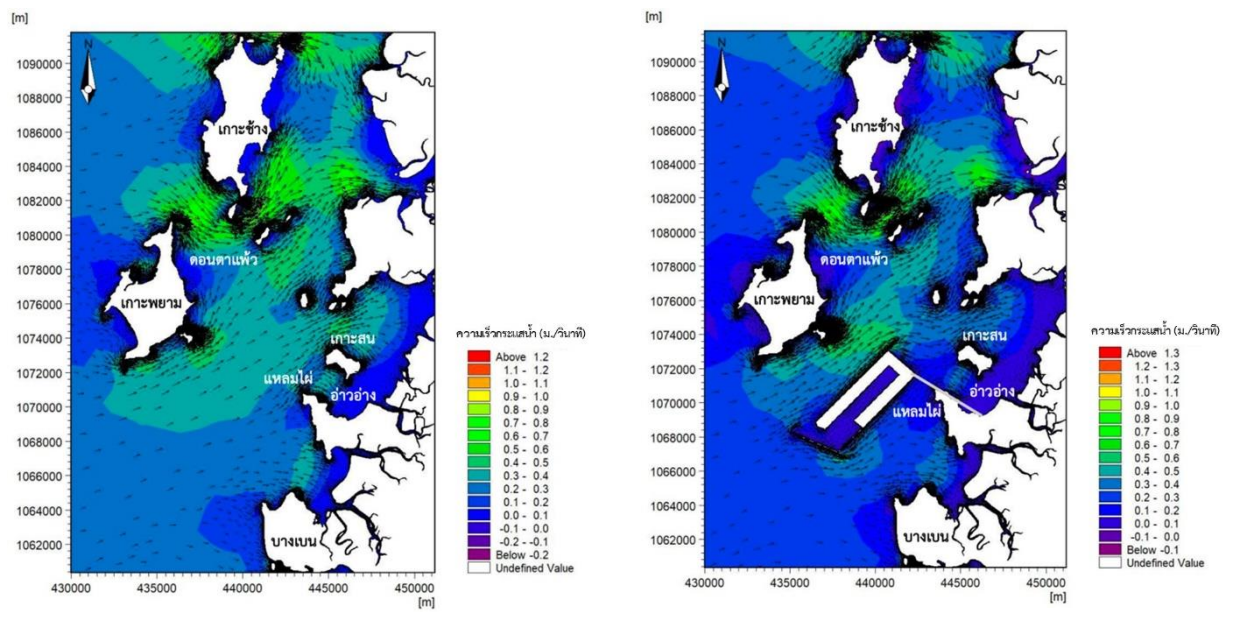

รูปที่ 4-11 ขอบเขตพื้นที่ศึกษาสภาพอุทกพลศาสตร์

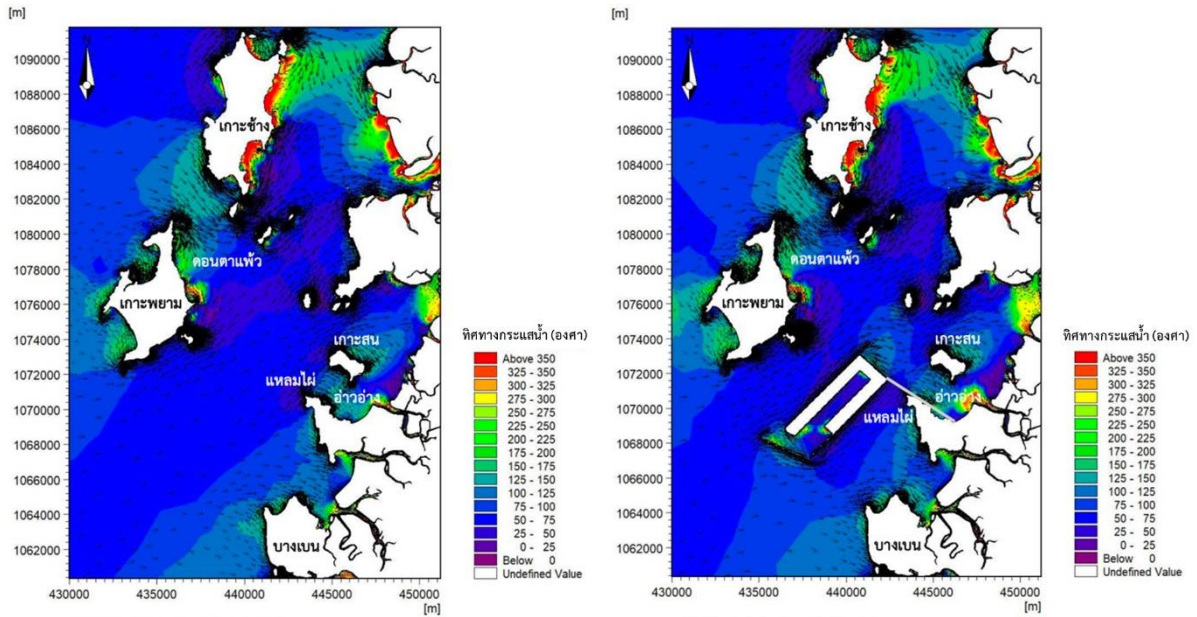
หลังจากได้สภาพอุทกพลศาสตร์ชายฝั่งปัจจุบันแล้ว ได้ทำการจำลองโครงสร้างท่าเทียบเรือและสะพานเชื่อมท่าเรือลงไปในแบบจำลองในตำแหน่งที่คาดว่าจะเป็นที่ตั้งของโครงการ แล้ววิเคราะห์แบบเดิมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในกรณีมีและไม่มีโครงการ แสดงตัวอย่างผลการวิเคราะห์ระดับน้ำ (รูปที่ 4-12) ความเร็วของกระแสน้ำ (รูปที่ 4-13) และทิศทางของกระแสน้ำ (รูปที่ 4-14) ฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ หรือช่วงปลอดมรสุมของทะเลฝั่งระนองเวลาน้ำขึ้น ในช่วงน้ำเกิด แสดงดังนี้

รูปที่ 4-12 ระดับน้ำฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงน้ำเกิด ช่วงน้ำขึ้น
กรณีไม่มี(ซ้าย) และมีโครงการ (ขวา)

รูปที่ 4-13 ความเร็วของกระแสน้ำฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงน้ำเกิด ช่วงน้ำขึ้น
กรณีไม่มี(ซ้าย) และมีโครงการ (ขวา)

รูปที่ 4-14 ทิศทางของกระแสน้ำฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงน้ำเกิด ช่วงน้ำขึ้น
กรณีไม่มี(ซ้าย) และมีโครงการ (ขวา)

ผลการศึกษาสภาพอุทกพลศาสตร์ใน 12 กรณีศึกษา สรุปได้ดังตารางที่ 4-1
ตารางที่ 4-1 สรุปผลการวิเคราะห์แบบจำลองอุทกพลศาสตร์ กรณีไม่มีและมีโครงการ

ฤดูมรสุม	ช่วงเวลา	ไม่มีโครงการ			มีโครงการ		
		ระดับน้ำ (ม.รทก.)	ความเร็ว กระแสน้ำ (ม./วินาที)	ทิศทางของ กระแสน้ำ	ระดับน้ำ (ม.รทก.)	ความเร็ว กระแสน้ำ (ม./วินาที)	ทิศทางของกระแสน้ำ
มรสุม ตะวันออกเฉียงใต้ พฤษภาคม-ตุลาคม	น้ำเกิด	-0.30 ถึง	0.08 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ	-0.30	0.00 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ
	ช่วงน้ำขึ้น	1.10	1.20	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ถึง 1.10	1.12	ตะวันออกเฉียงเหนือ
	น้ำเกิด	-1.60 ถึง	0.00 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ	-1.60	0.10 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ
	ช่วงน้ำลง	1.20	1.40	ตะวันตกเฉียงใต้	ถึง 1.20	1.50	ตะวันตกเฉียงใต้
มรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ พฤศจิกายน- กุมภาพันธ์	น้ำตาย	0.12 ถึง	0.00 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ	0.12 ถึง	-0.04 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ
	ช่วงน้ำขึ้น	0.96	0.56	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.96	0.52	ตะวันออกเฉียงเหนือ
	น้ำตาย	0.12 ถึง	-0.08 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ	0.12 ถึง	-0.04 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ
	ช่วงน้ำลง	0.96	0.48	ตะวันตกเฉียงใต้	0.96	0.52	ตะวันตกเฉียงใต้
มรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ พฤศจิกายน- กุมภาพันธ์	น้ำเกิด	-0.30 ถึง	-0.20 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ	-0.30	-0.10 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ
	ช่วงน้ำขึ้น	1.10	1.20	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ถึง 1.10	1.30	ตะวันออกเฉียงเหนือ
	น้ำเกิด	-0.90 ถึง	0.00 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ	-0.90	-0.10 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ
	ช่วงน้ำลง	1.20	1.12	ตะวันตกเฉียงใต้	ถึง 1.20	1.30	ตะวันตกเฉียงใต้
ช่วงเปลี่ยนมรสุม มีนาคม-เมษายน	น้ำตาย	0.12 ถึง	0.00 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ	0.12 ถึง	0.05 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ
	ช่วงน้ำขึ้น	0.96	1.12	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.96	0.75	ตะวันออกเฉียงเหนือ
	น้ำตาย	-0.16 ถึง	0.00 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ	-0.16	0.00 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ
	ช่วงน้ำลง	0.96	0.56	ตะวันตกเฉียงใต้	ถึง 0.96	0.56	ตะวันตกเฉียงใต้
ช่วงเปลี่ยนมรสุม มีนาคม-เมษายน	น้ำเกิด	0.00 ถึง	-0.10 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ	0.00 ถึง	-0.10 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ
	ช่วงน้ำขึ้น	1.10	1.30	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1.12	1.30	ตะวันออกเฉียงเหนือ

ฤดูมรสุม	ช่วงเวลา	ไม่มีโครงการ			มีโครงการ		
		ระดับน้ำ (ม.รทก.)	ความเร็ว กระแสน้ำ (ม./วินาที)	ทิศทางของ กระแสน้ำ	ระดับน้ำ (ม.รทก.)	ความเร็ว กระแสน้ำ (ม./วินาที)	ทิศทางของกระแสน้ำ
	น้ำเกิด	-1.60 ถึง	0.10 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ	-0.90	-0.10 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ
	ช่วงน้ำลง	1.20	1.50	ตะวันตกเฉียงใต้	ถึง 1.20	1.30	ตะวันตกเฉียงใต้
	น้ำตาย	-0.90 ถึง	0.00 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ	0.12 ถึง	0.05 ถึง	ทิศใต้ไปทิศ
	ช่วงน้ำขึ้น	1.20	1.12	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.96	0.75	ตะวันออกเฉียงเหนือ
	น้ำตาย	0.12 ถึง	0.05 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ	-0.16	0.00 ถึง	ทิศเหนือไปทิศ
	ช่วงน้ำลง	0.96	0.75	ตะวันตกเฉียงใต้	ถึง 0.96	0.56	ตะวันตกเฉียงใต้

ผลการศึกษาที่สำคัญค้นพบว่า แม้ว่าระดับน้ำทะเลก่อนและหลังการดำเนินโครงการ จะไม่แตกต่างกันมากนัก แต่กระแสน้ำและทิศทางการไหลของน้ำในบริเวณดังกล่าวได้รับผลกระทบ ที่เห็นได้ชัดเจน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

● **ระดับน้ำทะเลในแต่ละช่วงมรสุม**

ในช่วงน้ำขึ้น ระดับน้ำทะเลสูงสุดพบในช่วงเปลี่ยนฤดูมรสุม ขณะที่ฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับน้ำที่ใกล้เคียงกัน ส่วนในช่วงน้ำลง ระดับน้ำทะเลสูงสุดพบใน ฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและช่วงเปลี่ยนฤดูมรสุม ซึ่งสูงกว่าฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เล็กน้อย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาระดับน้ำก่อนและหลังการก่อสร้างโครงการ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญ โดยอยู่ในช่วง -0.3 ถึง 1.1 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง (ม.รทก.) ในฤดูมรสุม และ 0.0 ถึง 1.12 ม.รทก. ในช่วงเปลี่ยนฤดูมรสุม

● **การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ**

แม้ว่าทิศทางการไหลของกระแสน้ำจะยังคงเหมือนเดิม โดยช่วงน้ำขึ้นน้ำไหลจากทิศใต้ไปยังทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ และช่วงน้ำลงน้ำไหลจากทิศเหนือไปยังทิศตะวันตกเฉียงใต้ แต่พบว่าความเร็วของ กระแสน้ำได้รับผลกระทบจากโครงการดังนี้

ก่อนมีโครงการ

- ฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้: 0.08 - 1.20 เมตร/วินาที
- ฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ: -0.2 ถึง 1.2 เมตร/วินาที
- ช่วงเปลี่ยนฤดูมรสุม: -0.1 ถึง 1.3 เมตร/วินาที

หลังมีโครงการ

- ฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้: 0.00 - 1.12 เมตร/วินาที (ลดลง)
- ฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ: -0.1 ถึง 1.3 เมตร/วินาที (เพิ่มขึ้นเล็กน้อย)
- ช่วงเปลี่ยนฤดูมรสุม: -0.1 ถึง 1.3 เมตร/วินาที (เท่าเดิม)

จากข้อมูลนี้พบว่า กระแสน้ำในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีความเร็วลดลงหลังจากมีโครงการ ขณะที่กระแสน้ำในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือกลับมีความเร็วเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งเป็นผลจากการ เปลี่ยนแปลงของรูปแบบชายฝั่งและโครงสร้างท่าเรือที่ส่งผลต่อการไหลของน้ำ

- **พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ**

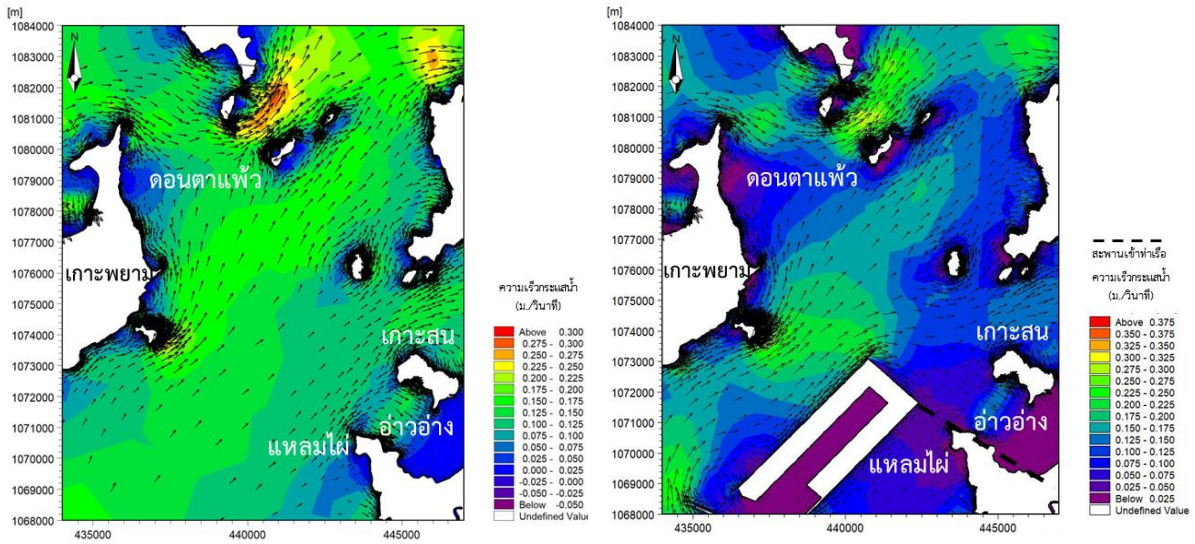
พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากกระแสน้ำที่เปลี่ยนแปลงมีทั้งบริเวณที่กระแสน้ำไหลแรงขึ้นและบริเวณที่กระแสน้ำไหลช้าลงดังนี้

- บริเวณที่กระแสน้ำมีความเร็วสูงที่สุด: ระหว่างเกาะพยามกับท่าเรือ ซึ่งอาจทำให้เกิดการกัดเซาะของพื้นทะเลและตะกอนฟุ้งกระจาย ส่งผลกระทบต่อแนวปะการังและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ (รูปที่ 4-15 และ 4-16)
- บริเวณที่กระแสน้ำมีความเร็วต่ำที่สุด: ระหว่างแหลมไม้กับท่าเรือ ซึ่งอาจทำให้เกิดการสะสมของตะกอนในบางพื้นที่ และอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ รวมถึงการไหลเวียนของสารอาหารในระบบนิเวศทางทะเล (รูปที่ 4-17 และ 4-18)

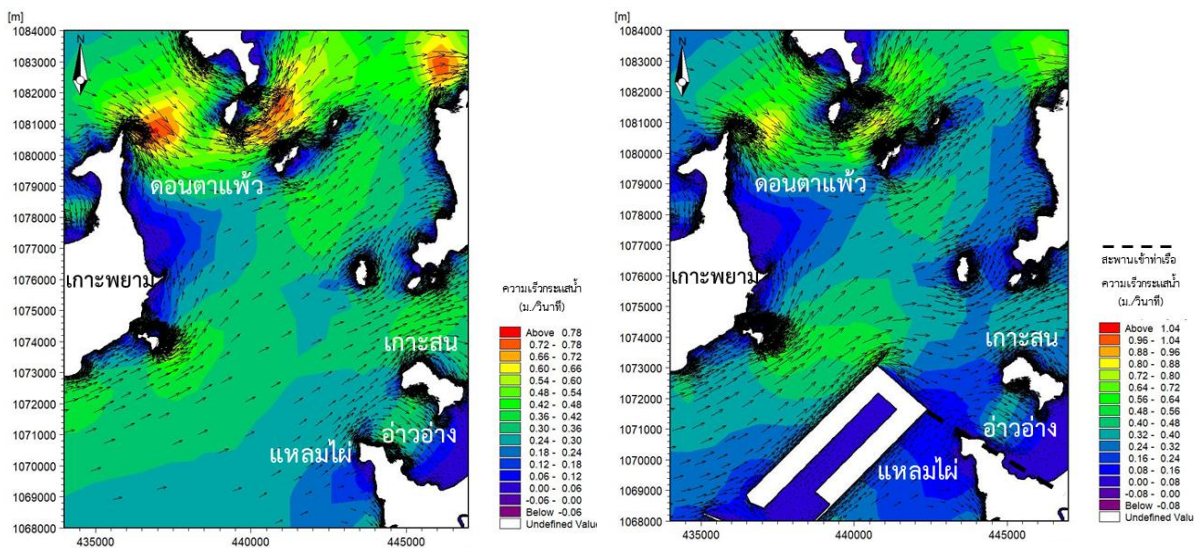
- **ผลกระทบต่อแหล่งทำมาหากินของชาวประมง**

จากการลงสำรวจพื้นที่ภาคสนามและสอบถามชาวประมงที่ทำมาหากินบริเวณนี้พบว่าเรือประมงขนาดเล็กมีแหล่งทำมาหากินอยู่บริเวณดอนตาแพ้ว ทิศเหนือของท่าเรือหรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะพยามเป็นจำนวนมาก จากผลการศึกษาพบผลกระทบสำคัญอาจเกิดขึ้นคือ ความเร็วของกระแสน้ำจะลดลง (ประมาณ 25% ในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ช่วงน้ำขึ้นในช่วงน้ำตาย) (รูปที่ 4-15 และ 4-16) และหากน้ำไหลช้าลงจะทำให้ตะกอนที่ไหลมากับน้ำตกตะกอนไวขึ้น ส่งผลให้ดอนตาแพ้วอาจตื่นขึ้นเร็วกว่าปกติ ส่วนในช่วงน้ำเกิดที่ระดับน้ำทะเลขึ้นลงแตกต่างกันมากกว่าปกติ ไม่ค่อยส่งผลกระทบต่อกระแสน้ำบริเวณนี้มากนัก

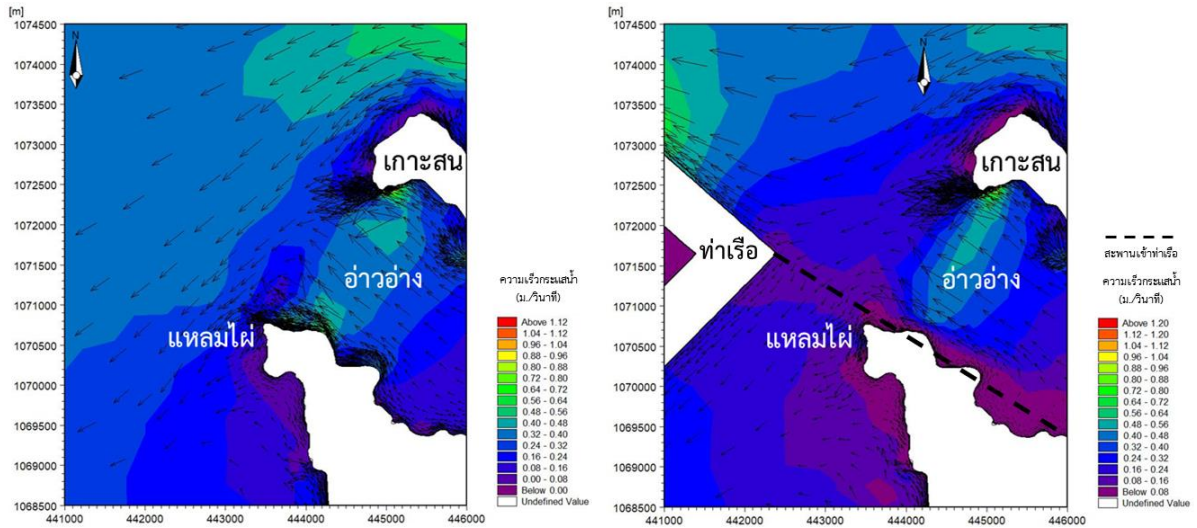
แม้ว่าระดับน้ำทะเลในพื้นที่โครงการแลนด์บริดจ์จะไม่มี การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนหลังจากการถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือ แต่กระแสน้ำได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีผลกระทบแตกต่างกันไปตามแต่ละฤดูกาลและแตกต่างกันไปตามพื้นที่ บริเวณสำคัญที่อาจเปลี่ยนแปลงจนกระทบต่อการทำมาหากินของชาวประมงและควรต้องติดตามอย่างใกล้ชิดได้แก่ ช่องระหว่างแหลมไม้กับท่าเรือ เกาะพยามกับท่าเรือ และดอนตาแพ้ว ตามผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัดพาตะกอน และอาจมีผลกระทบต่อแนวปะการังและการประมงในบริเวณโดยรอบ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ควรได้รับการพิจารณาในการวางแผนและบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง

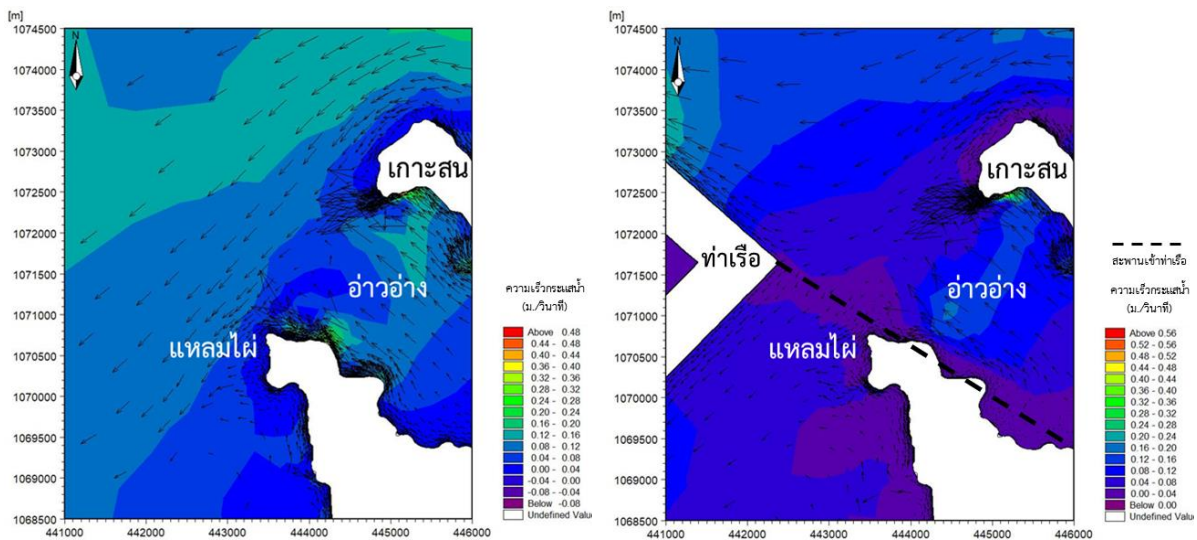
รูปที่ 4-15 ความเร็วของกระแสน้ำฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงน้ำตาย ช่วงน้ำขึ้น กรณีไม่มี(ซ้ำ) และมีโครงการ (ขาว) บริเวณเกาะพยามและดอนตาแพ้ว

รูปที่ 4-16 ความเร็วของกระแสน้ำฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงน้ำเกิด ช่วงน้ำขึ้น กรณีไม่มี(ซ้ำ) และมีโครงการ (ขาว) บริเวณเกาะพยามและดอนตาแพ้ว

รูปที่ 4-17 ความเร็วของกระแสน้ำฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือช่วงน้ำเกิด ช่วงน้ำลง กรณีไม่มี(ซ้าย) และมีโครงการ (ขวา) บริเวณแหลมไผ่

รูปที่ 4-18 ความเร็วของกระแสน้ำฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือช่วงน้ำตาย ช่วงน้ำลง กรณีไม่มี(ซ้าย) และมีโครงการ (ขวา) บริเวณแหลมไผ่

4.3.2 ภาพรวมของผลกระทบ

จากผลการศึกษาในหัวข้อ 4.3.1 เป็นผลจากการจำลองโครงสร้างท่าเรือและสะพานเชื่อมท่าเรือลงในตำแหน่งของชายฝั่งทะเลที่คาดว่าจะเป็นที่โครงการ โดยโครงสร้างที่จำลองผ่านแบบจำลองทางคณิตศาสตร์นั้นมิได้เสมือนจริงทั้งหมดด้วยข้อจำกัดของแบบจำลองและข้อมูลที่มีอยู่ ผลกระทบที่ได้นำเสนอมาจึงเป็นเพียงบางส่วนเท่าที่สามารถวิเคราะห์เชิงลึกได้เท่านั้น ยังมีผลกระทบอื่นๆที่คาดว่าจะอาจเกิดขึ้นได้ จากการถมทะเลระหว่างแหลมไม้หน้าอ่าวอ่างกับเกาะพยาม ซึ่งนับการถมทะเลที่ทับลงไปบนเส้นทางสัญจรที่สำคัญของเรือประมงขนาดเล็กในการออกไปทำมาหากิน โดยมีประเด็นหลักๆที่น่าห่วงกังวลเพิ่มเติมดังนี้

1. กรณีกระแสน้ำไหลเร็วขึ้น ถ้าท่าเรือทำให้กระแสน้ำไหลเร็วขึ้น การประมงชายฝั่งอาจได้รับผลกระทบ ดังนี้

- จับปลาได้ยากขึ้น – กระแสน้ำแรงพัดอวนหรือเครื่องมือประมงออกไปจากจุดที่วางไว้ ทำให้จับปลาได้ลำบาก
- เรือเล็กควบคุมยาก – ชาวประมงที่ใช้เรือขนาดเล็กอาจลำบากขึ้น เพราะน้ำไหลแรงทำให้จอดเรือหรือล่องเรือยาก
- สัตว์น้ำอาจย้ายที่อยู่ – ปลา ปู กุ้ง อาจว่ายหนีไปอยู่ที่ที่น้ำไม่แรง ทำให้จับได้ยากขึ้น
- น้ำขุ่นขึ้น – ตะกอนอาจถูกพัดขึ้นมาทำให้น้ำทะเลขุ่น แหล่งหากินของสัตว์น้ำอาจลดลง ถ้าเป็นแบบนี้ ชาวประมงชายฝั่งอาจต้องออกไปหาปลาไกลกว่าเดิม หรือปรับเปลี่ยนวิธี

ทำประมง

2. กรณีที่กระแสน้ำไหลช้าลง ถ้าท่าเรือทำให้กระแสน้ำไหลช้าลง การประมงชายฝั่งอาจได้รับผลกระทบ ดังนี้

- เกิดตะกอนสะสม – พื้นทรายใต้ทะเลอาจเปลี่ยนไป ทำให้แหล่งวางไข่ของสัตว์น้ำบางชนิดลดลง
- ขยะและของเสียบางอย่างอยู่ในน้ำ – ถ้ากระแสน้ำไหลช้า ของเสียบางอย่างอาจตกค้างทำให้คุณภาพน้ำแย่ลง
- บางพื้นที่อาจกลายเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ – น้ำที่นิ่งขึ้นอาจทำให้ปู กุ้ง หรือปลาบางชนิดมาอาศัยมากขึ้น
- มีตะกอนสะสมหรือมลพิษเพิ่มขึ้น - อาจทำให้สัตว์น้ำลดลง แต่บางพื้นที่อาจกลายเป็นแหล่งที่ดีสำหรับสัตว์น้ำบางชนิด

กรณีกระแสน้ำไหลช้าลงอาจส่งผลให้น้ำตื้นลงจากตะกอนที่ตกสะสม เรือประมงขนาดเล็กอาจได้รับผลกระทบต่อเนื่องไปอีกดังนี้

- เข้า-ออกจากฝั่งยากขึ้น ถ้าตะกอนสะสมจนทำเรือหรือบริเวณชายฝั่งตื้นขึ้น เรือประมงขนาดเล็กอาจติดพื้นทรายหรือโคลน โดยเฉพาะในช่วงน้ำลง เรือที่ใช้หางยาวหรือเครื่องยนต์ท้ายติดขัดได้ง่าย เพราะใบพัดอาจติดตะกอนหรือเศษซากใต้ทะเล อาจต้องรอน้ำขึ้นถึงจะออกไปทำประมงได้ ทำให้เสียเวลา
- พื้นที่หากินของสัตว์น้ำเปลี่ยนไป สัตว์น้ำบางชนิดอาจย้ายออกไปจากบริเวณที่น้ำตื้นลง ชาวประมงอาจต้องออกไปทำประมงไกลขึ้น ทำให้เสียค่าน้ำมันและค่าใช้จ่ายมากขึ้น
- เสี่ยงต่ออุปกรณ์ประมงเสียหาย หากมีตะกอนแข็งหรือโคลนลึก อวน ลอบปู หรือเครื่องมือประมงที่ใช้วางพื้นอาจติดโคลนและใช้งานยากขึ้น หากเป็นพื้นโคลนอ่อน อาจเป็นอันตรายต่อชาวประมงที่ลงไปเดินลากอวน
- เสี่ยงต่อมลพิษจากตะกอนสะสม ตะกอนที่ตกสะสมอาจสะสมสารพิษและขยะจากเรือใหญ่หรือจากตัวทำเรือเอง ถ้าคุณภาพน้ำแยลง สัตว์น้ำอาจลดลง หรือไม่ปลอดภัยในการบริโภค

3. พื้นที่ถมทะเลจากการก่อสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ กีดขวางการเดินทางไปของชาวประมงพื้นบ้าน

- ถ้าทำเรือหรือพื้นที่ถมทะเลถูกสร้างในแนวเดียวกับเส้นทางที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้เป็นประจำ ชาวประมงอาจต้องอ้อมไกลขึ้น ทำให้เสียเวลาและสิ้นเปลืองค่าน้ำมัน อาจมีบางจุดที่เคยเป็นร่องน้ำตื้นที่เรือประมงขนาดเล็กใช้ได้ แต่ถูกปิดกั้นจากการถมทะเล
- เสี่ยงต่อความปลอดภัยจากเรือขนาดใหญ่ เมื่อมีท่าเรือขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น เรือสินค้าขนาดใหญ่ที่เข้าออกท่าเรืออาจส่งผลให้เกิดคลื่นจากการเดินเรือที่แรงขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านที่ใช้เรือเล็กอาจเจอคลื่นกระแทกจากเรือใหญ่ ทำให้เดินเรือยากขึ้นหรือเสี่ยงต่อบุติเหตุ หากไม่มีเขตห้ามเรือสินค้าผ่านใกล้พื้นที่ประมง อาจกระทบกับเครื่องมือประมง เช่น อวนหรือลอบ
- แหล่งหาปลาถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลง บริเวณที่ถมทะเลอาจเคยเป็นพื้นที่หากินของปลากุ้ง ปู หรือสัตว์น้ำที่ชาวประมงเคยจับได้ ถ้าพื้นที่นั้นถูกถม ชาวประมงอาจต้องไปหาปลาไกลขึ้น ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น นอกจากนั้นระหว่างการถมทะเลและการขุดลอกตะกอนเพื่อก่อสร้างและบำรุงรักษาอาจทำให้ตะกอนเพิ่มขึ้นในน้ำ ส่งผลให้สัตว์น้ำบางชนิดลดลง
- ปัญหาการเดินทางช่วงน้ำลง ถ้าถมทะเลโดยไม่ได้วางแผนเรื่องกระแสและตะกอน อาจทำให้ร่องน้ำที่เคยใช้ตื้นขึ้นในช่วงน้ำลง เรืออาจติดตม ไม่สามารถออกหาปลาได้ตลอดเวลา ต้องรอน้ำขึ้น

4. ผลกระทบต่อชาวประมงพื้นบ้านจากการเดินเรือลอดใต้ตอม่อสะพาน หากมีตอม่อสะพาน (สะพานเชื่อมระหว่างฝั่งกับท่าเรือที่ถมทะเล) บริเวณแหลมไม้ไผ่กับท่าเรือ และชาวประมงพื้นบ้านต้องเดินเรือลอดใต้สะพานเพื่อออกไปหาปลา อาจเกิดผลกระทบดังต่อไปนี้:

- ความสูงของสะพานอาจเป็นอุปสรรค ถ้าตอม่อสะพานมีช่องลอดต่ำเกินไป เรือบางลำอาจผ่านไม่ได้ในช่วงน้ำขึ้นเรือที่มีเสากระโดงสูงหรือเสาวิทยุ อาจติดสะพาน ต้องรอน้ำลงถึงจะผ่านได้ โดยในช่วงคลื่นสูงหรือน้ำทะเลหนุน อาจเสี่ยงอุบัติเหตุจากการชนสะพาน กรณีนี้ไม่น่าเป็นปัญหานักเนื่องจากเรือประมงที่ลอดผ่านพื้นที่นี้มีขนาดเล็ก
- กระแสน้ำใต้สะพานอาจเปลี่ยนไป ทำให้การเดินเรือยากขึ้น เมื่อกระแสน้ำต้องไหลผ่านช่องแคบใต้สะพาน ความเร็วอาจเพิ่มขึ้นหรือเกิดกระแสน้ำวน ถ้ากระแสน้ำไหลแรงมาก เรือเล็กอาจควบคุมได้ยาก หรือเสี่ยงถูกพัดไปชนเสาสะพาน อาจเกิด "น้ำวน" ที่ทำให้เรือเล็กเสียการทรงตัว เสี่ยงต่ออุบัติเหตุ
- สะพานอาจทำให้ตะกอนสะสมและทำให้น้ำตื้นลง การมีโครงสร้างสะพานในน้ำอาจทำให้เกิดการสะสมของตะกอนรอบๆ เสาสะพาน ถ้าน้ำตื้นขึ้น เรือประมงอาจติดพื้นดินช่วงน้ำลง อาจต้องขุดลอกร่องน้ำบ่อยขึ้น ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง
- เวลากลางคืนอาจมีปัญหาด้านทัศนวิสัย ถ้าสะพานไม่มีไฟส่องสว่างที่เหมาะสม ชาวประมงที่ออกเรือตอนกลางคืนอาจ มองไม่เห็นเสาสะพานหรือช่องลอด เพิ่มความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ เช่น เรือพุ่งชนเสาสะพานหรือเรือประมงชนกันเอง

4.4 สรุป

ผลกระทบจากโครงการถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ภายใต้โครงการแลนด์บริดจ์ บริเวณชายฝั่งชุมพร-ระนอง ตามการศึกษานี้ แม้ว่าโครงสร้างท่าเรือและสะพานที่จำลองขึ้นในแบบจำลองทางคณิตศาสตร์อาจยังไม่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงได้ทั้งหมด เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลและความซับซ้อนของธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบสำคัญที่อาจเกิดขึ้นกับการประมงพื้นบ้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำบริเวณเส้นทางเดินเรือและแหล่งทำมาหากินของชาวประมง

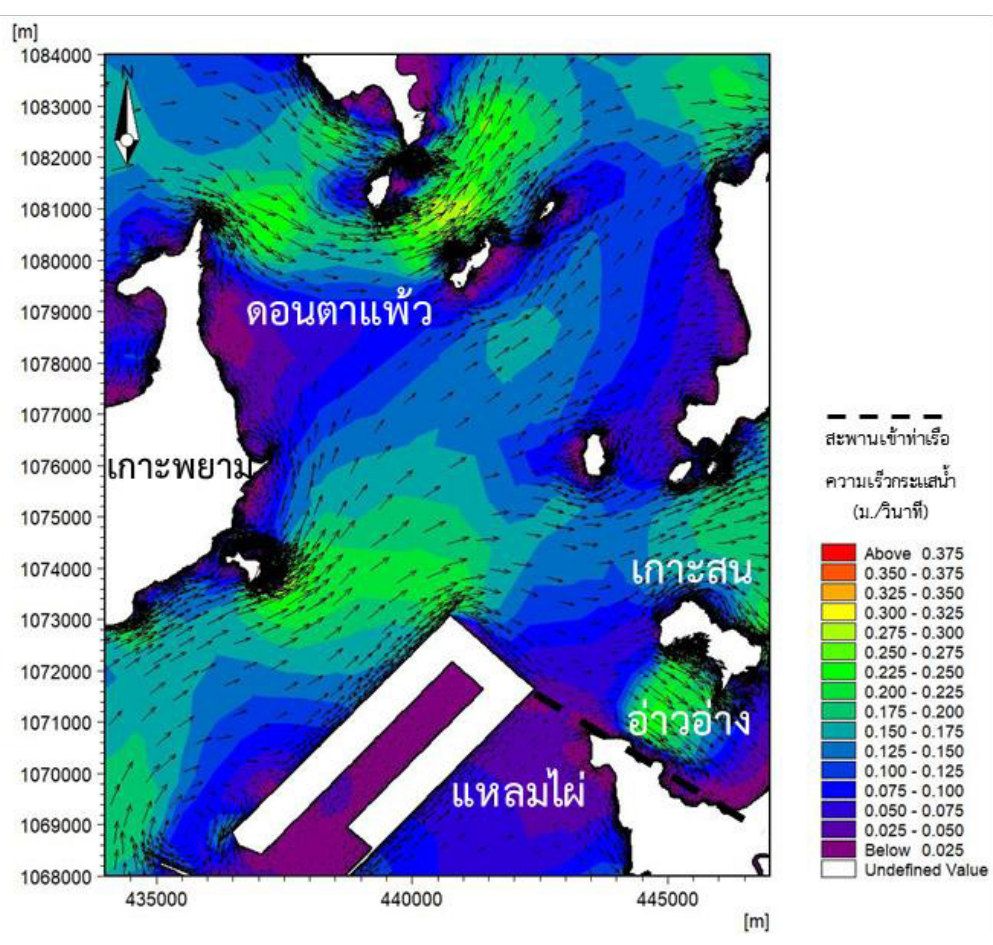
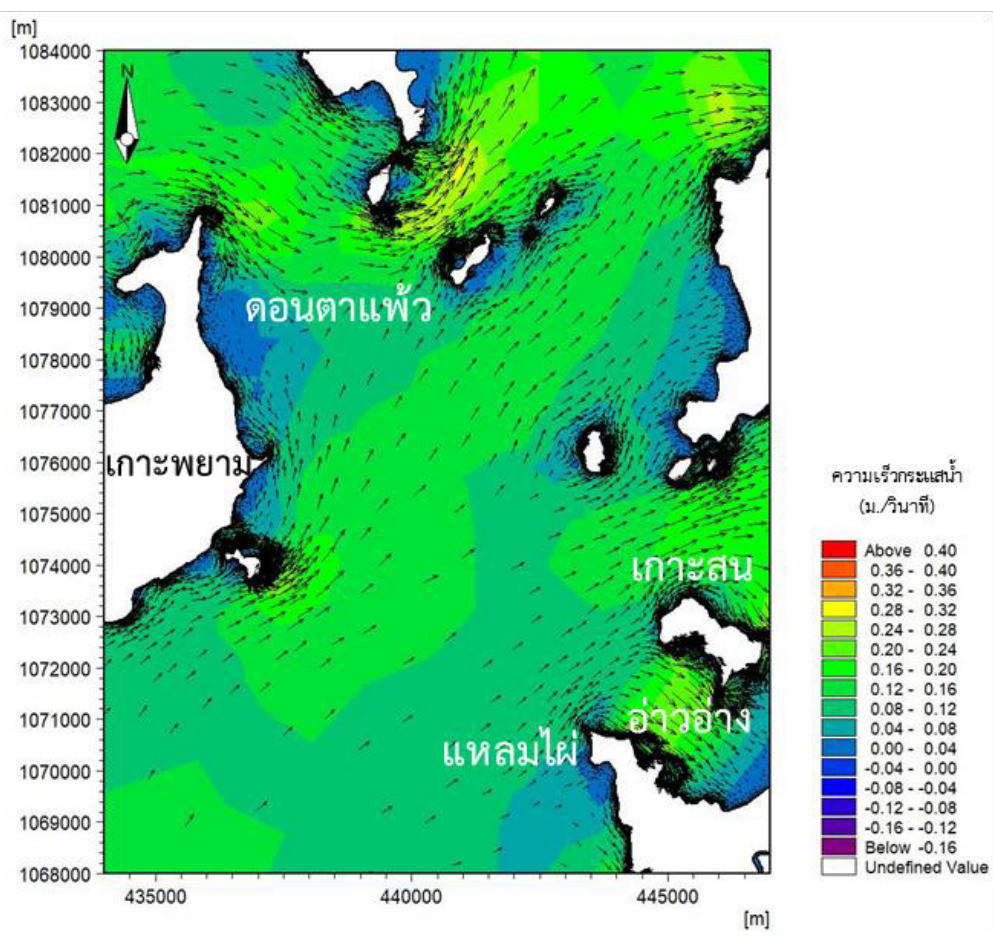
หากโครงการก่อสร้างทำให้กระแสน้ำบริเวณดังกล่าวไหลเร็วขึ้น อาจทำให้ชาวประมงจับปลาได้ยากขึ้น เพราะกระแสน้ำที่แรงอาจพัดอวนและเครื่องมือประมงออกจากจุดที่วางไว้ นอกจากนี้เรือขนาดเล็กที่เป็นหัวใจของการประมงพื้นบ้านอาจควบคุมได้ยากขึ้นในกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ นอกจากนี้ การไหลของน้ำที่เปลี่ยนไปอาจทำให้ปลา ปู และกุ้งย้ายถิ่นฐานไปยังบริเวณที่กระแสน้ำสงบกว่า ส่งผลให้แหล่งทำมาหากินของชาวประมงเปลี่ยนไป และอาจต้องออกไปหาปลาไกลขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น

ในทางกลับกัน หากโครงสร้างท่าเรือทำให้กระแสน้ำไหลช้าลง อาจเกิดการสะสมของตะกอนที่พื้นทะเล ทำให้บางพื้นที่ตื้นขึ้นและส่งผลต่อแหล่งวางไข่ของสัตว์น้ำ นอกจากนี้ กระแสน้ำที่นิ่งขึ้นอาจทำให้ของเสียจากเรือและมลพิษสะสมอยู่ในพื้นที่ได้นานขึ้น ส่งผลให้คุณภาพน้ำแย่งลงและกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเล แม้ว่ากระแสน้ำที่สงบลงอาจเอื้อให้บางพื้นที่กลายเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ แต่การเปลี่ยนแปลงนี้อาจไม่เอื้ออำนวยต่อการทำประมงแบบดั้งเดิม

อีกหนึ่งปัญหาสำคัญคือ พื้นที่ที่ถูกถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรืออาจขวางเส้นทางเดินเรือของชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งจำเป็นต้องเปลี่ยนเส้นทางและอ้อมไกลขึ้น ส่งผลให้เสียเวลาและค่าน้ำมันมากขึ้น หากไม่มีการวางแผนที่ดี ร่องน้ำที่เคยใช้เดินเรืออาจตื้นขึ้นจากการสะสมของตะกอน ทำให้เรือประมงติดโคลนในช่วงน้ำลง และจำเป็นต้องรอน้ำขึ้นจึงจะออกเรือได้ ซึ่งอาจกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวประมง

นอกจากนี้ หากมีการสร้างสะพานเชื่อมท่าเรือที่ถมทะเลกับฝั่ง อาจทำให้ชาวประมงต้องเดินเรือลอดใต้สะพาน ซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้านความสูง โดยเฉพาะช่วงน้ำขึ้น เรือบางลำอาจไม่สามารถผ่านไปได้ หรือในช่วงน้ำทะเลหนุนสูงอาจเสี่ยงต่ออุบัติเหตุจากการชนสะพาน อีกทั้งกระแสน้ำที่ไหลผ่านช่องแคบใต้สะพานอาจมีความเร็วเพิ่มขึ้นหรือเกิดน้ำวน ทำให้การเดินเรือยากขึ้น โดยเฉพาะเรือเล็กที่เสี่ยงต่อการถูกพัดไปชนเสาสะพาน นอกจากนี้ โครงสร้างสะพานอาจทำให้เกิดการสะสมของตะกอนรอบเสาสะพาน ส่งผลให้บางพื้นที่ตื้นเขินและต้องมีการขุดลอกร่องน้ำบ่อยขึ้น ซึ่งอาจมีต้นทุนสูง

การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นว่า โครงการถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือขนาดใหญ่อาจส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน การสูญเสียแหล่งทำมาหากิน เส้นทางเดินเรือ และระบบนิเวศทางทะเล อาจทำให้ชาวประมงต้องแบกรับต้นทุนที่สูงขึ้น เสี่ยงต่อความปลอดภัย และอาจต้องปรับเปลี่ยนอาชีพหากผลกระทบรุนแรงเกินกว่าจะแก้ไขได้ การพัฒนาควรเป็นไปอย่างสมดุลกับการรักษาสิ่งแวดล้อม และลดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัย โดยควรมีการศึกษาและวางแผนมาตรการบรรเทาผลกระทบอย่างรอบด้าน โดยรับฟังเสียงของชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

บทที่ 5 : แลนด์บริดจ์ กับ ร่าง พระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจ พิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... (Southern Economic Corridor : SEC)

- การรวบรวมอำนาจและการสร้างระบบละเว้น
ในทางกฎหมาย
- ปัญหาในทางรัฐธรรมนูญ
- กลไกการตรวจสอบ

แลนด์บริดจ์ กับ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้

พ.ศ. ... (Southern Economic Corridor : SEC)

โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร – ระนอง นั้น อย่างที่รับรู้และเข้าใจกันเป็นการทั่วไปไปแล้วว่าเป็นโครงการที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยอาศัยกลไกและอำนาจตามกฎหมายตามปกติ แต่เป็นการผลักดันโครงการโดยมีความจำเป็นที่ต้องมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ระเบียบเขตเศรษฐกิจภาคใต้เป็นกลไกไปพร้อมกัน เพื่อให้มีกฎหมายที่กำหนดเขตพัฒนาพื้นที่ระเบียบเขตเศรษฐกิจภาคใต้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวจะกลายเป็นเครื่องมือกลไกในการอำนวยความสะดวก และสร้างแรงจูงใจในการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ

ดังนั้นแล้ว โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง จึงเป็นโครงการที่จะเกิดขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่มีลักษณะเกี่ยวกับเขตพัฒนาพื้นที่ระเบียบเขตเศรษฐกิจภาคใต้ โดยที่มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. จำนวน 3 ฉบับ โดย 1. นายสฤษฏ์พงษ์ เกี่ยวข้อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ 2. นายอนุทิน ชาญวีรกูล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ และ 3. นายอนุชา บูรพชัยศรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ งานศึกษาฉบับนี้คณะผู้ศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ และวิพากษ์ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ทั้งสามฉบับ เพื่อให้เห็นปัญหาในทางกฎหมายอันเป็นผลจากการผลักดันโครงการแลนด์บริดจ์

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ถือได้ว่าจะเป็นการตรากฎหมายพิเศษอีกฉบับหนึ่ง เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน และผลักดันการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ โดยมุ่งเน้นพื้นที่เป้าหมาย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ จังหวัดนครศรีธรรมราช และยังกำหนดให้สามารถขยายพื้นที่ประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ใน 10 จังหวัดภาคใต้ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ นอกจากนั้นยังสามารถประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ภาคใต้ได้อีกด้วย

ร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ยังกำหนดบทบัญญัติให้สิทธิพิเศษแก่ต่างชาติและกลุ่มนักลงทุน การยกเว้นกฎหมาย การรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ ปัญหาในการตรวจสอบการใช้อำนาจ และยั้งรวมไปถึงการให้อำนาจในการจำกัดสิทธิของประชาชนที่อาจขัดต่อหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยรับรองไว้

ส่วนในทางกฎหมายนั้น ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. หรือ ที่เรียกว่า SEC นั้น เป็นกฎหมายที่มีลักษณะขัดกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างเห็นได้ชัด และอาจเรียกกฎหมายฉบับนี้ว่า Super Law ที่สามารถลบล้างหรือยกเว้นการใช้บังคับกฎหมายฉบับอื่น ๆ ได้

เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ.แล้วจะพบว่า ประเด็นปัญหาของร่างพระราชบัญญัตินี้มีประเด็นสาระสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การรวมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และการสร้างระบบยกเว้นในทางกฎหมาย (2) ปัญหาในทางรัฐธรรมนูญ และ (3) ปัญหากลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบ กล่าวคือ

1. การรวมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และการสร้างระบบยกเว้นในทางกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีลักษณะการตรากฎหมายที่เป็นการสร้างรบบการรวมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดและระบบยกเว้นในทางกฎหมายไว้หลายประการ ได้แก่

- การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ในมาตรา 11 ของร่างพระราชบัญญัติฯ SEC นั้น หากเอกชนอยากจะมาร่วมลงทุนในกิจการของรัฐในพื้นที่ SEC สามารถยกเว้นไม่ต้องใช้พระราชบัญญัติการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน พ.ศ. 2562 ก็ได้ ในความเป็นจริงแล้วนั้น กฎหมายร่วมทุนฯ ในปัจจุบันที่บังคับใช้ก็ทำให้การร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนได้ง่ายขึ้นแล้ว เมื่อไปยกเว้นอีกก็ยิ่งเกิดความง่ายมากขึ้นและทำให้การตรวจสอบทำได้ยากมากยิ่งขึ้น

- การยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายผังเมือง ตามมาตรา 31 ของร่างพระราชบัญญัติฯ SEC นั้น ถ้าจัดทำแผนผังตามมาตรา 29 แล้วเสร็จ ให้ถือว่าผังเมืองให้ผังเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองในส่วนที่ใช้บังคับในระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้อยู่ก่อนวันที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแผนผังนั้นเป็นอันยกเลิกไป และให้กรมโยธาธิการและผังเมืองดำเนินการจัดทำผังเมืองขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับแผนผังดังกล่าว ในระหว่างที่ยังจัดทำผังเมืองไม่แล้วเสร็จให้ถือว่าแผนผังที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติเป็นผังเมืองรวมตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองสำหรับแต่ละจังหวัดที่อยู่ในระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ เนื่องจากผังเมืองจังหวัดหรือผังเมืองรวมที่ออกประกาศใช้บังคับมาก่อนนั้นอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้มข้นเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ แต่แผนผังตามมาตรา 29 กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการนโยบายให้ความเห็นชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นแทบไม่มีส่วนร่วมของประชาชนแต่อย่างใด โดยระบุเพียงคำว่า รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาด้วยเท่านั้น

- การยกเว้นกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 33 กล่าวคือ ในกรณีมีความจำเป็นต้องได้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ให้ใช้วิธีการจัดซื้อ เช่า เช่าซื้อ แลกเปลี่ยน เวนคืน หรือโดยวิธีการอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด ซึ่งอาจแตกต่างจากกฎหมายที่สำคัญหลายฉบับได้ เช่น กฎหมายเวนคืนที่ดินและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ กฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ก็ได้ ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างสำคัญ

- การยกเว้นกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามมาตรา 35 กล่าวคือ หากอยากจะใช้ที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม คณะกรรมการนโยบายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีให้สำนักงานสามารถเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อการ

ดำเนินการหรือประกอบกิจการอื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้โดยไม่ต้องดำเนินการเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินสำหรับที่ดินที่ดินส่วนนั้น และยังกำหนดให้อำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นอำนาจของคณะกรรมการนโยบาย และให้หน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นหน้าที่และอำนาจของเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย รวมทั้งสำนักงานจะมอบให้บุคคลอื่นใช้โดยมีค่าตอบแทนได้ แต่ยังมีคำถามต่อมาว่าประชาชนที่อยู่บนที่ดินดังกล่าวจะอย่างไร ซึ่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดแต่เพียงว่า จัดหาที่ดินอื่นหรือจะจ่ายค่าชดเชยหรือใช้ประโยชน์ตอบแทนอื่น ซึ่งที่ดินเดิมดังกล่าวเพื่อมุ่งจัดให้แก่เกษตรกรเพื่อทำอาชีพเกษตรกรรม แสดงให้เห็นว่า กฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญกับนักลงทุน นักธุรกิจ ที่ประกอบการอุตสาหกรรมเหนือกว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

- การรวบอำนาจตัดสินใจไว้ที่คณะกรรมการนโยบาย ตามมาตรา 32 ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เขียนไว้กว้างมาก ว่า ในกรณีมีความจำเป็นต้องดำเนินการใดเพื่อพัฒนาระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคใต้ หรือเพื่อสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกในการพัฒนาให้เกิดการบูรณาการ และบรรดาสองระบุไว้ว่า ถ้ามีกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำเนินการต้องได้รับการอนุมัติ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการนโยบาย จากการกำหนดดังกล่าวจะทำให้อำนาจตามกฎหมายเฉพาะทั้งหลายจะอยู่ที่คณะกรรมการนโยบายทั้งหมด และคณะกรรมการนโยบายที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คือ องค์ประกอบของคณะรัฐมนตรี ดังนั้นเป็นการตั้งอำนาจตามกฎหมายอื่นมาอยู่ที่คณะกรรมการนโยบายทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงความเบ็ดเสร็จในการใช้อำนาจตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการให้อำนาจกับคณะกรรมการนโยบายมีอำนาจอนุมัติ อนุญาต และให้ความเห็นชอบตามกฎหมายฉบับอื่นอีกด้วย ซึ่งอยู่ในมาตรา 36 เช่น กฎหมายการเดินเรือ กฎหมายชลประทาน กฎหมายประกอบกิจการพลังงาน เป็นต้น

- อำนาจของคณะกรรมการนโยบายในการแก้ไขระเบียบใดก็ได้ที่เป็นอุปสรรคต่อการผลักดันเขตเศรษฐกิจพิเศษ คณะกรรมนโยบายสามารถแก้ไขรายละเอียดหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ โดยกฎหมายเดิมยังอยู่เหมือนเดิม ตัวอย่างเช่น ถ้ากฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีหลักเกณฑ์ที่ทำให้การผลักดันเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นไปอย่างล่าช้า คณะกรรมการนโยบายสามารถดำเนินการแก้ไขหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ แล้วใช้ในพื้นที่ SEC แต่พื้นที่อื่นทั่วประเทศก็ยังคงใช้กฎหมายเดิม ซึ่งเป็น สภาวะระบบยกเว้นในทางกฎหมายที่เกิดขึ้น และเป็นการอาศัยอำนาจบริหารในการแก้ไขกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติฉบับอื่น และร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังให้อำนาจเลขาธิการ สามารถดำเนินการอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต ให้ความเห็นชอบ รับผิดชอบเบี่ยง และรับแจ้งตามกฎหมายหลายฉบับได้ คือกฎหมายว่าด้วยการขุดดินถมดิน กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน และกฎหมายหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ซึ่งอยู่ในมาตรา 42 ของร่างพระราชบัญญัติ และลักษณะเดียวกัน

ถ้าเลขาธิการ เห็นว่า กฎหมายฉบับใดมีหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ เลขาธิการสามารถเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายเพื่อแก้ไขได้ ซึ่งสอดคล้องกันกับข้างต้น

- การยกเว้นสิทธิในการถือครองที่ดินของคนต่างด้าว ตามมาตรา 48 ของร่างพระราชบัญญัติ กำหนดว่า ถ้านิติบุคคลที่เข้ามาอยู่ในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษแล้วเป็นคนต่างด้าว มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตตามประมวลกฎหมายที่ดิน และยังมีสิทธิถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด ซึ่งเป็นการยกเว้นการจำกัดสิทธิของคนต่างด้าวตามประมวลกฎหมายที่ดิน และกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

- การยกเว้นกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ ตามมาตรา 52 ของร่างพระราชบัญญัติ กำหนดว่าในกรณีที่จะนำที่ราชพัสดุมาใช้ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ ซึ่งค่อนข้างสำคัญ หากจะเปรียบเทียบให้เห็นภาพเรลองนึกถึงชาวบ้านเวลาจะต้องการที่ดินทำกินโดยอาศัยที่ราชพัสดุนี้ กว่าจะได้ไม่ได้ง่าย ๆ เพื่อเช่าที่ราชพัสดุมาทำเกษตร

- การยกเว้นกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ตามมาตรา 54 ของร่างพระราชบัญญัติ กำหนดว่า ถ้าคนที่จะเข้ามาทำงานในพื้นที่มีทักษะความสามารถพิเศษ ก็อาจได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เช่น อาจไม่จำเป็นต้องขอต่อการอยู่ในราชอาณาจักร บ่อยครั้ง รวมถึงยกเว้นกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว หมายความว่า คนต่างด้าวอาจมาทำงานบางอย่างได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีใบอนุญาตทำงาน หรือ Work Permit ตามกฎหมายดังกล่าว ในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ

- การยกเว้นกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ดังนั้น การจะนำเข้าเครื่องจักรทั้งหลาย ภาชนะนำเข้าทั้งหลายก็ได้รับการยกเว้น

- การยกเว้นกฎหมายเกี่ยวกับควบคุมเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ เช่น หากอยากจะเป็นวิศวกร ตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกร จะเป็นวิศวกรได้ ต้องมีสัญชาติไทย ต้องมีใบอนุญาต ซึ่งคณะกรรมการนโยบายสามารถออกประกาศยกเว้นให้ประกอบวิชาชีพในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้ ซึ่งหมายความว่า ไม่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพทางวิศวกรรม สามารถทำงานในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้

การสร้างระบบยกเว้นทางกฎหมายดังที่อธิบายมานี้ทำให้เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... นั้น ทำให้เกิดรวมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และการสร้างระบบยกเว้นในทางกฎหมาย ซึ่งทำให้กฎหมายอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนหรือผลักดันระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้จะถูกยกเว้นการใช้บังคับไป อาจเรียกได้ว่าลักษณะเช่นนี้ เป็นเสมือน Super law ที่สามารถลบล้างหรือยกเว้นกฎหมายอื่นและแก้รายละเอียดกฎหมายฉบับอื่นได้ด้วย

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ อาจเรียกได้ว่าเป็น **Super law** ที่สามารถลบล้างหรือยกเว้นกฎหมายอื่นและแก้รายละเอียดกฎหมายฉบับอื่นได้ด้วย

2. ปัญหาในทางรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... หากพิจารณาในรายมาตราจะเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ น่าจะมีปัญหาทางรัฐธรรมนูญหลายประการ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญได้วางอำนาจและรับรองสิทธิของประชาชนที่หลากหลายไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจะพบว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้น มีปัญหาทางรัฐธรรมนูญดังนี้

ประการแรก ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ให้อำนาจฝ่ายบริหารแบบค่อนข้างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลนั้นทำได้ยากขึ้น เมื่อกฎหมายให้อำนาจฝ่ายบริหารไว้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ย่อมทำให้กระทบต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจอย่างแน่นอน อันเป็นหลักการสำคัญทางรัฐธรรมนูญ การตรวจสอบการใช้อำนาจก็จะทำได้ยากขึ้น ยิ่งเมื่อตรากฎหมายให้เป็นลายลักษณ์อักษรแบบนี้แล้ว โอกาสที่จะตรวจสอบก็ยิ่งยากขึ้นไปด้วย

ประการที่สอง หากพิจารณาจะพบว่า ในรัฐธรรมนูญจะรับรองคุณค่าหลายๆ อย่าง ผ่านสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และผ่านแนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งในบางกรณีคุณค่าเหล่านี้อาจจะขัดแย้งกันได้ แต่เวลาที่ขัดแย้งกันแล้ว หน้าทีของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ การทำให้เกิดความสมดุลระหว่างคุณค่าเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น ความผิฐฐานทำแท้งบุตรฝ่ายหนึ่งต้องการให้มีการคุ้มครองเด็กในครรภ์ แต่อีกฝ่ายหนึ่งต้องการให้เคารพสิทธิของบุคคลเป็นแม่ จุดสมดุลเรื่องดังกล่าวจะอยู่ตรงไหน โดยที่ในการกำหนดความผิฐฐานทำแท้งนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติต้องพิจารณาว่าจุดสมดุลที่ควรจะต้องสร้างเพื่อให้คุณค่าเหล่านี้อยู่ร่วมกันได้อยู่ตรงไหน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหลักการพื้นฐานในทางรัฐธรรมนูญ จึงคำถามที่สำคัญว่า รัฐธรรมนูญรับรองคุณค่าอะไรที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับ เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ ไว้บ้าง

(1) รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิในทรัพย์สินไว้ในมาตรา 37 ว่า ซึ่งเขียนไว้ชัดเจนว่าการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งที่กล่าวมาก่อนหน้านี้จะเห็นว่า การได้มาซึ่งที่ดินตามร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... ไม่จำเป็นต้องอาศัยอำนาจของบทบัญญัติของกฎหมายหมายความว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ก็ได้ แต่สามารถใช้อำนาจของคณะกรรมการนโยบายตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้

(2) รัฐธรรมนูญรับรองเสรีภาพในการประกอบอาชีพไว้ในมาตรา 40 ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ซึ่งนักลงทุนก็มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพของเขา ในขณะที่เดียวกันชาวประมง เกษตรกร ชาวสวน และบุคคลอื่นในพื้นที่ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในพื้นที่ก็มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกัน หรือคนไทยในพื้นที่ที่อยากประกอบอาชีพทั้งหลายก็เป็นประเด็นคุณค่าในรัฐธรรมนูญที่รับรองไว้

(3) รัฐธรรมนูญรับรองเกี่ยวกับสิทธิชุมชน ซึ่งเกี่ยวกับบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ รวมถึง จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แต่ในทางกลับกันโครงการที่เกิดขึ้นภายใต้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ ย่อมมีผลส่งผลกระทบต่อบุคคล และชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

(4) รัฐธรรมนูญกำหนดหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 57 ว่า รัฐต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติขณะที่ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... จะเห็นได้ว่า มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถูกเพิกเฉย ทำให้สามารถตั้งคำถามต่อรัฐ ว่า รัฐได้ทำหน้าที่ตามมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญนี้หรือไม่

(5) รัฐธรรมนูญกำหนดหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ตามมาตรา 58 ซึ่งจะเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... มีการกำหนดเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน ไว้โดยเฉพาะ

(6) รัฐธรรมนูญกำหนดแนวนโยบายของรัฐ เกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ตามมาตรา 72 ทำนองว่า รัฐต้องพึงดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และจัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ แต่ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... มีการกำหนดให้มีการยกเว้นการใช้กฎหมายว่าด้วยผังเมือง

(7) รัฐธรรมนูญกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐในการช่วยเหลือเกษตรกร ตามมาตรา 73 ทำนองว่า รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำและสามารถแข่งขันในตลาดได้ และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด แต่ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... ไม่มีคำว่า เกษตรกร และเกษตรกรรม แม้แต่น้อย

(8) รัฐธรรมนูญกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำอย่างเหมาะสมกับศักยภาพซึ่งสอดคล้องกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตามมาตรา 74 แต่อย่างใด เห็นร่างพระราชบัญญัติ นี้สนับสนุนคนต่างด้าวให้ทำงาน โดยที่จากประสบการณ์ของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC ทำให้เห็นว่า โอกาสที่คนไทยจะได้ทำงานมากน้อย

(9) รัฐธรรมนูญกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการให้ประชาชนมีโอกาสในการได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน ตามมาตรา 75 นั้น ซึ่งมีความสำคัญ เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... นี้แล้ว เป็นกฎหมายที่เอื้อทุกอย่างชัดเจน ทำให้เกิดคำถาม ว่า ประชาชนทั่วไปที่ไม่มีทุนได้รับประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน หรือไม่

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... ทำให้เกิดคำถาม ว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะสร้างสมดุลระหว่างคุณค่าต่างๆ ในทางรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้เอียงกะเท่เร่ในด้านเดียว คือ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลัก และขัดกับหลักความพอสมควรแก่เหตุ ขัดกับหลักความจำเป็นและหลักความได้สัดส่วน เมื่อเป็นเช่นนั้น ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... ย่อมมีปัญหาในทางรัฐธรรมนูญ เพราะว่ามีฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถหาจุดสมดุลระหว่างคุณค่าทั้งหลายที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ได้

3. กลไกทางกฎหมายในการตรวจสอบ

ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... จากที่กล่าวมาว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีปัญหาในทางรัฐธรรมนูญ คำถามจึงมีว่า เราจะมีช่องทางในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายนี้หรือไม่

เมื่อพิจารณาจากมาตรา 148 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 นั้น กำหนดว่า กำหนดให้ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย หรือหากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างกฎหมายน่าจะมีปัญหาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก็สามารถส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าหากร่างกฎหมายฉบับนี้เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาแล้ว ก็ยังมีช่องทางการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้โดยศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องอาศัยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองในการเสนอเรื่องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

โดยสรุป ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำมาเพื่อใช้ผลักดันโครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร – ระนอง รวมไปถึงโครงการหรือกิจการอื่นๆที่เป็นไปตามกรอบการพัฒนาระเบียงเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ เมื่อร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... มีปัญหาทั้งการรวบอำนาจ การสร้างระบบยกเว้นทางกฎหมาย ปัญหาในทางรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญ คือ การตรวจสอบถ่วงดุลที่มีปัญหา จึงทำให้เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติระเบียบเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ พ.ศ. ... อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางกฎหมายตามมา รวมถึงการละเมิดสิทธิประชาชน และสิทธิชุมชนไป

บทที่ 5 : อนาคต

บทสรุป

โครงการแลนด์บริดจ์ ชุมพร-ระนอง ถือเป็นเมกะโปรเจกต์ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มุ่งเชื่อมโยง การขนส่งระหว่างอ่าวไทยและทะเลอันดามัน โดยมีการก่อสร้าง ท่าเรือน้ำลึก รถไฟรางคู่ และทางหลวง พิเศษระหว่างเมือง เพื่อยกระดับเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม โครงการนี้กลับถูกตั้งคำถามถึง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน และแนวทางทางกฎหมายที่ใช้ผลักดันให้ เกิดขึ้น

1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

ชุมชนชายฝั่งในจังหวัดชุมพรและระนองพึ่งพาทรัพยากรทางทะเลมาอย่างยาวนาน ก่อให้เกิด อุตสาหกรรมประมงที่มีมูลค่าสูง การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่เมื่อ โครงการแลนด์บริดจ์เข้ามา วิถีชีวิตเหล่านี้จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่

การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ อาจทำให้การประมงพื้นบ้านได้รับ ผลกระทบจากเส้นทางเดินเรือที่ถูกตัดขาด ต้นทุนการออกเรือที่สูงขึ้น และการลดลงของทรัพยากรทาง ทะเล นักท่องเที่ยวที่เคยมาชื่นชมความงามของชายหาด ป่าชายเลน และระบบนิเวศทางทะเล อาจลดลง หากสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ส่งผลกระทบโดยตรงต่อธุรกิจขนาดเล็กที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ชุมชนในพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีวัฒนธรรมที่เฉพาะ มีความเปราะบาง ทางสังคม และชาวประมงพื้นบ้าน อาจต้องปรับตัวอย่างหนักเพราะโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ไม่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรม โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่เดิม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งทางสังคมระหว่างกลุ่มที่ได้ประโยชน์กับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ

2. ผลกระทบด้านสมุทรศาสตร์และระบบนิเวศชายฝั่ง

โครงการถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือน้ำลึกส่งผลโดยตรงต่อ กระแสน้ำ ตะกอน และระบบนิเวศทาง ทะเล จากแบบจำลองทางคณิตศาสตร์พบว่า การถมทะเลจะส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงชายฝั่งมีรูปแบบ ผิดไปจากธรรมชาติเดิม หากทำเรือและสะพานมีผลทำให้กระแสน้ำไหลแรงขึ้น อาจทำให้ชาวประมงจับ ปลาได้ยากขึ้น และเพิ่มความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุของเรือเล็ก เพราะเครื่องมือประมงอาจถูกพัดพาออกไป จากจุดที่วางไว้

ในบางพื้นที่กระแสน้ำกลับไหลช้าลง อาจส่งผลให้เกิดการสะสมของตะกอนและของเสีย จากเรือ ทำให้คุณภาพน้ำลดลงและส่งผลกระทบต่อแหล่งวางไข่ของสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นหัวใจของระบบนิเวศ ทางทะเล กระแสน้ำที่นิ่งขึ้นยังอาจก่อให้เกิดมลพิษสะสม ซึ่งกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ ในระยะยาว

พื้นที่ที่ถูกถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือ อาจกลายเป็นอุปสรรคต่อเส้นทางเดินเรือของชาวประมงพื้นบ้าน ทำให้ต้องอ้อมไกลขึ้นเสียทั้งเวลาและต้นทุนค่าน้ำมัน หากไม่มีการออกแบบร่องน้ำให้เหมาะสม อาจเกิดปัญหาร่องน้ำตื้นเขินจากตะกอนที่สะสม ทำให้เรือประมงติดโคลนในช่วงน้ำลง และต้องรอเวลาน้ำขึ้นเพื่อออกเรือได้

3. ข้อกฎหมายและผลกระทบเชิงนโยบาย

โครงการแลนด์บริดจ์ชุมพร - ระนอง ไม่ได้ถูกผลักดันผ่านกลไกกฎหมายปกติ แต่ใช้กฎหมายเขตพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) เป็นเครื่องมือทางกฎหมาย ซึ่งเปิดช่องให้เกิดการให้สิทธิพิเศษแก่กลุ่มทุน ลดขั้นตอนทางกฎหมาย และกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับหน่วยงานที่มีอำนาจพิเศษ

กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจในการประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษครอบคลุม 10 จังหวัดในภาคใต้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่อื่นๆตามมา โดยไม่มีการตรวจสอบและควบคุมจากประชาชนในพื้นที่อย่างเพียงพอ ปัญหาหลักคือการลดอำนาจการมีส่วนร่วมของประชาชน และการเพิ่มอำนาจให้กับภาคธุรกิจขนาดใหญ่ ทำให้ความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการปกป้องสิ่งแวดล้อมและสิทธิชุมชนอาจถูกละเลย

การพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ควรมีกระบวนการตรวจสอบที่โปร่งใส และการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการนี้ไม่ได้สร้างผลกระทบเชิงลบที่แก้ไขไม่ได้ และดำเนินไปอย่างสมดุลกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน

โครงการแลนด์บริดจ์อาจถูกมองว่าเป็นก้าวสำคัญของเศรษฐกิจไทย แต่คำถามสำคัญคือเรากำลังแลกอะไรกับการพัฒนาเหล่านี้?

การสร้างท่าเรือน้ำลึกและถมทะเล อาจเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ชายฝั่งชุมพร-ระนองไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป ทะเลที่เคยเป็นบ้านของปลา ปู กุ้ง อาจไม่ใช่แหล่งหากินที่อุดมสมบูรณ์อีกต่อไป ชาวประมงพื้นบ้านอาจต้องดิ้นรนกับต้นทุนที่สูงขึ้น เส้นทางเดินเรือที่ถูกตัดขาด และระบบนิเวศที่ไม่เหมือนเดิม

การพัฒนาเศรษฐกิจต้องเดินไปพร้อมกับการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ หากต้องการให้โครงการนี้เกิดขึ้นอย่างมีความรับผิดชอบ ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบที่รอบด้าน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการออกแบบมาตรการลดผลกระทบอย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่า ท่าเรือแห่งอนาคตจะไม่เป็นเพียงโครงสร้างเหล็กและคอนกรีตที่ยิ่งใหญ่ แต่เป็นการพัฒนาที่เดินไปพร้อมกับธรรมชาติ และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. สถานภาพแนวปะการังเกาะพยาม จังหวัดระนอง, <https://www.dmcr.go.th/detailAll/64967/nws/262>, สืบค้นข้อมูลเมื่อ 2 ธันวาคม 2567

กรมประมง. ข้อมูลทั่วไปด้านการทำประมง, <https://www4.fisheries.go.th/>, สืบค้นข้อมูลเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567

คอลดุน ปาลาเร่ และ ดวงยิหว่า อุตตรสินธุ์. ว่าด้วยวาทกรรมแลนด์บริดจ์กับการสะสมทุนของชนชั้นนำไทย. มุลนิธิภาคใต้สีเขียว, 2565.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). พื้นที่คุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน จังหวัดระนอง, <https://sac.or.th>, สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567

สำนักนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. รายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 2 (Progress Report 2) ฉบับปรับปรุง การศึกษาความเหมาะสม ออกแบบเบื้องต้น ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์รูปแบบโมเดลการพัฒนาการลงทุน (Business Development Model) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งเพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพื่อเชื่อมขนส่งระหว่างอ่าวไทยและอันดามัน, 2566.

ฮาซานะห์ เกมาซอ วิโชคศักดิ์ รัตนรงค์ไพรี และคณะ. คำพิพากษาคดีปากบารา การเคลื่อนไหวและข้อเสนอการพัฒนาภาคประชาชนสตูล. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: เครือข่ายชุมชนรักษ์อ่าวปากบารา, 2564.

ส่งท้าย

การศึกษา และรายงานฉบับนี้เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจที่จะเป็นเสียงสะท้อนผลกระทบ และความห่วงกังวลที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ ชายฝั่งทะเล

งานชิ้นนี้คงเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ชุมชนชายฝั่งในพื้นที่จังหวัดระนองและชุมพร ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant) รวมถึง ความทุ่มเท ตั้งใจของทีมนักวิชาการสาขาต่างๆ และ องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ที่ผนึกกำลังศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงรายงานฉบับนี้ออกมา เพื่อเป็นเสียงสะท้อนหนึ่งให้สังคมรับรู้ เรียนรู้ และอุทิศร่วมกัน

ด้วยความเชื่อมั่นว่า เสียงของทุกฝ่ายจะได้รับการรับฟัง และมีส่วนร่วมกันกำหนด ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน

ผู้จัดพิมพ์

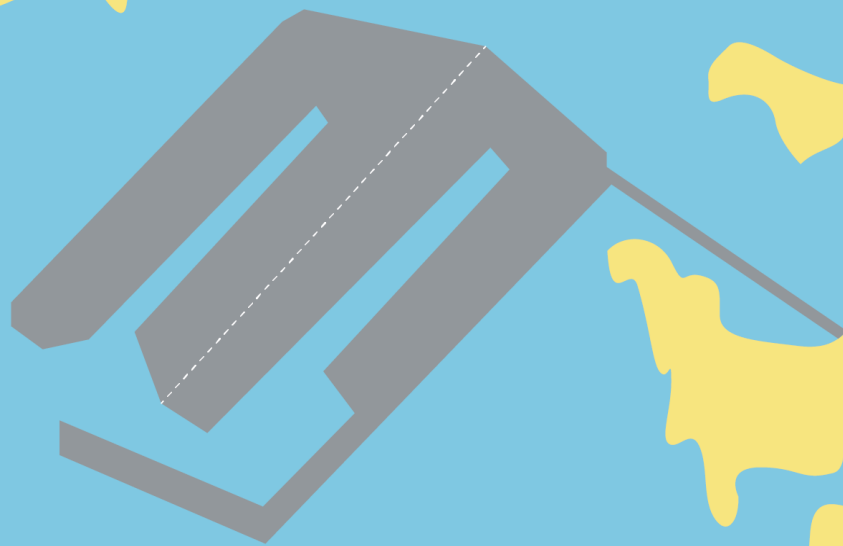
เมื่อโครงการแลนด์บริดจ์เกิดขึ้น
ชายฝั่งชุมพร-ระนอง จะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป

ทะเลที่เคยอุดมสมบูรณ์จะยังเป็นแหล่งทำมาหากินของ
ชาวประมงพื้นบ้านอยู่หรือไม่?
ชายฝั่งที่เคยงดงามจะยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้าง
รายได้ให้ชุมชนได้อีกหรือเปล่า?
ท่าเรือขนาดใหญ่จะกลายเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ
หรืออนุสรณ์ของวิถีชีวิตที่เลือนหาย?

เสียงของชาวประมงและคนชายฝั่งต้องได้รับการรับฟัง
การศึกษาผลกระทบอย่างรอบด้าน คือ สิ่งจำเป็นและ
การวางแผนที่รอบคอบอาจเป็นความหวังเดียวในการ
รักษาสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและ
ความอยู่รอดของทะเลไทย

หากการพัฒนาเศรษฐกิจ
หมายถึงการเดินไปข้างหน้า
เราควรแน่ใจว่ามันเป็นก้าวที่มั่นคง
ไม่ใช่ก้าวที่เหยียบย่ำสิ่งที่เรารัก
และต้องการรักษาไว้

**Beach
For
Life**

EnLW
มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม
ENLAWTHAI Foundation

SHRLN
SOUTHERN HUMAN RIGHTS LAWYERS NETWORK
เครือข่ายนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนภาคใต้

ISBN 978-616-94750-0-2

9 786169 475002